

Partnerstwo szkół - pierwsze kroki

str. 4

O partnerstwie

str. 25

Przygotowania

str. 39

Jak pracować
efektywnie

str. 46

Partnerstwo
w praktyce

str. 66

Przykłady partnerstw
- case studies

11

O partnerstwie

Czym jest partnerstwo szkół? *str. 6*

Cele współpracy *str. 7*

Partnerstwo szkół, czy adopcja szkoły *str. 9*

Zasady efektywnego partnerstwa *str. 10*

Zasada równości w praktyce *str. 11*

Zasada trwałości w praktyce *str. 13*

Zasada wzajemnej edukacji w praktyce *str. 14*

Zasada obustronnego zaangażowania w praktyce *str. 15*

Idealne partnerstwo *str. 16*

Skutecznie czy nieskutecznie? *str. 18*

Uczymy się razem *str. 19*

Dlaczego warto *str. 21*

Etapy partnerstwa - krok po kroku *str. 23*

Cykl współpracy *str. 24*

Czym jest partnerstwo szkół?

PARTNERSTWO DLA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

Szkoła ma przygotowywać młodych ludzi do życia w społeczeństwie. Społeczeństwa, szczególnie w ostatnich kilkudziesięciu latach, podlegają ciągłym i szybkim zmianom. Rzeczywistość szkolna również. Intensywniej uczymy się języków obcych, coraz lepiej i więcej posługujemy się komputerem.

Świat staje się coraz bardziej różnorodny i współzależny. Na co dzień spotykamy się z różnorodnością kulturową, zalewani jesteśmy informacjami z całego świata, a swoimi codziennymi decyzjami (konsumenckimi i obywatelskimi) wpływamy na to, co dzieje się w różnych regionach geograficznych.

Spodnie uszyte w Azji, banany z Ameryki Południowej, kultura popularna z USA, polskie wojsko w Afganistanie, reklamy z Wielkiej Brytanii i obiad w barze u Chińczyka. Aby to wszystko zrozumieć nasi uczniowie potrzebują wiedzy o nowych zjawiskach, umiejętności krytycznego myślenia i zadawania pytań

Szkoła powinna umożliwiać swoim uczniom zdobywanie tej wiedzy i umiejętności jej wykorzystania. Uczenie się jest zbieraniem doświadczeń, a partnerstwo ma szkole w tym pomagać. Jego celem jest kształtowanie wśród uczniów postawy otwartości, odpowiedzialności za otaczający ich świat i solidarności z mieszkańcami krajów globalnego Południa. Nie oznacza to jednak, że treścią partnerstwa powinny być tylko tematy dotyczące bezpośrednio globalnego Południa – postawy, o których mówimy można z powodzeniem kształtować dzięki kontaktowi

z drugą szkołą w czasie zajęć z matematyki, czy wspólnej nauki angielskiego.

PARTNERSTWO W AKCJI

Partnerstwo szkół z Polski i krajów globalnego Południa (państw Afryki, Azji lub Ameryki Łacińskiej) jest w swoich założeniach podobne do współpracy pomiędzy szkołami z różnych zakątków Europy.

Oznacza więc wspólną pracę nauczycieli i uczniów z dwóch zaprzyjaźnionych szkół. Działania partnerskie można realizować w czasie lekcji lub po nich, mogą one przybrać kilka form:

- ▶ wymiana listów lub maili pomiędzy uczniami i uczennicami
- ▶ równoległe omawianie na zajęciach podobnych tematów i wymiana informacji na ich temat
- ▶ projekt edukacyjny realizowany wspólnie przez uczniów i uczennice z obu krajów
- ▶ współpraca całych społeczności szkolnych, kiedy wspólne działania realizują wszystkie lub większość klas
- ▶ współpraca szkół i społeczności lokalnych, gdy zaangażowane w działania są nie tylko placówki edukacyjne, ale również inne instytucje z obu miejscowości.

Partnerstwo to również szansa na nawiązanie prywatnych relacji z uczniami i nauczycielami ze szkoły partnerskiej. W wielu przypadkach współpraca szkół jest początkiem przyjaźni, które trwają latami.

WSZYSCY PRACUJEMY RAZEM

Partnerstwo szkół opiera się na komunikacji pomiędzy nauczycielami i uczniami z obu szkół. Partnerstwo, które wyłącza jedną grupę nie może być efektywne. Za jego powodzenie odpowiedzialni są w równym stopniu nauczyciele i uczniowie. Aktywność obu grup i wspólne podejmowanie decyzji są kluczowe dla prowadzenia efektywnej współpracy. Nauczyciele są dodatkowo odpowiedzialni za proces edukacyjny, który zachodzi w ramach partnerstwa.

DZIEŃ, MIESIĄC, ROK – DŁUŻEJ

Partnerstwo szkół to długotrwały proces, nie trwa kilku tygodni, ani kilku miesięcy. Jego powodzenie często zależy od zbudowania trwałej relacji z placówką w innym kraju, a przede wszystkim z jej pracownikami. Z tego powodu dobre przygotowanie partnerstwa może zająć około roku. Sama współpraca partnerska, choć realizowana w cyklu roku szkolnego może trwać kilka lat.

[pytanie]

W jaki sposób na partnerstwie mogą skorzystać uczniowie naszej szkoły?

Cele współpracy

CELEM WSPÓŁPRACY NASZEJ SZKOŁY Z NAUCZYCIELAMI I UCZNIAMI Z INNEGO KRAJU JEST PODNIESIENIE JAKOŚCI PRACY OBU PLACÓWEK.

Prawdziwe partnerstwa szkół nie są przedsięwzięciami charytatywnymi, ich celem nie jest więc dofinansowanie szkoły z kraju Południa. Trudności finansowe szkół w krajach Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej nie mogą zostać w trwały sposób rozwiązane przy pomocy datków z Polski, a i polskie szkoły nie są stworzone do finansowania swoich odpowiedniczek w krajach rozwijających się, ale do edukowania dzieci w Polsce.

Dzięki partnerstwu nasi uczniowie mogą zdobywać ważne w dzisiejszym świecie umiejętności, wiedzę i budować postawę otwartości i odpowiedzialności. Partnerstwo będzie wpisywało się w codzienną pracę naszej szkoły jeśli uda się je skoncentrować na edukacji.

” Z uwagi na charakter partnerstwa i jego wymiar międzynarodowy ma ono ogromny potencjał dla kształtowania wśród uczniów postawy otwartości, współodpowiedzialności za otaczający ich świat i solidarności z mieszkańcami krajów globalnego Południa.

Tak sformułowany cel kształcenia jest spójny ze wszystkimi zadaniami szkoły, przewidzianymi w nowej podstawie programowej zajęć z wiedzy o społeczeństwie, zgodnie z którą szkoła powinna promować: zaangażowanie, wrażliwość społeczną, odpowiedzialność, poczucie więzi i tolerancję.

Cele edukacyjne, których osiągnięcie ułatwia partnerstwo szkół zostały przedstawione w koncepcji globalnego obywatela stworzonej w Wielkiej Brytanii i stosowanej obecnie w coraz większej ilości krajów. Koncepcja globalnego obywatela zakłada:

Jak partnerstwo pomaga w spełnianiu tych celów:

- zagadnienia globalizacji, zrównoważonego rozwoju, konfliktów, różnorodności i sprawiedliwości społecznej mogą stanowić oś tematyczną partnerstwa. Dzięki kontaktowi ze szkołą partnerską będziemy mogli patrzeć na te zjawiska z perspektywy mieszkańców Południa i lepiej je rozumieć,
- lepsze rozumienie zjawisk globalnych i możliwość dyskusji na ich temat z uczniami ze szkoły partnerskiej sprzyjać będzie kształceniu przez naszych uczniów umiejętności krytycznego myślenia i formułowania swojego stanowiska,
- kontakt ze szkołą partnerską będzie dla naszych uczniów często pierwszą możliwością kontaktu międzykulturowego i przyczyni się do przełamywania istniejących uprzedzeń i stereotypów,
- realizacja wspólnych działań związanych z partnerstwem (tak w grupie szkolnej jak i we współpracy z uczniami z innego kraju) sprzyja kształtowaniu umiejętności pracy w grupie,
- zaangażowanie, wspólna praca, skonfrontowanie własnych poglądów z opiniami innych oraz poświęcenie dłuższej ilości czasu na wybrane zagadnienie daje możliwość zmiany postaw uczniów wokół poruszanych tematów.

Uczeń rozumie:

- zagadnienie globalizacji i istotę współzależności globalnych
- czym jest różnorodność
- ideę sprawiedliwości społecznej i równości ludzi
- mechanizmy konfliktowe i konieczność utrzymania pokoju
- koncepcję zrównoważonego rozwoju.

Uczeń potrafi:

- myśleć krytycznie
- formułować własne stanowisko w odniesieniu do zagadnień globalnych
- podejmować działania na rzecz równości i sprawiedliwości społecznej
- traktować z szacunkiem innych ludzi i rzeczy
- współpracować w grupie i rozwiązywać konflikty.

Uczeń jest:

- pewny własnej wartości i świadomy swego miejsca w świecie
- przekonany o wadze sprawiedliwości społecznej i zaangażowany na jej rzecz
- tolerancyjny w stosunku do innych kultur
- przekonany o konieczności troski o środowisko
- przekonany o własnym wpływie na dzisiejszy świat.

NIE KAŻDE PARTNERSTWO MUSI SPEŁNIAĆ WSZYSTKIE ZAPISANE W TABELI CELE.

Większość (tych najbardziej efektywnych) koncentruje się na jednym lub dwóch zagadnieniach i tylko „przy okazji” sprzyja realizacji pozostałych celów.

Jeśli partnerstwo jest związane np. z tematem wody to w szczególny sposób realizuje cele związane ze zrównoważonym rozwojem, a tylko przy okazji sprzyja budowaniu otwartości i tolerancji uczniów.

Partnerstwo to nie tylko edukacja dla globalnego obywatelstwa.

Działania partnerskie mogą z powodzeniem obejmować matematykę, języki obce, historię, etykę, filozofię, przedsiębiorczość, geografę, wiedzę o społeczeństwie.

Cele partnerstwa wpisują się w koncepcję podnoszenia jakości pracy szkoły. Pomagają otworzyć szkołę na świat zewnętrzny, wpisują się w nową podstawę programową, partnerstwo nie musi być jednak ograniczone do przedstawionej powyżej tematyki. Równie efektywna może być współpraca w zakresie praktycznie wszystkich przedmiotów. Cele naszego partnerstwa osiąmane są bowiem nie tylko poprzez treść zadań. Promowaniu tolerancji na przykład służyć będzie każda dobrze prowadzona współpraca partnerska, a nie tylko działania związane z tematyką różnorodności.

[pytanie]

Jakie postawy uczniów, z którymi pracuję chciałby/-abym zmieniać?

Jakie działania w ramach partnerstwa w mojej szkole sprzyjałyby osiągnięciu jego celów zapisanych w tabeli?

Partnerstwo szkół, czy adopcja szkoły

„Każdego pensa, którego odłożyłeś na pomoc dla Tanzanii, wydaj w Wielkiej Brytanii wyjaśniając ludziom realia i przyczyny ubóstwa”

Juliusz Nyerere, pierwszy prezydent Tanzanii

„Pozwólmy sobie podzielić się tym, kim jesteśmy, zanim podzielimy się tym, co mamy”

Sithembiso Nyoni, Zimbabwe

Obrazy krajów Południa, które znamy z polskich mediów, sprawiają, że dysproporcje w dostępie do zasobów są często jedną z pierwszych różnic, które rzucają nam się w oczy we wzajemnych kontaktach szkół. Dlatego zazwyczaj czujemy współczucie i, w pierwszym odruchu, często rodzi się w nas potrzeba niesienia pomocy. Podobnie może być po przeciwnej stronie – szkoła partnerska może oczekiwać finansowego lub rzeczowego wsparcia od placówki z Polski. Zanim jednak zdecydujemy się na podjęcie takiego działania, warto zadać sobie pytanie o jego wpływ na nasze partnerstwo.

Czy zbieranie pieniędzy dla szkoły w Tanzanii pomoże naszym uczniom i uczennicom zrozumieć realia życia swoich koleżanek i kolegów ze szkoły partnerskiej?

Odpowiedzi na pytanie o sens pomagania w partnerstwie szukajmy wspólnie ze szkołą partnerską, posługując się celami i zasadami, które wyznaczyliśmy dla współpracy. Jeżeli cele partnerstwa zorientowane są na edukację, na przykład na zwiększenie efektywności i jakości pracy naszej szkoły oraz na zmianę postaw uczniów, to sukces

w ich osiągnięciu jest zależny od respektowania podstawowych zasad partnerstwa – równości i wzajemności.

Finansowa lub rzeczowa pomoc drugiej szkole może:

- ▶ odwrócić naszą uwagę od celów edukacyjnych i przesunąć akcent na działania dobroczynne
- ▶ wzmacniać stereotypowy podział na „bogaty” i „biedny”, promując współczucie zamiast empatii
- ▶ sprzyjać przyjęciu roli aktywnego i biernego partnera (tego, który daje i tego, który otrzymuje)
- ▶ pokazywać, że rozwiązaniem problemów są pieniądze, a nie zmiana własnych postaw oraz podejmowanych decyzji, czy refleksja nad ich konsekwencjami
- ▶ trwale uzależniać drugą szkołę od naszej dobroczynności.

CZYM INNYM JEST ZBIERANIE ŚRODKÓW NA UTRZYMANIE PARTNERA, A CZYM INNYM ZBIERANIE NA UTRZYMANIE PARTNERSTWA.

Każda współpraca partnerska wymaga od nas nakładów – czasu, pracy, środków finansowych. Koszty te trzeba jakoś pokryć.

Można oczekiwać, że wysyłanie do szkoły partnerskiej pieniędzy lub darów rzeczowych będzie miało poważny, w dużej mierze negatywny wpływ, na jakość partnerstwa. Inaczej jest w przypadku wspólnego zbierania środków na pokrycie kosztów współpracy partnerskiej. Jednoczesne działania w tym zakresie, prowadzone równolegle przez

uczniów z obu szkół mogą być świetnym uzupełnieniem współpracy o charakterze edukacyjnym.

Warto wziąć pod uwagę:

- ▶ zasoby potrzebne do utrzymania partnerstwa to nie tylko pieniądze, ale też czas i zasoby rzeczowe,
- ▶ uznajmy, że każdy gwarantuje te zasoby, do których ma łatwiejszy dostęp i nie wpadamy w pułapkę przeceniania wartości pieniędzy i deprecjonowania zasobów niematerialnych,
- ▶ powodzenie partnerstwa zależy bardziej od zaangażowania obu partnerów – motywacji, czasu, otwartości i gotowości do kompromisu, a nie tylko od dostępności zasobów finansowych,
- ▶ łatwiej pomagać przyjacielom, niż osobom, które właśnie poznaliśmy, podobnie jest ze szkołami: o pomocy materialnej łatwiej rozmawiać partnerom wtedy, kiedy odnieśliśmy już wspólne sukcesy edukacyjne i nasze relacje są bliższe.

[pytanie]

Co jest głównym celem naszego partnerstwa – edukacja czy pomoc?

W jaki sposób pomoc charytatywna może wpłynąć na planowane przez nas działania edukacyjne?

Zasady efektywnego partnerstwa

Nawiązanie partnerskiej współpracy i jej utrzymanie wymaga nie tylko wiedzy, czasu i chęci do działania, ale także ustalenia i respektowania przez partnerów kilku zasad, bez których planowane partnerstwo szkół nie funkcjonuje efektywnie. Spośród nich kluczowe dla obu stron są cztery: zasada **równości**, **trwałości**, **obustronnego zaangażowania** oraz **wspólnej edukacji**. Wprawdzie samo ich przestrzeganie może nie zapewnić sukcesu, do którego koniecznych jest wiele innych czynników (np. zasoby, dobra komunikacja i inne), ale bez ich poszanowania partnerstwo jest właściwie niemożliwe.

1. ZASADA RÓWNOŚCI – oznacza przede wszystkim równość partnerów wobec siebie. W sytuacji, gdy mogą istnieć duże różnice w dostępności zasobów, możliwościach czy warunkach życia, pojęcie równości należy rozumieć jako jednakowe prawa w relacjach między partnerami.

Żadna szkoła nie jest ważniejsza, nikt nie jest podporządkowany, cele i oczekiwania obu szkół są realizowane w równym stopniu, nie ma większej władzy, ani praw. Każda ze stron może liczyć na wzajemne poszanowanie i docenienie wkładu we wspólne działania, a wkład ten uważany jest za istotną część dorobku. Zasada równości wyraża także obustronny szacunek dla światopoglądu, historii, kultury i tradycji partnera.

2. ZASADA TRWAŁOŚCI – oznacza, że **współpraca i jej efekty powinny pozostać na długo po formalnym ustaniu partnerstwa**. Odnosi się do całości partnerstwa i przejawia w różnych jego aspektach: w planowaniu, działaniach, efektach, komunikacji i budowaniu więzi. Szczególnie ważne jest

osiągnięcie trwałości efektów dydaktycznych i wychowawczych w postaci zmiany postaw i działanie, wynikające z tych zmian, angażowanie we współpracę coraz większej liczby uczniów i nauczycieli w kolejnych rocznikach, a w perspektywie włączenie również osób spoza szkoły – rodziców, sąsiadów, a nawet władz samorządowych. Dla trwałości partnerstwa duże znaczenie ma także zapewnienie zasobów na pełny czas trwania współpracy i umiejętne planowanie ich wykorzystywania. Jeśli w momencie nawiązania partnerstwa szkoły nie dysponują środkami zapewniającymi trwałe realizowanie zamierzeń, to konieczne jest podjęcie wspólnych ustaleń, które pozwolą na utrzymanie współpracy oraz porozumienie dotyczące sposobu jej zakończenia.

3. ZASADA OBUSTRONNEGO ZAANGAŻOWANIA – oznacza, że **obaj partnerzy powinni w równym stopniu angażować w partnerstwo swój czas, umiejętności, zapłać i inne zasoby**. Zasada wiąże się bezpośrednio z zasadą trwałości partnerstwa, bowiem od chęci, kreatywności i wkładu we wspólne działania zależy utrzymanie współpracy. Obustronne zaangażowanie nie oznacza, że każdy z partnerów ma zrobić dokładnie to samo lub tyle samo. Jednakże należy oczekiwać, że uczniowie i nauczyciele każdej z partnerskich szkół będą wносить swój możliwie duży udział w realizację wspólnie określonych celów. Każdy zrobi to na miarę swoich możliwości i z uwzględnieniem ewentualnych ograniczeń, ale żadna ze stron nie będzie uchylała się od realizacji zadań, nie będzie dominowała w ich wykonywaniu ani przejmowała zadań partnera.

Podział zadań, zakres udziału w nich i stopień zaangażowania w różne działania partnerskie następuje na drodze wspólnych

ustaleń. Każda ze stron powinna wnieść coś do partnerstwa, a korzyści obopólne oraz indywidualne pozwalają na utrzymanie zaangażowania. Jest to możliwe w sytuacji, gdy partnerzy postrzegają swoją rolę jako realizację wspólnych celów i uważają je także za własne.

4. ZASADA WSPÓLNEJ EDUKACJI – oznacza, że **podstawowym celem partnerstwa jest edukacja**. Jest to podstawa współpracy uczniów, nauczycieli, dyrekcji szkół partnerskich, mieszkańców miejscowości, w których położone są współpracujące ze sobą placówki, a także innych podmiotów, jeśli przewiduje to wymaga tego projekt partnerski.

Wspólna edukacja rozumiana jest jako praca nad zdobywaniem wiedzy i doświadczeń, rozwiązywaniem zagadnień naukowych, wykonywaniem badań i eksperymentów.

Realizacja wspólnych projektów jest świetną okazją do poszerzania własnej wiedzy i umiejętności oraz do dzielenia się nimi. Partnerzy wspierają się i pomagają sobie wzajemnie w rozwoju, realizując edukacyjne cele partnerstwa. Przy tej sposobności uczą się nie tylko razem i od siebie, ale także o sobie. Jest to przekaz tym bardziej wartościowy, że „z pierwszej ręki”, przekazywany bez nacisku, wolny od stereotypów i pozbawiony cenzury.

W realizacji partnerstwa z pewnością może pojawić się jeszcze wiele innych, ważnych zasad. Ich uzgodnienie może pomóc naszemu partnerstwu działać bardziej efektywnie. Zasady przedstawione powyżej są jednak kluczowe dla powodzenia każdego partnerstwa niezależnie od jego tematu.

Dla powodzenia współpracy ważne jest, aby każda ze stron była w stanie zaakceptować uzgodnione reguły i respektowała je przez cały czas trwania współpracy.

[pytanie]

Zastanów się, co zrobić, aby uczniowie przestrzegali ustalonych zasad partnerstwa ze szkołą z Południa.

Co trzeba wziąć pod uwagę, tworząc kolejne reguły współpracy?

Zasada równości w praktyce

W jaki sposób współpraca ze szkołą partnerską powinna przebiegać, aby zasada równości znalazła swoje potwierdzenie w praktyce? Jak przełożyć ją na codzienność: realizację celów partnerstwa, wykonanie przydzielonych zadań, wzajemne kontakty? Jak sobie poradzić, gdy wystąpią trudności z przestrzeganiem reguł? Na te pytania warto znać odpowiedzi, zanim podejmiemy decyzję o nawiązaniu współpracy.

Zasada równości zakłada, że między nauczycielami i uczniami obu szkół trzeba zbudować relacje oparte na szacunku i wzajemnym uznaniu swoich oczekiwań. Aby to osiągnąć, nie wystarczy wygłosić wykładu na temat poprawnych stosunków międzyludzkich czy tolerancji, czy też odwołać się do norm etycznych i humanitaryzmu oraz samokontroli zachowań. Warto dołożyć starań, aby każda osoba uczestnicząca w partnerstwie rozumiała sytuację drugiej strony i w naturalny sposób, przyznawała jej te same prawa, z których sama korzysta.

CO TO ZNACZY, ŻE MAMY RÓWNE PRAWA?

Aby respektować założenia omawianej zasady trzeba właściwie zrozumieć, co to znaczy, że mamy równe prawa i odnaleźć aspekty, w których owa równość ma się przejawiać. W tej sytuacji dobrze byłoby sprowokować dyskusję dotyczącą praw, jakie daje partnerstwo np.:

- prawo wnoszenia własnych pomysłów
- prawo realizacji własnych celów
- prawo wyrażania opinii o inicjatywach partnera

- prawo do konstruktywnej krytyki
- prawo oceny wspólnych przedsięwzięć
- prawo asertywnej odmowy
- prawo decydowania o wyborze sposobu realizacji zadań
- prawo dostępu do informacji
- prawo do obrony uznawanych przez siebie wartości.

Kolejnym krokiem może być określenie wskaźników, po których poznamy, że równość praw jest zachowywana. Przykładem takiego wyznacznika może być pełen dostęp do wszystkich informacji na temat partnerstwa przez obie zainteresowane szkoły, uznanie konieczności uzyskania zgody obu partnerów na każdą zmianę w prowadzonych działaniach. Pomocne będzie też przemyślenie, co będzie sprzyjało, a co może przeszkadzać w jej honorowaniu.

Dużym osiągnięciem byłoby utrzymanie takiej samodyscypliny, która sprawia, że każda osoba uczestnicząca w partnerstwie staje się strażnikiem równości tych praw.

NA CZYM BUDOWAĆ RÓWNOŚĆ W PARTNERSTWIE?

Od czegoś trzeba zacząć, by wiedzieć dokąd zmierzamy. Najlepiej drogę tę rozpocząć od określenia wspólnych wartości, na ich podstawie – celów, a w końcu – wynikających z nich działań.

Jak to zrobić?

- w drodze wymiany informacji między uczniami i nauczycielami znaleźć wartości respektowane przez wszystkich np. poszanowanie życia, dążenie do wiedzy, przyjaźń, prawo do własnych opinii, równouprawnienie, otwartość w kontaktach. Warto uczynić z nich podstawę do budowania partnerstwa i określania wspólnych celów,
- omówić oczekiwania obu szkół i wyznaczyć cele, odpowiadające na oczekiwania obu stron,
- określić takie wspólne cele, których osiągnięcie jest gwarantowane na poziomie obu partnerskich szkół.

CO TO ZNACZY, ŻE DAJEMY PO RÓWNO, CZYLI JAK ZAPEWNIĆ RÓWNOWAGĘ WKŁADU W PARTNERSTWO PO OBU STRONACH?

Często, gdy mowa o równowadze, intuicyjnie wyobrażamy ją sobie jako ilościowe określenie jakiejś mierzalnej wielkości i porównanie jej po obu stronach. Tymczasem w partnerstwie ze szkołą z Południa nie chodzi o ten jej wymiar. Jak więc rozumieć równość wkładu w partnerstwo? Problem nie jest matematyczny, a sedno nie tkwi w liczbach. Należy uświadomić sobie i zaakceptować różnice w zasobach po obu stronach (nie udawać, że ich nie ma) i dostosować aktywność obu partnerów w realizacji zadań adekwatnie do dysponowania zasobami. Można to osiągnąć na przykład przez:

- rozmowy z nauczycielem z drugiej szkoły o dostępie do różnych zasobów (w tym także naturalnych), koncentrowaniu uwagi na tej sytuacji dla celach partnerstwa, a nie wykazaniu różnic w dobrostanie (kto ma lepiej?) lub na akcji pomocowych dla szkoły partnerskiej,
- wymianę informacji dotyczących możliwego nakładu czasu i pracy, jaki możemy zainwestować w wykonywanie wspólnych działań,
- poznanie wyposażenia technicznego szkół i możliwości korzystania z technologii, informacyjnych do ko-

munikacji, szukanie alternatywnych dróg, jeśli internet zawiedzie,

- ▶ opracowanie harmonogramu zadań z uwzględnieniem możliwości i trudności każdego z partnerów,
- ▶ dobieranie takich zadań do realizacji celów, aby każda ze stron mogła wnieść swój wkład w ich wykonanie, proporcjonalnie do swoich możliwości,
- ▶ dostosowanie wkładu w realizację zadań do preferencji i możliwości obu szkół, aby żadna, ze stron nie przejmowała inicjatywy. Decyzje o tym kto i co ma zrobić w partnerstwie powinny być świadome i uzgodnione przez obie szkoły.

Aby to sobie jasno uzmysłować warto podjąć jeszcze raz refleksję.

[pytanie]

Co mogą oznaczać określenia: „równo”, „jednakowo”, „tyle samo” i „sprawiedliwie” w odniesieniu do współpracy partnerskiej ze szkołą z globalnego Południa? Nad odpowiedzią zastanów się z uczniami.

CO TO ZNACZY, ŻE W RÓWNYM STOPNIU KORZYSTAMY Z PARTNERSTWA, CZYLI JAK ZAPEWNIĆ RÓWNOWAGĘ KORZYŚCI?

Podobnie jak w przypadku wkładu w partnerstwo, tak i korzyści nie można próbować ważyć i mierzyć. Ich wartość polega na znaczeniu danej korzyści dla obu partnerów razem oraz dla każdego z nich osobno. Bywa, że ta sama, nawet mała rzecz dla jednej strony, może okazać się wielką w ocenie partnera. Z tego powodu warto rozmawiać o hierarchii potrzeb, oczekiwań, wartości i skalę oceny oraz stale mieć na uwadze układ odniesienia, jakim mogą być po prostu warunki życia, nauki i pracy.

Małe kroki, które pomogą nam zapewnić przestrzeganie zasady równości to między innymi: wspólny wybór języka i sposobu komunikacji, wzięcie pod uwagę zmiany stref czasowych, ustalenie sposobu przepływu informacji do innych osób zaangażowanych w partnerstwo; respektowanie prawa do poufności informacji.

Powyżej przedstawione są tylko nieliczne przykłady realizacji zasady równości partnerów wobec siebie. Należy pamiętać o tym, że równo w tym przypadku nie ma sensu ilościowego.

Zasada trwałości w praktyce

[pytanie]

Sformułuj przykładowy cel partnerstwa ze szkołą z globalnego Południa.

*Jakie efekty świadczyć będą o osiągnięciu tego celu?
Co zrobić, aby były trwałe?*

Partnerstwo wymaga dodatkowego nakładu pracy ze strony wielu lub nawet wszystkich uczniów, nauczycieli i dyrekcji. Dobrze mieć tę świadomość na każdym etapie współpracy, by była ona harmonijna przez cały czas trwania umowy partnerskiej i w rezultacie – trwała.

W jaki sposób stosować zasadę trwałości na co dzień? W praktyce na trwałość partnerstwa i jego efektów ma wpływ wiele czynników, dlatego uwagę warto skupić na

tych, które są od nas zależne i nie marnować energii na walkę z ograniczeniami, których nie można pokonać.

Nic nie jest wieczne, więc wiadomo, że współpraca z partnerską szkołą także się zakończy.

Co po niej pozostanie? Rezultaty. To na ile będą one trwałe zależy głównie od celów partnerstwa i sposobów ich osiągania, o których decydujemy wspólnie z drugą stroną.

Trwałości partnerstwa sprzyja:

- ▶ zaangażowanie wszystkich, których dotyczy umowa partnerska, dzielenie zadań długoterminowych na etapy zakończone podsumowaniem i oceną
- ▶ wsparcie osób, które osobiście i bezpośrednio nie są zaangażowane, ale w pełni popierają projekt
- ▶ bliskie poznanie się uczniów szkół partnerskich, nawiązywanie przyjaźni (także w drodze kontaktów wirtualnych)
- ▶ przejrzystość współpracy, jasno określone zadania i role
- ▶ planowanie zadań umożliwiających kontynuację partnerstwa wejście w kolejny etap
- ▶ systematyczna informacja o przebiegu projektu oraz jego efektach (zmianach, produktach niematerialnych i materialnych)
- ▶ ustalenie zasad komunikacji np. kanałów, języka, czasu, form i przestrzeganie ich
- ▶ wyznaczanie działań, do realizacji których mamy wystarczające zasoby
- ▶ dobrze skonstruowana umowa partnerska, dotrzymywanie jej warunków
- ▶ otwarte rozmowy o problemach i poszukiwanie rozwiązań.

Zagrożenia dla trwałości partnerstwa:

- ▶ działania rozciągnięte w długim czasie – często spada motywacja realizatorów, kolejne zadania wykonywane są nierytmicznie
- ▶ poświęcanie całej uwagi na budowanie i rozwijanie partnerstwa, zapominając o celach, dla których postanowiliśmy je utworzyć
- ▶ komunikacja ograniczona do oficjalnej
- ▶ realizowanie własnych celów z pominięciem celów wspólnych
- ▶ zadania realizowane w sferze teorii, wycelowane przede wszystkim w rezultaty miękkie lub trudno mierzalne, pomijanie działań praktycznych, dających widoczne i trwałe rezultaty
- ▶ niedotrzymywanie umówionych terminów wykonania zadania lub komunikacji z partnerem. Nieuzasadnione przerwy w komunikacji
- ▶ przerywanie rozpoczętych działań z powodu braku środków lub zbyt ambitnych planów
- ▶ koncentracja na jednorazowych akcjach, zamiast działań długoterminowych skierowanych na zmianę postaw.

Zasada wzajemnej edukacji w praktyce

Na tle świata Polska jest krajem zamożnym i udziela pomocy wielu krajom Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej. Partnerstwo szkół nie powinno jednak polegać na pomocy finansowej dla placówek oświatowych w tych państwach.

Nasza współpraca opiera się na przekonaniu, że obie szkoły mają do zaoferowania rzeczy szczególnie ważne w procesie uczenia się: nowe wiadomości (często niedostępne dla drugiej szkoły), inną perspektywę, ciekawe doświadczenia. Dlatego nasze partnerstwo będzie najbardziej efektywne jeśli zorientujemy je na edukację.

Jak w praktyce można realizować zasadę wspólnej edukacji? W jakich kierunkach i w których dziedzinach można działać, jaka tematyka wspólnej nauki jest najbardziej odpowiednia? Możliwości jest wiele.

Zanim podejmiemy decyzję, dobrze jest:

- ▶ przemyśleć na jakim poziomie wiedzy i umiejętności możemy współpracować – tutaj należy uwzględnić różnice między systemami edukacji w obu krajach,
- ▶ zebrać jak najwięcej propozycji tematów, które mogłyby być interesujące dla wszystkich – np. żywność, transport, woda, handel, szkoła, edukacja,
- ▶ zastanowić się, co zrobić, by postawić na umiejętności praktyczne, wykorzystanie zdolności, poszerzenie horyzontów, budowanie świadomości, zmianę postaw, aktywność obywatelską, budowanie postawy otwartej i odpowiedzialności wśród uczniów,
- ▶ zainteresować się możliwością i sposobami realizacji tematyki, która może okazać się trudna dla uczniów np. zagadnienia dotyczące braku sprawiedliwości

społecznej, łamanie praw człowieka, nierówność płci, dyskryminacja, ubóstwo, konflikty itp.

Jakie sposoby pracy mogą okazać się najbardziej odpowiednie?

Wybór metod i form w największym stopniu zależy od celów, jakie zamierzamy osiągnąć. Najważniejsze, żeby nie był przypadkowy. Nie ma przeszkód, żeby we wspólnym uczeniu się wykorzystać np.:

- ▶ projekty edukacyjne i wychowawcze
- ▶ działanie praktyczne – m. in. badania, pomiary, doświadczenia i eksperymenty, modelowanie, symulacje, obliczenia
- ▶ twórczość literacką i artystyczną, rękodzieło
- ▶ ćwiczenia fizyczne, wycieczki terenowe
- ▶ edukację poprzez rozwiązywanie problemów
- ▶ gry i konkursy dydaktyczne
- ▶ prace użyteczne w miejscu nauki i zamieszkania
- ▶ technologię informacyjno – komunikacyjną
- ▶ pracę domową i wzajemne nauczanie, w tym także przekazywanie technik skutecznego uczenia się
- ▶ zajęcia pozaszkolne
- ▶ kontakty społeczne w miejscu zamieszkania
- ▶ i wiele innych

Wspólna edukacja dotyczy nie tylko uczniów, ale także kadry pedagogicznej. Obie te grupy mogą odegrać istotną rolę w osiąganiu celów partnerstwa takich jak podnoszenie wiedzy i umiejętności oraz kształcenie postawy otwarcia na świat i ludzi. Osiągnięcie drugiego celu jest

o wiele trudniejsze, niż samo pozyskanie informacji o kraju partnera i życiu jego mieszkańców. Planowana zmiana postaw wymaga refleksji opartej na wiedzy, przygotowania emocjonalnego i świadomej decyzji dotyczącej uznania i publicznego reprezentowania nowych wartości. Dlatego przygotowując się do uzyskania zmiany w tym obszarze warto odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

- ▶ Co ma się zmienić i skąd będziemy wiedzieli, że zmiana nastąpiła?
- ▶ Nad czym i jak powinniśmy pracować?
- ▶ Kto i jak może nam pomóc?
- ▶ Kiedy podejmiemy działania w tym kierunku i ile czasu nam zajmą?
- ▶ Jak dokonamy oceny działań i co potwierdzi, że zmiana jest trwała?

Poza dostarczeniem informacji o sobie i budowaniem więzi, wymieniamy się również doświadczeniami w nauczaniu, a przede wszystkim mamy okazję do przyjrzenia się dydaktyce w szerszej perspektywie i nieco innej skali niż dotychczas. Wiedzę o tym jak uczą nauczyciele na drugiej półkuli i jakie są tego efekty, można wykorzystać w pracy z własnymi uczniami.

W partnerstwie nauka odbywa się na dwóch poziomach – uczniowie uczą się tego, co jest wykładane, a jednocześnie zdobywają doświadczenia poprzez kontakt z innymi, wspólne robienie czegoś, obserwowanie życia partnera. Podobnie nauczyciele – korzystają z doświadczeń partnerstwa, nauczając uczniów i inspirując się doświadczeniami kolegów po fachu.

[pytanie]

Jakie wartości, wiedzę i umiejętności chciałbyś kształcić realizując partnerstwo ze szkołą z globalnego Południa? Czy twoim uczniom zależy na tym samym?

Zasada obustronnego zaangażowania w praktyce

W jaki sposób pracować, aby nakład czasu i wysiłek włożony w partnerstwo przyniósł satysfakcję? Zadania były dobrze wykonane, a cele osiągnięte? Odpowiedź nie wydaje się prosta, ale śmiało można powiedzieć, że jednym z warunków jest ciągłe zaangażowanie.

Na co zwrócić uwagę, aby je utrzymać po obu współpracujących ze sobą stronach? Jak stawiać pierwsze kroki, żeby doprowadzić do obustronnego zaangażowania?

Niezwykle przydatna może okazać się analiza wszystkiego, co chcielibyśmy, zamierzamy i możemy zaangażować w partnerstwo. Mogą to być zarówno rzeczy materialne np. baza szkoły, urządzenia i pomoce dydaktyczne, jakimi dysponujemy w domu, jak i nasze zainteresowania, zdolności, umiejętności, wiedza, czas i inne.

Już na samym początku naszej współpracy warto razem z uczniami przygotować kompletną listę tych rzeczy i umiejętności. Do przygotowania podobnej listy można zachęcić naszą szkołę partnerską. Wymiana informacji o tym, które z naszych zasobów chcemy zaangażować, pomoże we wspólnym określeniu naszych celów i sposobów ich realizacji, a jednocześnie będzie konkretną deklaracją chęci udziału we współpracy. Podobny proces można powtarzać przy rozpoczynaniu każdego kolejnego projektu partnerskiego.

Aby osiągnąć dwustronne zaangażowanie się w realizację wspólnych celów dobrze jest:

- uzgodnić **jasny podział zadań**. Dzięki temu każdy z partnerów będzie świadomy swojej roli i będzie mógł określić własny wkład w ich wykonanie

- dzielić zadania, biorąc pod uwagę **dostęp do zasobów** koniecznych do ich realizacji (wolnego czasu, komputerów, umiejętności)
- dobierać zadania tak, by istniało **bardzo duże prawdopodobieństwo**, że uczniowie są w stanie je wykonać
- wykorzystywać energię na **realizację celów i rozwiązywanie problemów**, a nie na współzawodnictwo
- korzystać ze wsparcia szkoły partnerskiej i oferować podobne np. jeśli jedna ze szkół nie dysponuje sprzętem do wykonania pomiarów, to może opracować wyniki uzyskane przez partnera
- unikać angażowania **wszystkich we wszystko**, natomiast ukierunkować je na to, co jest najważniejsze dla efektywności działań w partnerstwie
- opracować procedury zorientowane **na rezultaty**
- delegować uprawnienia
- dbać o **dobre relacje** zarówno z partnerem, jak i między poszczególnymi zespołami zadaniowymi i ich członkami
- wziąć pod uwagę **różnice w organizacji roku szkolnego** i planować pracę uwzględniając terminy dni wolnych
- zarządzanie projektem i kluczowe role w partnerstwie powierzyć osobie/osobom, które mają **doświadczenie/odpowiednie kompetencje**; to wpłynie również na zaangażowanie pozostałych uczestników
- zapewnić **płynne włączanie się** nowych osób do współpracy np. uczniów klas pierwszych w kolejnym roku i **łagodne wyjście** z partnerstwa osób, które odchodzą np. uczniowie klas III

- **nie wyręczać partnera** w wykonaniu zadań, które może przygotować dysponując potrzebnymi środkami
- (miejsce na twoje pomysły)

Partnerstwo wymaga zaangażowania różnych zasobów: odpowiedniej wiedzy z zakresu realizowanego projektu, umiejętności uczenia, umiejętności językowych, narzędzi komunikacji, komputerów, sprzętu elektronicznego, czasu, czasem również nakładów finansowych. Część z tych zasobów może być w posiadaniu tylko jednej ze szkół. Dlatego dla zaangażowania obu partnerów i ich równości warto pamiętać, o tym, żeby tak samo doceniać wkład materialny i niematerialny – komputery są kluczowe, ale bez znajomości angielskiego lub innego języka obcego nie pomogą nam we współpracy partnerskiej. Podobnie jest z czasem i doświadczeniem w realizacji projektów edukacyjnych i środkami na finansowanie wspólnych przedsięwzięć.

[pytanie]

Zastanów się sam/sama i zapytaj swoich uczniów: po czym poznamy swoje zaangażowanie w realizację partnerstwa i co może być dowodem zaangażowania partnera we współpracę z naszą szkołą?

Idealne partnerstwo

Świat idealny nie istnieje. Nasze partnerstwo nie musi być idealne od pierwszego dnia, co więcej prawie na pewno takie nie będzie. Z każdym miesiącem lub rokiem będziemy dochodzili do nowych wniosków, jak naszą współpracę ulepszyć.

Pomimo tego warto zastanowić się jak wygląda ten idealny stan, do którego zmierzamy oraz w jakim kierunku powinno podążać partnerstwo, aby najlepiej spełniać oczekiwania partnerów i sprzyjać rozwojowi uczniów.

IDEALNE PARTNERSTWO MA JASNY CEL

Celem partnerstwa jest podnoszenie jakości pracy szkoły, szczególnie kształtowania u uczniów postawy otwartości i odpowiedzialności za otaczający ich świat oraz solidarności z mieszkańcami państw globalnego Południa.

Cel ten jest bardzo ogólny. Aby nasza współpraca była efektywna **powinniśmy wspólnie ustalić cele szczegółowe** związane bezpośrednio z tematyką partnerstwa. Idealne partnerstwo będzie sprzyjało nie tylko pozyskiwaniu przez uczniów nowej **wiedzy**, ale także **umiejętności** i zmiany **postawy**. Nasze cele szczegółowe powinny odzwierciedlać zmiany w tych trzech kategoriach.

Partnerstwo to część pracy szkoły i część pracy z wybraną klasą lub grupą. **Jego cele powinny być wpisane w te, które formułujemy na co dzień** i realizujemy – z uczniami w kolejnych miesiącach, latach nauki.

Szczególnie ważne jest również to, aby **cele partnerstwa zostały wypracowane i uzgodnione razem z partnerem**

i były spójne z innymi celami edukacyjnymi, które realizujemy w szkole na pozostałych przedmiotach. Powinniśmy unikać sytuacji, w której partnerstwo pokazuje szeroki kontekst krajów Południa, a na innych przedmiotach ten obraz staje się jednowymiarowy i ograniczony do faktografii.

Równocześnie nie chodzi o pokazywanie, że w innych regionach świata ludzie są ubożsi, celem nie jest też organizacja zbierek charytatywnych na rzecz szkoły partnerskiej.

TREŚĆ I FORMY WSPÓŁPRACY

Wybór tematu naszej współpracy to jedna z kluczowych decyzji dla powodzenia całego przedsięwzięcia. Dlatego też temat powinien:

- być uzgodniony przez obie szkoły
 - być interesujący dla uczniów i wybrany przy ich udziale
 - dawać uczniom z obu szkół możliwość uczenia się wspólnie i jednocześnie o sobie nawzajem.
 - wpisywać się w podstawę programową w obu krajach
- Każda współpraca pomiędzy szkołami jest realizowana w różnych formach, aby zapewnić wpływ partnerstwa na rozwój wiedzy, umiejętności i zmianę postaw uczniów, idealne partnerstwa łączą dwie formy edukacji:
- równocześnie pracę na lekcjach nad tymi samymi zagadnieniami i dzielenie się wynikami nauki
 - wspólną lub równoległą pracę uczniów nad projektami uczniowskimi w swoich szkołach.

W partnerstwie uczymy się wspólnie i o sobie nawzajem. Nie traktujemy siebie nawzajem jako obiekty badań.

UCZESTNICY

W partnerstwie uczestniczą dwie szkoły – to oczywiste. Kto w tych placówkach powinien się zaangażować? Jaki powinien być udział poszczególnych osób?

- w partnerstwie w równy sposób powinni być zaangażowani przedstawiciele obu szkół
- partnerstwo powinno się opierać na wspólnej pracy i wspólnym podejmowaniu decyzji przez uczniów i nauczycieli
- w pierwszej fazie partnerstwa najlepiej zaangażować w nie jedną klasę lub grupę uczniów
- w dłuższej perspektywie czasowej partnerstwo mogłoby obejmować stopniowo coraz większą ilość uczniów i nauczycieli
- ilość nauczycieli zaangażowanych w partnerstwo zależy od możliwości szkoły, wydaje się jednak, że dla realizacji efektywnego partnerstwa z jedną klasą powinno to być przynajmniej trzech pedagogów.

Partnerstwo powinno opierać się na kontakcie kilku nauczycieli i całych grup uczniów, tylko wtedy będzie trwałe i przełoży się na sposób pracy obu klas/grup. Kontakt pomiędzy uczniami i ich zaangażowanie w partnerstwo zwiększa szansę na osiągnięcie założonych celów partnerstwa.

KONTAKT

Kontakt pomiędzy uczestnikami jest sensem partnerstwa. Z uwagi na odległość geograficzną pomiędzy szkołami bezpośrednie spotkania często pozostaną poza naszym zasięgiem. Nowoczesne technologie stwarzają jednak wiele alternatywnych form kontaktu, można do tego celu wykorzystać programy takie jak Skype i inne komunikatory

oraz blogi i portale społecznościowe – Facebook, YouTube, Twitter.

Idealne partnerstwo to nie tyle łączność pomiędzy szkołami, co nawiązywanie relacji pomiędzy poszczególnymi osobami – nauczycielami i uczniami. Warto zastanowić się nad tym jak zorganizować partnerstwo, aby każdy z naszych uczniów miał okazję do interakcji z uczniem ze szkoły partnerskiej „jeden na jeden”.

Warto również tak planować działania, aby kontakty między uczniami były możliwie trwałe i miały stałą intensywność, tylko wtedy uczestnicy będą mieli okazję poznać się nawzajem i dobrze zrozumieć.

Drogą wymiany informacji pomiędzy szkołami może być również blog, na którym każdy uczestnik dzieli się swoimi wrażeniami z pozostałymi osobami zaangażowanymi w partnerstwo. Może to być również forma integracji uczestników.

 Sensem partnerstwa jest kontakt pomiędzy uczestnikami, to dzięki niemu uczniowie dowiadują się więcej o sobie nawzajem, poznają się, stają się bardziej otwarci.

[pytanie]

Jak sprawdzić, czy nasze partnerstwo z miesiąca na miesiąc staje się coraz lepsze?

Skutecznie czy nieskutecznie?

Potwierdzenie dobrego partnerstwa:

- ▶ uczniowie są nastawieni na wspólne wykonywanie zadań partnerskich
- ▶ uczniowie mówiąc o szkole partnerskiej, przedstawiają kontekst, w jakim funkcjonuje kraj, społeczność lokalna i placówka, z którą współpracują
- ▶ uczniowie zdobywają wiedzę o sobie nawzajem podczas wspólnego wykonywania zadań partnerskich
- ▶ w podejmowanie decyzji dotyczących partnerstwa są włączeni nauczyciele i uczniowie z obu szkół
- ▶ kontakty dają uczniom okazję do refleksji nad wyznawanymi wartościami
- ▶ młodzież potrafi wskazać coraz więcej podobieństw pomiędzy współpracującymi szkołami i ich uczniami
- ▶ tematy kontrowersyjne lub trudne poruszane są w szkołach chętnie, a ich omawianie jest wzbogacone o perspektywę drugiej strony
- ▶ nacisk na zrozumienie przyczyn dysproporcji w dostępie do różnych zasobów i zrozumienie konsekwencji tego faktu dla obu partnerskich szkół
- ▶ uczniowie obu partnerskich szkół wnoszą istotny wkład w realizację wspólnych zadań
- ▶ uczniowie i nauczyciele komunikują się swobodnie (nie ma cenzury), a ścieżki komunikacji wzajemnie się przenikają (N – N, U – U, U – N).

Oznaki problemów:

- ▶ uczniowie koncentrują się na różnicach w dostępie do zasobów, dążą do ich zniesienia np. przez zbieranie funduszy na pomoc szkole partnerskiej
- ▶ uczniowie powtarzają lub utrwalają stereotypy związane z regionem, w którym znajduje się szkoła partnerska i z jego mieszkańcami
- ▶ uczniowie traktują partnerstwo jak zadanie, polegające na zebraniu jak największej ilości informacji na temat kraju partnerskiego
- ▶ większość decyzji podejmowanych jest przez dwóch nauczycieli reprezentujących obie szkoły
- ▶ kontakty uczniów mają jedynie charakter wymiany informacji
- ▶ uczniowie postrzegają świat w podziale na „my” i „oni”
- ▶ tematy trudne jak np. ubóstwo, dziedzictwo kolonializmu są pomijane
- ▶ wskazywanie uczniom „jak mają dobrze” w porównaniu z uczniami szkoły partnerskiej
- ▶ planowane zadania uwzględniają realiów funkcjonowania szkoły partnerskiej lub ich realizacja jest przejmowana od partnera „dla dobra projektu”. Pojawia się efekciarstwo
- ▶ komunikacja odbywa się tylko na poziomie przedstawicieli partnerskich szkół, odpowiedzialnych za przebieg projektu, jest sformalizowana i oficjalna.

[pytanie]

*W jaki sposób zapewnić, żeby nasza współpraca na każdym etapie spełniała kryteria dobrego partnerstwa?
Jakie działania powinniśmy podjąć widząc oznaki problemów?*

Uczymy się razem

Partnerstwo to rodzaj relacji opartej na aktywnym uczeniu się – zdobywaniu wiedzy i umiejętności poprzez działanie. We współpracy szkół jest to szczególnie ważne. Zasadniczym celem jest wspólna edukacja, a zatem – podejmowane działania mogą stanowić doskonałą okazję do zaangażowania uczniów w poszerzanie swoich kompetencji, a nauczycieli do zdobywania nowych doświadczeń zawodowych.

Osoby, które wykonują razem ważne zadania często pomagają sobie nawzajem w rozwoju osobistym i zawodowym, jednocześnie realizując cele partnerstwa.

WARUNKI SKUTECZNEJ, WSPÓLNEJ EDUKACJI.

Wiemy już, że edukacja jest priorytetowym celem partnerstwa szkół, że mamy wspólnie uczyć się podnosić wyniki nauczania i wzajemnie się poznawać, ale jak to zrobić?

Przyjęcie założenia, że wspólne uczenie się ma sens i pod wieloma względami **jest lepsze niż uczenie się oddzielnie**, kieruje nasze myślenie w stronę zorganizowania odpowiednich warunków, aby właśnie tak było.

Jeśli wyobrazimy sobie, że jesteśmy częścią tej samej klasy (choć dzieli nas wielka odległość), realizujemy wspólny program nauczania (przynajmniej w części), a przed nami te same cele edukacyjne, to sprawa staje się jasna:

- odśledzamy wspólne obszary kształcenia, przewidziane dla naszej klasy, zarazem nie wtłaczamy dodatkowych treści do przemożonych już programów nauczania,
- wykorzystujemy programy nauczania różnych przedmiotów, zlokalizujemy uzupełniające się treści i nadajemy uczeniu się interdyscyplinarny charakter,

- odwołujemy się do tych samych zainteresowań uczniów i nauczycieli lub do tematyki bliskiej w obu szkołach,
- określimy problemy, które dotyczą uczniów niezależnie od miejsca zamieszkania i odbywania nauki, np. więzi społeczne, zabawa, rozwój talentów, kontakt z przyrodą, delikatne i kontrowersyjne zagadnienia: sprawiedliwość, prawo, równouprawnienie, ubóstwo, ochrona środowiska, zagrożenia dla zdrowia itp.,
- odkryjemy sfery, w których mogą mieć miejsce „świadczania edukacyjne” jednej szkoły na rzecz drugiej (dotyczy spraw, które byłyby trudno dostępne bez partnerstwa) np. obserwacje przyrody nieożywionej i gatunków charakterystycznych dla otoczenia, pomiary i doświadczenia w warunkach innych, niż nasze – wykorzystujemy wzajemną teleedukację,
- wybierzmy tematy, które motywują do badań, wymiany informacji oraz wzajemnej nauki zarówno uczniów, jak i nauczycieli,
- stwarzamy okazję do poznania faktów naukowych w innym układzie odniesienia (np. widok nocnego nieba na drugiej półkuli i dociekanie, skąd różnice; warunki klimatyczne i ich wpływ na szybkość wzrostu roślin; obserwacje, jak rośliny radzą sobie z niedostatkiem wody, niskimi temperaturami, pomiary zanieczyszczeń etc.),
- pomyślimy o edukacyjnych produktach finalnych i ich znaczeniu dla motywacji do wspólnej nauki, o tym, co będzie można wykorzystywać po zakończeniu współpracy np. ważne doświadczenia dotyczące wiedzy o uczeniu się, materiały utrwalone na nośnikach pamięci,

- dbajmy o pozytywne emocje, towarzyszące wspólnej pracy i zadajmy, by pozostały w pamięci także po zakończeniu partnerskich relacji ze szkołą z Południa,
- uczymy się także o samym partnerstwie i zachodzących w nim procesach przy każdej okazji, która przynosi nowe doświadczenia, rozwiązujemy problemy, świętujemy sukcesy,
- stawiamy na jakość, a nie na ilość, uwzględniamy zasadę „less is more”,
- zobaczymy świat oczami uczniów z drugiej półkuli i poznamy nie tylko ich samych, ale **dowiedzmy się także wiele o sobie** widzianych z innej perspektywy.

TREŚĆ PARTNERSTWA

Uczenie się i podnoszenie wyników to podstawowe cele podejmowania współpracy z inną szkołą, dlatego powinny pozostać w centrum uwagi zainteresowanych stron. Czego zatem oczekiwać i czym wypełnić partnerstwo? Najprościej można opisać to w następującym stwierdzeniu – szeroko pojętą edukacją czyli:

- jednoczesnym uczeniem się – na ten sam temat lub w tym samym czasie (działania odbywają się równolegle po obu stronach globu),
- uczeniem się od siebie we własnej szkole oraz przez wykorzystanie wiedzy, umiejętności i doświadczeń kolegów ze szkoły partnerskiej,
- uczeniem się wzajemnie o sobie, dzięki wspólnemu zdobywaniu doświadczeń oraz różnym punktom widzenia,
- doskonaleniem umiejętności komunikacyjnych,
- dostarczaniem bodźców stymulujących otwarcie się na wiedzę i drugiego człowieka,
- tworzeniem bezpiecznej przestrzeni do uczenia się razem, a przy okazji – o sobie nawzajem.

CZEGO MOŻNA NAUCZYĆ SIĘ PODCZAS WSPÓLNEJ PRACY ZE SZKOŁĄ NA DRUGIEJ PÓŁKULI?

Treść partnerstwa jest szeroka i może obejmować naprawdę bardzo różne dziedziny, dlatego istotne jest skupienie uwagi na określeniu priorytetów i wyznaczeniu realnych celów edukacyjnych. Na drodze, która prowadzi do osiągnięcia tych celów będą zadania wymagające opanowania różnych umiejętności specjalistycznych i uniwersalnych ponadprzedmiotowych.

Wśród nich z pewnością znajdują się:

- ▶ umiejętności otwartego i krytycznego myślenia prowadzących do zrozumienia świata,
- ▶ racjonalne planowanie,
- ▶ umiejętność przekształcania pomysłów na działania,
- ▶ podejmowanie świadomych decyzji i odpowiedzialnych zadań,
- ▶ umiejętność pokonywania barier komunikacyjnych.

Uczenie się razem i o sobie wymaga od nauczycieli i uczniów obu szkół przejścia wspólnej drogi. Nie wszystko daje się przewidzieć ze szczegółami, czasem droga się wiję, ścieżka prowadzi donikąd, a za zakrętem może czekać niespodzianka. W takich sytuacjach warto mieć zawsze na uwadze cele partnerstwa i razem z drugą szkołą poszukać najlepszych rozwiązań.

[pytanie]

Jakie zadania, realizowane z inną szkołą, pomagają koncentrować się na celach edukacyjnych i podnoszeniu wyników nauczania?

Dlaczego warto

Niezależnie od tego, czy jesteśmy uczniami, nauczycielami, czy dyrektorem szkoły realizujemy cele edukacyjne. Jakkolwiek mogą być one sformułowane, w przypadku każdej z tych grup, to sprowadzają się do przekazania wiedzy i umiejętności oraz „kształcenia postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie” (źródło: Podstawa programowa kształcenia ogólnego).

Podstawy programowe ujmują treści powiązane z nauczaniem różnych przedmiotów, które można z sukcesem realizować jednocześnie w obu szkołach partnerskich. W świetle umieszczonych tam zapisów **do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia należą:**

- umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa,
- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji,
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się,
- umiejętność pracy zespołowej.

O priorytetach w nauczaniu świadczy wiele sformułowań w podstawie programowej kształcenia ogólnego np.: „Ważnym celem działalności szkoły jest skuteczne nauczanie języków obcych, rozwijanie postaw sprzyjających dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu uczniów, takich jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, podejmowanie inicjatyw oraz wdrożenie do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie [...] postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji.”

W nauczaniu niektórych przedmiotów jest to wyjątkowo ważne. Na przykład w ramach edukacji historycznej i obywatelskiej omawiając problemy współczesnego świata uczniowie:

- porównują sytuację w państwach globalnego Południa i globalnej Północy i wyjaśniają na przykładach, na czym polega ich współzależność, uzasadniają potrzebę pomocy humanitarnej i angażują się (w miarę swoich możliwości) w działania instytucji (także pozarządowych), które ją prowadzą,
- wyjaśniają, odwołując się do przykładów, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki; oceniają jej skutki,
- rozważają, jak jego zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (np. oszczędzanie wody i energii, przemyślane zakupy),
- oceniają sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie.

Nie ma wątpliwości, że w osiąganiu wyżej wymienionych celów i zapewnieniu wysokich standardów kształcenia bardzo może pomóc nam kontakt i wymiana informacji z zaprzyjaźnioną szkołą na południowej półkuli. Warto wykorzystać szansę wspólnej edukacji!

Lista korzyści jakie mogą być naszym udziałem jest bardzo długa. Widoczne są one zarówno z perspektywy uczniów, jak i nauczycieli oraz dyrekcji szkoły. Zostały także potwierdzone w badaniach nad efektami projektów realizowanych we współpracy partnerskiej szkół w Europie.

Przykładowe, ważniejsze korzyści dla uczniów to:

- większa motywacja do nauki języków obcych i szybsze postępy w ich opanowaniu,
- pobudzenie i rozwój wyobraźni,
- szansa na zawarcie nowych znajomości,
- przygoda intelektualna i emocjonalna
- praktyczne zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych.
- otwarcie na ludzi reprezentujących inne kultury,
- empatia i zwiększona wrażliwość na zjawiska nierówności, ubóstwa i wyzysku,
- odwaga i śmiałość w łamaniu stereotypów,
- zrozumienie powiązań lokalnych i globalnych,
- działania na rzecz zrównoważonego stylu życia,
- przyrost wiedzy nt. warunków życia i rzeczywistości szkolnej w kraju partnerskim.

Korzyści zawodowe dla nauczycieli:

- nowe możliwości kształcenia uczniów, nowe sytuacje dydaktyczne i wychowawcze, niedostępne bez partnerstwa,
- rozwój zawodowy – w wyniku uzyskania nowej perspektywy,
- wdrażanie innowacji,
- transfer metod nauczania przejętych od nauczycieli z partnerskiej szkoły,
- poprawa zdolności pracy w grupach interdyscyplinarnych i władających różnymi językami.

Korzyści dla dyrektora szkoły:

- ▶ satysfakcja z wprowadzenia innowacji i podnoszenia jakości pracy szkoły,
- ▶ uznanie – na przykład ze strony społeczności szkoły, mieszkańców lub organów prowadzących i nadzorujących pracę szkoły,
- ▶ otwarcie szkoły na świat i poczucie dobrego przygotowania absolwentów do funkcjonowania w świecie współzależności i różnorodności,
- ▶ poprawa atmosfery w gronie pedagogicznym dzięki zjednoczeniu działań wokół wspólnego celu, co jest korzyścią dla wszystkich.

Kiedy szkoła jest na etapie przygotowania się do współpracy partnerskiej warto sprowokować sytuację, w której uczniowie i nauczyciele sami odkryją to, co mogą zyskać w wyniku nawiązania kontaktu ze szkołą w którymś z krajów Afryki, Ameryki Łacińskiej lub Azji. Takie rozwiązanie zabezpieczy przed oporem i poczuciem, że działanie jest narzucane i że ktoś decyduje za grupę o tym, co jest dla niej dobre, a co nie. Jest wielce prawdopodobne, że wizja korzyści wywoła wzrost motywacji do konstruktywnej działalności w partnerstwie i stanie się siłą napędową całego przedsięwzięcia.

Z reguły nauczyciele są mocno zainteresowani tym, co można poprawić w dydaktyce, aby osiągnąć efekty lepsze od dotychczasowych. Z pewnością potrafią także wykorzystać szansę podniesienia skuteczności nauczania, jaką niesie współpraca edukacyjna ze szkołą z globalnego Południa. Może być ona pasjonującym doświadczeniem i niezwykłą przygodą.

[pytanie]

Zastanów się razem z uczniami co pomogłoby zdecydować o rozwijaniu przez was partnerstwa ze szkołą z Południa?

Etapy partnerstwa - krok po kroku

Do budowania dobrego i satysfakcjonującego partnerstwa trzeba zabrać się metodycznie, z rozumą i wiarą w powodzenie. Nie wystarczy nadzieja, że „samo się ułoży”. Współpraca ze szkołą na drugiej półkuli, odległą o tysiące kilometrów jest wyzwaniem, które wymaga przygotowań.

Można wyróżnić co najmniej trzy stadia takiej współpracy: przygotowanie, zawiązanie partnerstwa i podjęcie działań, dojrzałe partnerstwo.

PRZYGOTOWANIE SIĘ DO PARTNERSTWA

Dobre przygotowanie się do partnerstwa wymaga wiedzy, bez której wykonanie kolejnych kroków jest praktycznie niemożliwe. Od jej zdobycia trzeba zacząć i przekazać ją zarówno uczniom, jak i nauczycielom, dyrekcji szkoły i innym osobom, których zaangażowanie w partnerstwo będzie niezbędne.

Nie obawiamy się korzystać z wiedzy i praktyki własnej oraz innych osób – są prawdziwą skarbnicą ciekawych rozwiązań. Sięgajmy także do źródeł wiedzy o projekcie jako metodzie pracy.

Cenne mogą się okazać minione doświadczenia szkoły, wyniesione z kontaktów z lokalnymi partnerami i zaprzyjaźnionymi szkołami w regionie, zdobyte podczas realizacji projektów interdyscyplinarnych o znaczeniu lokalnym bądź ogólnopolskim, a przede wszystkim pozyskane w programach edukacyjnych połączonych z wymianą zagraniczną. Wiele z nich można bez wahania przenieść na grunt współpracy ze szkołą na dalekim Południu.

ROZPOCZĘCIE PARTNERSTWA

Dobry początek często nadaje energii całemu przedsięwzięciu. Niektórzy mawiają, że jest połową sukcesu. Nadchodzi moment, kiedy zamiar podjęcia współpracy zamieniamy w czyn i zastanawiamy się z kim moglibyśmy realizować wspólne cele edukacyjne i wychowawcze. Żeby znaleźć odpowiednią szkołę powinniśmy:

- ▶ wiedzieć nad jakimi zagadnieniami chcielibyśmy pracować,
- ▶ ocenić, na ile te kwestie są wspólne dla obu szkół,
- ▶ uznać, że każda ze stron będzie miała swój wkład w ich rozwiązanie,
- ▶ być przekonanym, że rezultat wspólnego działania będzie lepszy, niż wówczas gdyby działania te były podjęte oddzielnie.

Kolejnym krokiem w partnerstwo jest jego formalne zawiązanie, które obejmuje zaproszenie partnerów do współpracy, analizę wzajemnych oczekiwań, ustalenie wartości i reguł obowiązujących we wspólnym działaniu, zawarcie umowy partnerskiej, określenie celów i harmonogramu pracy, podział zadań, działania oraz ich monitoring i ewaluację. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w kolejnych rozdziałach.

DOJRZAŁE PARTNERSTWO

Partnerstwo jest procesem, który przebiega w czasie i w miarę jego upływu podlega zmianom. Coraz liczniejsze doświadczenia zbierane przez osoby, które w nim uczest-

niczą, doskonalą partnerstwo i jego przemiany. Trudno określić granicę, po przekroczeniu której nasza współpraca staje się dojrzała, ale z całą pewnością można określić symptomy tego stadium.

1. Grupy utożsamiają się z celami partnerstwa i skupiają się na ich realizacji.
2. Efekty współpracy szkół są widoczne, świadczą o osiągnięciu celów partnerstwa i są satysfakcjonujące dla obu stron.
3. Dobre relacje pomiędzy ludźmi budowane są w działaniu i nie przesłaniają celów współpracy.
4. Członkowie grup partnerskich rozumieją się, szanują wzajemną różnorodność, darzą się zaufaniem i sympatią.
5. Współpracujące grupy potrafią wspólnie cieszyć się i świętować sukcesy, ale także wspierać się w przypadku przeżywania porażki.
6. Wspólnie podjęta refleksja, dotycząca przebiegu partnerstwa zostaje wykorzystana do podniesienia jakości współpracy.

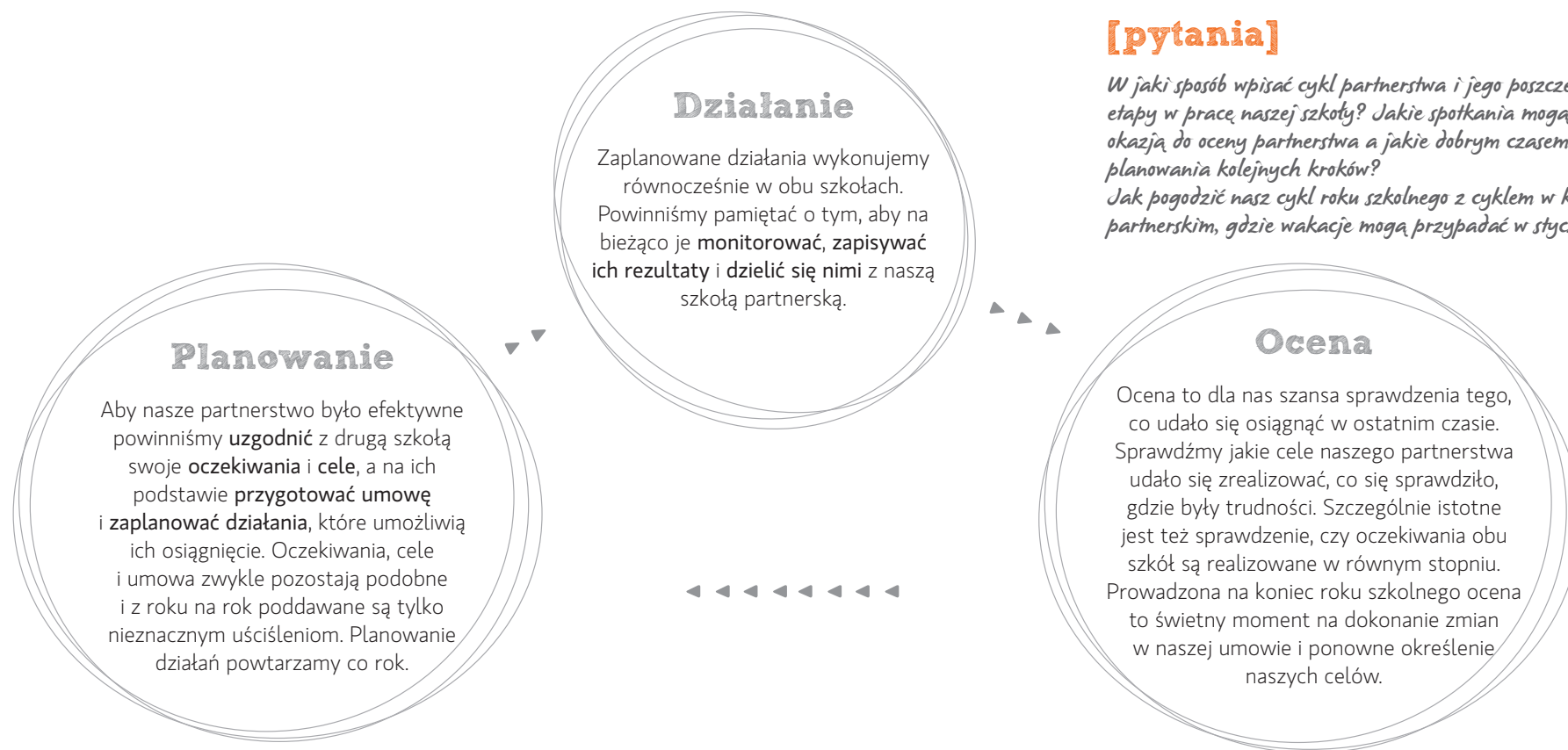
Dojrzewanie partnerstwa przebiega w różnym tempie i z różną intensywnością, czasem niezauważalnie. Świadomość tego, jak wygląda nasza współpraca, pomaga ocenić dotychczasowe dokonania i wyznaczyć kolejne kroki.

Należy pamiętać przy tym, by zasoby jakimi dysponujemy nie zostały całkowicie zużyte na budowanie samego partnerstwa, gdyż muszą wystarczyć także na realizację jego celów.

[pytanie]

Jakie dotychczasowe doświadczenia uczniów i rady pedagogicznej możesz wykorzystać, przystępując do współpracy ze szkołą partnerską?

Cykl współpracy

W polskich szkołach wiele jest działań jednorocznych, których wykonanie trwa od kilku tygodni do kilku miesięcy. Partnerstwo szkół ma inny charakter, oparte jest na relacji pomiędzy dwoma instytucjami i pomiędzy kilkoma lub kilkunastoma osobami (nauczycielami i uczniami obu szkół).

Prawdziwe partnerstwo może trwać kilka, a nawet kilkanaście lat. Również partnerstwo dostosowuje się jednak do rocznego cyklu pracy szkoły. W każdym roku szkolnym partnerstwo przechodzi przez trzy fazy.

[pytania]

W jaki sposób wpisać cykl partnerstwa i jego poszczególne etapy w pracę naszej szkoły? Jakie spotkania mogą być okazją do oceny partnerstwa a jakie dobrym czasem do planowania kolejnych kroków?

Jak pogodzić nasz cykl roku szkolnego z cyklem w kraju partnerskim, gdzie wakacje mogą przypadać w styczniu?

[2]

przygotowania

Kilka kroków do sukcesu *str. 27*

Szukamy informacji *str. 28*

Czego potrzebujemy *str. 30*

Pytania dla Rady Pedagogicznej i Dyrekcji *str. 32*

Nasze motywacje *str. 33*

Poszukiwanie i wybór partnera *str. 34*

Uzgodnienie współpracy *str. 35*

Umowa partnerska *str. 37*

Kilka kroków do sukcesu

Etap przygotowania do partnerstwa jest kluczowy dla powodzenia całego przedsięwzięcia. Istnieje cały szereg rzeczy, o których trzeba w tym miejscu pamiętać, dlatego dobrze zabrać się do pracy metodycznie i przejść przez kilka kolejnych punktów.

Szczegółowe informacje o poszczególnych działaniach zamieściliśmy w kolejnych tekstach tego rozdziału, tutaj przedstawiamy tylko ich kolejność.

1. Zbierzmy jak najwięcej informacji na temat partnerstwa.
2. Zastanówmy się, co jest nam potrzebne do realizacji partnerstwa i odpowiedzmy sobie na pytanie czy posiadamy te zasoby.
3. Przedstawmy ideę partnerstwa dyrekcji szkoły i radzie pedagogicznej, zdobądźmy ich wsparcie dla naszej inicjatywy.
4. Wybierzmy grupę nauczycieli i uczniów, która ma być zaangażowana w partnerstwo.
5. Zdefiniujmy zagadnienie, którym chcemy się zająć.
6. Określmy swoje oczekiwania dotyczące partnerstwa i partnera.
7. Znajdźmy szkołę w kraju Południa, która będzie zainteresowana kontaktem z nami.
8. Porównajmy nasze oczekiwania i określmy szczegółowe warunki współpracy.
9. Podpiszmy umowę z naszymi partnerami i przedstawmy ją w swojej szkole.

Przygotowując szczegółowy plan często określamy terminy wykonania poszczególnych zadań. Niestety nie zawsze są one możliwe do realizacji, partnerstwo to inicjatywa dynamiczna. Czas jej trwania zależy od stopnia zaangażowania nauczycieli i uczniów oraz sytuacji obu współpracujących szkół. Etap przygotowania może potrwać od trzech miesięcy do nawet całego roku szkolnego.

[pytanie]

Jak w proces przygotowania partnerstwa włączyć jak największą liczbę nauczycieli i uczniów? Jak sprawić, by przygotowania przebiegały sprawnie?

Szukamy informacji

Partnerstwo szkół to nowa inicjatywa w Polsce, dlatego znalezienie informacji na temat tej idei może wydawać się dużym wyzwaniem. Przynajmniej na początku. Nie jest to jednak niemożliwe. Można znaleźć wiele publikacji i broszur zawierających szereg przydatnych informacji.

W naszych poszukiwaniach warto wykorzystywać materiały na tematy dotyczące nie tylko partnerstwa, ale także wielu zagadnień pokrewnych, np. edukacji międzykulturowej, metody projektu edukacyjnego, itp. Nieocenionym źródłem jest tutaj internet, najwięcej rzetelnych informacji na wiele tematów, tak po polsku, jak i w innych językach, możemy znaleźć właśnie tam.

 Aby ułatwić sobie poszukiwania, warto najpierw spisać swoje pytania, a następnie poszukiwać kolejno odpowiedzi na każde z nich.

Poniżej zamieszczamy listę publikacji i stron internetowych, które mogą być przydatne w poszukiwaniu odpowiedzi na nurtujące nas pytania. Zachęcamy też do kontaktu z CEO za pośrednictwem maila partnerstwo@ceo.org.pl.

O WSPÓŁPRACY ZE SZKOŁAMI POŁUDNIA (W TYM O DOBRYCH PRAKTYKACH)

Źródła anglojęzyczne:

Strona internetowa programu Global School Partnerships w Wielkiej Brytanii
– <http://www.britishcouncil.org/globalschools.htm>
Strona internetowa Global Gateway
– <http://www.globalgateway.org/>

Strona internetowa Link Community Development
– <http://www.lcd.org.uk/uk/>

Strona internetowa Plan-ed School Linking
– <http://www.planschoolslink.org/>

O EDUKACJI GLOBALNEJ

Strona internetowa Tygodnia Edukacji Globalnej
– www.teg.edu.pl

Edukacja globalna w szkole – broszura dostępna na stronie www.teg.edu.pl

Jak mówić o większości świata – publikacja dostępna na stronie www.igo.org.pl

Strona internetowa programu *Edukacja globalna* Centrum Edukacji Obywatelskiej
– http://www.ceo.org.pl/portal/b_eg

Źródła anglojęzyczne:

Strona internetowa Stowarzyszenia Edukacji Rozwojowej
– www.globaldimension.org.uk

Strona internetowa Oxfam poświęcona edukacji
– www.oxfam.org.uk/education/

Strona internetowa ActionAid poświęcona edukacji
– www.actionaid.org.uk/schools

O WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SZKOŁAMI W EUROPIE

Partnerskie projekty szkół Comenius. Podręcznik dla szkół
– publikacja dostępna na stronie www.comenius.org.pl

Gwiazdy Comeniusa – publikacja dostępna na stronie www.comenius.org.pl

O METODZIE PROJEKTU EDUKACYJNEGO

Edukacja z Internetem dla nauczycieli. Jak wykorzystać nowoczesne technologie w pracy metodą projektu
– publikacja dostępna na stronie www.ezi.edu.pl

Mikina K., Zając B., *Jak wdrażać metodę projektów? Podręcznik dla nauczycieli i uczniów gimnazjum, liceum i szkoły zawodowej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2006

Chałas K., *W poszukiwaniu strategii edukacyjnych zreformowanej szkoły. Metoda projektów i jej egzemplifikacja w praktyce*, Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2000

Królikowski J., *Projekt edukacyjny. Materiały dla zespołów międzyprzedmiotowych*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2000

Internetowe Centrum Zasobów Edukacyjnych MEN
– www.scholaris.pl

Strona projektu Edukacja z internetem
– <https://www.ezi.edu.pl/?id=432>

O EDUKACJI MIĘDZYKULTUROWEJ

Klimowicz A. (red.), *Edukacja Międzykulturowa. Poradnik dla nauczyciela*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 2004

Każdy inny, wszyscy równi. Pakiet edukacyjny. Pomysły, źródła, metody i zajęcia w nieformalnej edukacji międzykulturowej młodzieży i dorosłych, Harcerskie Biuro Wydawnicze „Horyzonty”, Warszawa 2003

Hall E., *Ukryty wymiar*, Muza, Warszawa 2009

Edukacja międzykulturowa. Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu – publikacja dostępna na stronie www.mlodziez.org.pl

Uczenie się międzykulturowe T-KIT – publikacja dostępna na stronie www.youth-partnership.net

[pytanie]

Jakich informacji o partnerstwie potrzebujesz, aby podjąć świadomą decyzję w sprawie zaangażowania w takie działanie?

Czego potrzebujemy

Efektywne partnerstwo powinno się opierać na trzech filarach.

A. LUDZIE – CZYLI...

► Nauczyciel entuzjasta i jego klasa

Dla powodzenia partnerstwa niezwykle istotny jest nauczyciel – pasjonat, który zdecyduje się wspólnie ze swoimi uczniami (klasą, grupą uczestniczącą w zajęciach pozalekcyjnych) na jego realizację.

► Nauczyciele wspierający

Trudno jest pracować nad jakimś przedsięwzięciem samotnie – zawsze przyda nam się ktoś pomocny – kto wesprze nas w trudnych chwilach oraz zainspiruje do nowych działań.

Warto zadbać o takiego pomocnego przyjaciela podczas realizacji partnerstwa.

► Nauczyciele języków obcych

Dla dobra komunikacji z naszymi partnerami z innego kraju warto zadbać o wsparcie nauczycieli języków obcych. W dużej mierze ułatwi to nam i naszym uczniom sprawną realizację projektu.

► Wsparcie dyrekcji i rady pedagogicznej

Partnerstwo to działanie niestandardowe, które będzie wymagało od wszystkich dużej elastyczności. Dlatego efektywność współpracy wzrośnie, jeśli w szkole zapanuje powszechne zrozumienie celów partnerstwa oraz wynikających z niego korzyści. Tu właśnie przydaje się wsparcie współpracowników oraz dyrekcji.

► Wsparcie rodziców i władz lokalnych

Rodzice powinni rozumieć, w co i dlaczego angażują się ich dzieci, czemu poświęcają czas. W realizację partnerstwa dobrze jest włączać rodziców – by zapewnić sobie ich wsparcie.

Jeśli zaplanowane w ramach partnerstwa działania wycho- dzą poza szkołę dobrze jest mieć po swojej stronie także samorząd lokalny.

B. SPRZĘT – TO JEST TO, CO JEST NAM NIEZBĘDNE

► Technologie informacyjno-komunikacyjne

Nasza szkoła partnerska znajduje się często na drugiej półkuli. Podróże często nie wchodzą w grę, szczególnie na początku współpracy. Kontakt wirtualny nierzadko musi nam wystarczyć.

Dlatego technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK) są niezwykle istotne podczas realizacji partnerstwa – pozwalają nam szybko i efektywnie komunikować się.

Pomimo dużych umiejętności przejawianych przez uczniów w tym zakresie, warto zadbać o wsparcie nauczyciela informatyki.

TIKi są przydatne w pracy nad projektem ponieważ:

- umożliwiają łatwą i szybką komunikację z partnerem z odległego kraju,
- zachęcają naszych uczniów do kontaktów z koleżankami i kolegami ze szkoły partnerskiej,
- pozwalają na zdobywanie wiedzy w sposób interesujący dla uczniów,

- motywują do samodzielnej pracy oraz podnoszenia kompetencji w zakresie stosowania TIK,
- mają wpływ na rozpowszechnianie informacji dotyczących partnerstwa przez stronę internetową.

” Wszystkie zalety technologii można z powodzeniem wykorzystać w naszej współpracy partnerskiej, dodatkowym atutem jest fakt, że nasi uczniowie będą mogli dzięki temu poznać nowe zastosowanie komputerów i internetu, wykraczające poza podstawowe metody komunikacji i rozrywkę.

► Dostęp do pracowni informatycznej

Dla szkół realizujących projekt partnerstwa niezbędna jest możliwość korzystania z internetu przez zaangażowanych uczniów i nauczycieli.

Czyli bez pracowni komputerowej ani rusz. Warto więc już na samym początku ustalić na jakich zasadach grupa zaangażowana w partnerstwo będzie mogła korzystać z pracowni

C. UMIEJĘTNOŚCI

► Język komunikacji oraz jego znajomość przez uczniów i nauczycieli biorących udział w projekcie

Po pierwsze należy sobie odpowiedzieć na pytanie, w jakim języku będziemy się porozumiewać z partnerem.

Warto sprawdzić poziom kompetencji językowych nauczycieli i uczniów realizujących projekt, łatwiej wtedy uniknąć ewentualnych problemów wynikających z barier komunikacyjnych.

” Uczniowie zaangażowani w partnerstwo nie muszą mówić płynnie w języku obcym. Dla wielu uczniów ze szkół partnerskich język angielski lub francuski również nie jest pierwszym językiem. Dla wszystkich jest to szansa i dodatkowa motywacja aby doskonalić znajomość obcego języka. Jeśli mamy problem z roz-

mawianiem, to warto poprosić nauczyciela języka, aby w czasie swoich zajęć utrwalił z uczniami słownictwo, które może być dla nich przydatne we współpracy.

9 A może spróbować nauczyć się podstaw języka, którym posługuje się partner?

Miło będzie witać się i żegnać w jego języku, a także umieć powiedzieć kilka prostych zdań. Da nam to również satysfakcję.

► **Formy komunikacji – czyli jakich środków będziemy używać**

Z uwagi na duże odległości dzielące szkoły, zalecaną formą komunikacji byłaby zdalna – pisemna lub głosowa.

Listy, faksy, e-maile dają szerokie możliwości porozumiewania się. Możemy poszukiwać się także wykorzystaniem komunikatorów internetowych, blogów, stron internetowych. Warto również pomyśleć o zainstalowaniu darmowego programu Skype.

► **Umiejętności z zakresu motywowania i inspirowania uczniów do działań**

Partnerstwo opiera się w równym stopniu na pracy uczniów i nauczycieli. Musimy więc zadbać o motywację uczniów. Tu przyda nam się cały wachlarz technik i metod aktywizujących, m.in.: debata, dyskusja panelowa, burza mózgów, sesja plakatu, lekcja partnerska, rozmowy w parach czy praca w grupach naukowych.

Pomóc może także ocenianie kształtujące – zwłaszcza stawianie pytań kluczowych, zachęcających do myślenia.

Ale one same nie wystarczą – ważne jest, by nauczyciel sam z przekonaniem i entuzjazmem odnosił się do idei partnerstwa. A wtedy i uczniowie zaangażują się w jego realizację.

► **Umiejętności w zakresie realizowania projektów z uczniami**

Przyda się tutaj wiedza z zakresu metody projektu oraz doświadczenie w pracy. Dobrze by miał je zarówno nauczyciel jak i uczniowie.

Można śmiało powiedzieć, że praca metodą projektu weszła na trwałe do warsztatu pracy wielu nauczycieli. Często stosuje się ją zarówno w zajęciach z małym zespołem, ale bywa i tak, że dany projekt jest realizowany przez całą szkołę. Warto po nią sięgnąć, planując partnerską współpracę. Więcej informacji o metodzie projektu można znaleźć w czwartym rozdziale tej publikacji i na stronach internetowych CEO (www.ceo.org.pl).

► **Umiejętności komunikacji międzykulturowej**

Nasi partnerzy reprezentują inną kulturę. Nie tylko tradycję i sposób ubioru. Nauczyciele i uczniowie często porozumiewają się w inny sposób. W pierwszej chwili może nam się to wydawać niezrozumiałe lub nawet dziwne. Dla efektywności naszej komunikacji ważne jest to aby zadać sobie trud zrozumienia drugiej strony.

9 Powodzenie w realizacji partnerstwa zależy przede wszystkim od realizujących go osób – ich zaangażowania i umiejętności. No i ten sprzęt – bez którego ani rusz...

[pytanie]

*Czy jako szkoła i osoby zaangażowane dysponujecie wszystkimi zasobami niezbędnymi do realizacji partnerstwa?
Jeśli nie to kto mógłby pomóc wam je zdobyć?*

Pytania dla Rady Pedagogicznej i Dyrekcji

W pierwszym rozdziale zastanawialiśmy się, dlaczego warto postawić na partnerstwo szkół – czyli jakie korzyści odniesie cała społeczność szkolna po przystąpieniu do projektu.

Bardzo często impuls do nawiązania partnerstwa pochodzi od jednej osoby lub grupy współpracujących ze sobą nauczycieli, mających podobne zainteresowania. Jednak by projekt się powiódł, ważne jest by przekonani do niego byli wszyscy członkowie społeczności szkolnej – czyli nauczyciele, uczniowie i rodzice.

W fazie przygotowywania się do uczestnictwa w partnerstwie ważne jest jasne określenie jego celu, przedyskutowanie wszystkich możliwych punktów widzenia.

Jeśli gotowi jesteśmy podjąć wyzwanie – do dzieła! Ale najpierw warto odpowiedzieć sobie na kilka podstawowych pytań.

Co powinniśmy wziąć pod uwagę podejmując decyzję o partnerstwie – czyli pytania na które powinna odpowiedzieć sobie cała rada pedagogiczna przed przystąpieniem do realizacji projektu.

- ▶ Jakie są nasze motywacje do udziału w partnerstwie i oczekiwania od tej współpracy?
- ▶ Czy partnerstwo jest najlepszym sposobem realizacji naszych oczekiwań? Czy istnieją inne formy edukacyjne, które mogą równie dobrze służyć osiągnięciu naszych celów?

- ▶ Którzy nauczyciele/klasa mają być zaangażowane w partnerstwo i jakiego potrzebują wsparcia od całej rady pedagogicznej i dyrektora?
- ▶ Jakie zasoby szkoły zostaną zaangażowane w udział w partnerstwie? Jakie dodatkowe zasoby jesteśmy w stanie przeznaczyć na ten cel?
- ▶ W jaki sposób partnerstwo może wpłynąć na inne działania prowadzone w szkole?
- ▶ Jaki będzie efekt końcowy i jak można go będzie wykorzystać w przyszłości?

Nad czym powinni zastanowić się nauczyciele i uczniowie realizujący partnerstwo?

- ▶ Czego każda/każdy z nas osobiście oczekuje od partnerstwa? Czy oczekiwania te są spójne z oczekiwaniami naszych partnerów?
- ▶ Tematy projektu – czyli nad czym będziemy pracować? Czy są one spójne z propozycjami naszych partnerów?
- ▶ Jakie konkretne zagadnienia zawarte w podstawie programowej i planach zajęć zostaną wykorzystane bezpośrednio lub pośrednio?
- ▶ W jaki sposób będzie realizowana współpraca w każdej ze szkół?
- ▶ W jaki sposób szkoła będą się komunikowały, w jakich językach, jak często?
- ▶ W jaki sposób będą gromadzone dane, monitorowany postęp i rozpowszechniane informacje o partnerstwie?

- ▶ Ile czasu możemy poświęcić na współpracę ze szkołą partnerską?
- ▶ Jakie problemy możemy napotkać w trakcie realizacji projektu i na czyje wsparcie możemy liczyć?
- ▶ Jaka ma być rola poszczególnych osób/grup zaangażowanych w partnerstwo (nauczycieli, uczniów, dyrektora)?
- ▶ Co się stanie jeśli jedna ze szkół wycofa się z udziału w partnerstwie?
- ▶ Jak włączyć uczniów w proces podejmowania decyzji o przystąpieniu do partnerstwa?

Pamiętajmy – tylko poprzez włączenie uczniów w proces podejmowania decyzji motywujemy ich do aktywnego udziału w realizacji partnerstwa. W rzeczywistym włączaniu uczniów pomocna może okazać się debata uczniowska czy dyskusja panelowa. A może w podjęciu decyzji pomoże samorząd uczniowski?

Aby partnerstwo szkół było efektywne musi obejmować tematy interesujące dla uczniów obu partnerskich szkół i mieć wsparcie ich dyrekcji i całych społeczności szkolnych.

[pytanie]

Jak zapisać nasze odpowiedzi na te pytania, aby móc się do nich odwoływać w trakcie trwania partnerstwa?

Nasze motywacje

Angażując się w dojrzałe partnerstwo, warto zastanowić się nad naszymi oczekiwaniami wobec niego.

Oczekiwania te mogą dotyczyć dwóch obszarów:

A. OCZEKIWANIA DOTYCZĄCE WSPÓŁPRACY

Tutaj warto zastanowić się nad tym, jakie są powody naszego udziału w programie oraz czego nasza szkoła spodziewa się po partnerstwie. Odpowiedzi na te pytania szukaliśmy wcześniej wspólnie z radą pedagogiczną. Dobrze jednak przypomnieć je sobie przed rozpoczęciem wspólnych działań i spisać tak, aby można było odnosić się do nich w trakcie współpracy.

Ważne jest także, pomyśleć o oczekiwaniach wszystkich członków społeczności szkolnej – czyli zarówno nauczycieli, jak i uczniów. Może się zdarzyć, że każda z tych grup będzie miała inne spojrzenie na to, co pozytywnego może przynieść nawiązanie współpracy oraz jakie ewentualne

trudności mogą pojawić się podczas jego realizacji. Zapytanie o oczekiwania uczniów jest istotne również dlatego, że daje im poczucie podmiotowości i pokazuje, że są w partnerstwie ważnymi aktorami.

Doświadczenia szkół, które dotychczas angażowały się w projekty partnerskie – np. typu COMENIUS powinny okazać się pomocne przy formułowaniu oczekiwań.

Ich uczniowie liczyli na to, że zaangażowanie się w nie to możliwość:

- ▶ poznania innych kultur,
- ▶ nawiązania nowych znajomości,
- ▶ przeżycia ciekawej przygody.

Nauczyciele z partnerskich szkół, podkreślali, że współpraca z placówką z innego kraju wpływa na lepszą motywację uczniów do nauki, pozwala lepiej poznać inną kulturę i obyczaje, podnosi poziom kompetencji językowych zarówno uczniów, jak i nauczycieli.

Myśląc o nawiązaniu partnerstwa warto także wziąć pod uwagę to, nad czym wspólnie będziemy pracować, czyli zakres i konkretny temat projektu. Korzystnie na motywację do pracy wpłynie, jeśli będziemy pracować nad tematem, który budzi nasze zainteresowanie.

Na nasze oczekiwania mogą więc dotyczyć trzech kategorii – korzyści edukacyjnych ze współpracy partnerskiej, korzyści z kontaktu z mieszkańcami innych krajów oraz tematu współpracy.

B. OCZEKIWANIA DOTYCZĄCE PARTNERA

Każda ze współpracujących ze sobą szkół ma zwykle konkretne oczekiwania, związane z partnerem, z którym podejmuje współpracę.

Mogą one dotyczyć różnych kwestii – np.:

- ▶ rodzaju i poziomu szkoły,
- ▶ kraju/miasta, w którym szkoła się mieści,
- ▶ zasobów jakie ma do dyspozycji,
- ▶ intensywności wspólnych działań,
- ▶ form zaangażowania we współpracę,
- ▶ uczniów/klas i nauczycieli, z którymi będziemy współpracować.

Dobrym pomysłem jest przekazanie sobie, na początku współpracy, podstawowych informacji o własnej szkole, uczniach i nauczycielach zaangażowanych w przedsięwzięcie. Wcześniejsze uzyskanie takich informacji pozwoli na uniknięcie późniejszych rozczarowań.

Uświadomienie sobie swoich oczekiwań na poziomie indywidualnym to pierwszy krok, kolejnym jest rozmowa o nich z koleżankami i kolegami oraz uczniami z naszej szkoły. Wniośki z rozmów na temat oczekiwań często zacierają się z biegiem czasu, dlatego radzimy spisanie ich w poniższej tabeli:

Oczekiwania w stosunku do współpracy partnerskiej

Oczekiwania nauczycieli

Oczekiwania wspólne (uczniów i nauczycieli)

Oczekiwania uczniów

Oczekiwania wobec partnera

Oczekiwania od szkoły, z którą podejmujemy współpracę

Oczekiwania od nauczycieli zaangażowanych we współpracę

Oczekiwania od uczniów zaangażowanych we współpracę

[pytanie]

Jakie są twoje oczekiwania dotyczące partnerstwa? Jakie są oczekiwania innych nauczycieli? Jakie są oczekiwania uczniów? Czy oczekiwania są spójne? Jak zapewnić taką spójność?

Poszukiwanie i wybór partnera

Przy poprzednim etapie określaliśmy swoje oczekiwania wobec partnerstwa i samego partnera. Świadomość naszych oczekiwań jest niezbędnym warunkiem znalezienia odpowiedniego partnera.

Po etapie określenia swoich oczekiwań znamy już:

- ▶ zakres tematyczny naszego partnerstwa,
- ▶ rodzaj i poziom szkoły partnerskiej,
- ▶ region lub kraj, z którym chcielibyśmy współpracować,
- ▶ oczekiwaną intensywność wspólnych działań i ich formy.

Te informacje posłużą nam jako kryteria naszych poszukiwań.

Znalezienie partnerskiej szkoły w Azji, Afryce czy Ameryce Łacińskiej może być trudne. Wiele szkół nie posiada swoich stron internetowych, więc znalezienie ich w ten sposób nie jest możliwe. Można jednak poradzić sobie także z tą niedogodnością.

Do poszukiwania szkoły partnerskiej można wykorzystać:

- ▶ **Wyszukiwarką szkół Global Gateway.** Najszybszym i najłatwiejszym sposobem poszukiwania partnera jest rejestracja w serwisie www.globalgateway.org. Jest to witryna zawierająca szereg praktycznych informacji dotyczących partnerstwa szkół z różnych regionów. Można w niej również bezpłatnie zarejestrować szkołę i poszukiwać partnerów dzięki wyszukiwarce. Proces rejestracji jest bardzo prosty i zajmuje tylko kilka minut. Warto pamiętać o tym, aby szczegółowo odpowiedzieć na zadane w formu-

larzach pytania, wtedy proces poszukiwania partnera będzie o wiele lepszy.

- ▶ **Wsparcie Centrum Edukacji Obywatelskiej.** Pisząc na adres partnerstwo@ceo.org.pl lub dzwoniąc do naszego biura, można przekazać nam informacje o swoim zainteresowaniu współpracą partnerską. Wykorzystując własne kontakty i zasoby będziemy starali się pomóc w nawiązaniu kontaktu pomiędzy szkołami z Polski i regionów pozaeuropejskich.
- ▶ **Kontakty z polskimi organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej.** Ich strony internetowe są zwykle dobrym źródłem informacji o prowadzonej działalności i krajach, w których są obecne. Lokalni pracownicy organizacji mogą pomóc nam w nawiązaniu pierwszego kontaktu z nauczycielami.
- ▶ **Kontakty z polskimi misjonarzami pracującymi poza Europą.** Ich dane kontaktowe można znaleźć w internecie lub za pośrednictwem polskich zgromadzeń misyjnych. Misjonarze zwykle bardzo dobrze znają lokalną społeczność, w której pracują i będą w stanie skontaktować nas z jedną lub kilkoma szkołami, które być może będą zainteresowane współpracą.

Nasze poszukiwanie może zakończyć się znalezieniem kilku szkół wstępnie zainteresowanych współpracą i spełniających nasze warunki. Warto wtedy zacząć od kontaktu ze szkołą, która najbardziej nam odpowiada i jednocześnie poinformować o tym fakcie inne placówki. Przekazując in-

formacje do pozostałych szkół warto zostawić sobie możliwość powrotu do nich, jeśli nie uda nam się nawiązać współpracy z pierwszą wskazaną szkołą.

[pytanie]

Jakie inne kryteria poszukiwania szkół partnerskich mogą pomóc nam w znalezieniu najbardziej odpowiedniej szkoły?

Uzgodnienie współpracy

Przygotowanie umowy to pierwsze wspólne zadanie, a jednocześnie dobry sprawdzian naszej gotowości do współpracy. Umowa będzie nam towarzyszyła przez cały czas trwania współpracy, dlatego warto stworzyć dokument, który w jasny sposób oddaje nasze wspólne cele i plany.

Umowa nie musi mieć formalnego i podniosłego stylu. Ten kontrakt to nic innego jak ustalenie jakie są oczekiwania obu stron i podjęcie decyzji, które z nich możemy wspólnie realizować poprzez współpracę partnerską. Dlatego tak ważne jest odwołanie się do oczekiwań.

Przygotujmy umowę krok po kroku

1. OKREŚLAMY WŁASNE OCZEKIWANIA!

W poprzednim etapie określiliśmy nasze własne oczekiwania w stosunku do partnerstwa i samej szkoły, z którą będziemy współpracowali. Jeśli pozostawiliśmy sobie notatki z tych dyskusji lub całą tabelę to jesteśmy już w połowie drogi do sukcesu.

Warto zachęcić naszą szkołę partnerską aby przygotowała podobną tabelę lub w innej formie spisała swoje oczekiwania.

2. PORÓWNUJEMY I SELEKCUJEMY OCZEKIWANIA

Kolejnym krokiem jest porównanie oczekiwań. Dobrze jest przedstawić je sobie nawzajem. Pamiętajmy, że nasze oczekiwania mogą się bardzo różnić, wyzwaniem jest zaś znalezienie punktów wspólnych i budowanie współpracy właśnie na ich podstawie.

Co zrobić jeśli duża część oczekiwań się nie pokrywa? Nic, każdy z nas ma różne potrzeby i oczekiwania, to normalne. Nie powinno nam to przeszkadzać we współpracy, pod warunkiem, że znajdziemy punkty wspólne i uznamy je za wystarczająco istotne, aby zaangażować się we wspólne działania. Musimy sobie też jasno zadeklarować, że jeśli jakieś nasze oczekiwania są sprzeczne z oczekiwaniami drugiej strony, to oboje rezygnujemy z ich realizacji.

Wybermy wspólne oczekiwania. Najlepiej spisać je w poniższej tabeli. Mogą to być na przykład: kontakt z przedstawicielami innej kultury, wspólna nauka języka angielskiego, wspólne podejmowanie działań.

W drugiej części tabeli zbierzmy wspólne oczekiwania, które dotyczą siebie nawzajem. Zadajmy sobie pytanie czego każda ze stron oczekuje od szkoły partnerskiej, jej pracowników i uczniów. Ta lista będzie naszym katalogiem zobowiązań wobec partnera.

Wspólne oczekiwania ustalamy w procesie negocjacji, warto więc pamiętać, że obie strony muszą być otwarte i gotowe do kompromisu. Każda musi w tej sytuacji wyznaczyć sobie granicę ustępstw, która zwykle określona jest przez cele danej szkoły.

Idealną okazją do wymiany oczekiwań byłoby spotkanie, jeśli jednak nie jest to możliwe możemy odbyć rozmowę telefoniczną lub na Skype. Zdecydowanie łatwiej uzgadniać takie rzeczy słysząc się nawzajem niż pisząc do siebie niekończące się maile.

Wspólne oczekiwania dotyczące partnerstwa

Wzajemne oczekiwania od siebie nawzajem

3. CELE NASZEJ WSPÓŁPRACY

Lista naszych wspólnych oczekiwań to doskonały punkt wyjścia do wyznaczenia celów naszej współpracy. Rozmowa na temat oczekiwań dotyczących partnerstwa doprowadzi nas do sprecyzowania ogólnego celu naszej współpracy. Warto go zapisać i traktować jako drogowskaz.

Z kolei poszczególne oczekiwania łatwo można zamienić w cele szczegółowe. Jeśli na przykład uczniowie oczekiwali, że nawiążą nowe znajomości, to celem szczegółowym partnerstwa będzie stworzenie uczniom przestrzeni do zawierania znajomości. Cele szczegółowe można również uszeregować, rozpoczynając od tych, które są dla nas kluczowe, po te, które realizować będziemy na samym końcu.

4. PRZYGOTOWANIE UMOWY

Mając uzgodnione cele, powinniśmy być już w stanie przygotować całość umowy. Powinno się w niej znaleźć kilka istotnych zapisów. Ich listę zamieściliśmy w kolejnym artykule.

5. ZATWIERDZENIE UMOWY

Uzgodnioną umowę powinniśmy koniecznie przedstawić wszystkim osobom, które będą zaangażowane w partnerstwo w naszej szkole. Kluczowe jest to, aby wszyscy zgodzili się na jej treść. Podobny proces powinien mieć miejsce w drugiej szkole. Bądźmy również gotowi na to, aby po takiej rozmowie wspólnie z partnerem wprowadzić w umowie stosowne zmiany.

Umowa pomiędzy szkołami powinna zostać podpisana przez przedstawicieli szkół, wśród nich powinien być dyrektor szkoły lub jego odpowiednik (w szkołach w krajach Południa może to być inne stanowisko). Warto też pomyśleć o podpisaniu umowy przez przedstawicieli uczniów i nauczycieli, którzy będą zaangażowani we współpracę, to zwiększy ich identyfikację z tym dokumentem.

[pytanie]

Czy przygotowana wspólnie z partnerem umowa i wizja współpracy zapisana w tym dokumencie spełnia oczekiwania pracowników i uczniów naszej szkoły?

Umowa partnerska

Etap przygotowania partnerstwa kończy się sporządzeniem i podpisaniem umowy. W tym czasie zdobywaliśmy informacje o współpracy, zajmowaliśmy się naszymi oczekiwaniami, rozmawialiśmy o motywacjach z naszymi partnerami, stwierdziliśmy, czym chcemy się zająć w pierwszej kolejności. Pora najważniejsze z tych rzeczy spisać w umowie.

Na początku nie ma sensu tworzenie rozbudowanych wielostronicowych dokumentów. Ważniejsze jest, aby umowa zawierała elementy najważniejsze dla obu partnerów i była zrozumiała.

O czym warto pamiętać?

► Wartości i zasady

Umowę dobrze rozpocząć od zapisania najważniejszych zasad i wartości, na których współpraca ma się opierać. Jeśli w czasie wspólnych działań napotkamy jakiś problem, można go będzie rozwiązać odwołując się do zasad.

► Cel główny i cele edukacyjne

Warto uzgodnić i precyzyjnie zapisać, jaki jest najbardziej ogólny cel partnerstwa oraz szczegółowe cele edukacyjne, które mają być realizowane w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Ich określenie pozwoli nam dostosować podejmowane działania do założonych efektów.

► Wzajemne zobowiązania

Cenne jest zapisanie najważniejszych zobowiązań, które wobec siebie podejmują partnerzy. Ich lista nie musi być wyczerpująca i sformalizowana, wystarczy określenie głównych postanowień, których przestrzeganie wydaje nam się kluczowe dla powodzenia współpracy. Na przykład zobowiązanie do czynnego udziału w uzgodnionych wcześniej przedsięwzięciach.

► Ewaluacja i podnoszenie jakości

W codziennej współpracy często brakuje nam czasu na refleksję nad tym, co już się wydarzyło i nad tym, czy nasze działania przybliżały nas do realizacji wcześniej wyznaczonych celów. Ewaluacja partnerstwa jest jednak kluczowa dla jego powodzenia. Istotne jest ustalenie, jakich narzędzi użyjemy, by sprawdzić wyniki naszej pracy, jak wymienimy się informacjami na ten temat i jakie kroki będziemy podejmowali, aby jakość naszej współpracy stale się podnosiła.

► Osoby zaangażowane

Partnerstwo to ludzie – pisaliśmy o tym wielokrotnie. W umowie powinny się więc znaleźć informacje o tym, kto (klasa, grupa lub osoba) będzie zaangażowany we współpracę ze szkołą partnerską, kto będzie osobą odpowiedzialną za poszczególne działania w obu szkołach, a kto kontaktową.

► Sposoby kontaktu

Bez efektywnej komunikacji nie można mówić o współpracy. Dlatego proponujemy, aby już w umowie zapisać, jakie będą podstawowe, a jakie zastępcze sposoby kontaktowania się.

► Rozwiązywanie problemów

W trakcie współpracy pojawiają się mniejsze i większe trudności, może też dochodzić do różnicy zdań między partnerami. Zanim jeszcze problemy się pojawią, dobrze jest mieć ustalony tryb ich rozwiązywania i rozstrzygania wszelkich pojawiających się niejasności. W trudnych sytuacjach można na przykład odwołać się do decyzji dyrektorów szkoły lub negocjacji pomiędzy zaangażowanymi stronami.

► Finansowanie

Niektóre działania partnerskie mogą wymagać określonych środków finansowych. Na etapie spisywania umowy warto zastanowić się nad tym, czy nasze również będą tego wymagały. Jeśli odpowiedź jest twierdząca, warto już teraz zapisać jak będziemy starali się o pozyskanie tych środków i jak będziemy pokrywali koszty.

► Czas

Harmonogram działań w ramach partnerstwa jest determinowany wieloma czynnikami, wcześniejsze ich przewidywanie i określenie z góry terminarza działań pozwoli nam uniknąć niektórych trudności. W harmonogramie warto uwzględnić nie tylko działania, ale też okresowe ewaluacje, a nawet czas, po którym obie szkoły podejmą decyzję o ewentualnej kontynuacji partnerstwa.

► Wyjście

Strategia wyjścia to sposób na zakończenie partnerstwa w zgodzie z naszym partnerem. Uzgodnienie warunków zawieszenia lub skończenia współpracy przed przewidzianym wcześniej terminem może nam oszczędzić wielu kłopotów jeżeli nie przynosi ona oczekiwanych efektów, a pojawiające się trudności nie dadzą się rozwiązać.

► Wprowadzanie zmian w umowie

Wnioski z ewaluacji i oceny naszego partnerstwa mogą sugerować zmianę umowy. Jeżeli zgadzają się na nią obaj partnerzy, to nie ma w tym nic złego. Ten dokument ma służyć nam, więc jeśli zmieniają się nasze oczekiwania, to umowa powinna to odzwierciedlać. Dlatego powinni się w niej znaleźć się zapisy o tym, jak często i w jaki sposób dokonywać będziemy zmian w umowie.

Przygotowując umowę, warto pamiętać o dwóch dodatkowych czynnikach:

 zrozumiały język – umowa, co oczywiste, musi być spisana w języku jasnym dla osób, które ją podpisują, warto jednak pomyśleć również o jej przetłumaczeniu na język polski tak, aby zrozumieć mogła ją każda osoba zaangażowana w partnerstwo.

9 znajomość umowy – umowa nie powinna być dokumentem poufnym, warto zadbać o to, aby jej treść znali i rozumieli wszyscy nauczyciele i uczniowie naszej szkoły i szkoły partnerskiej, jej treść można udostępnić wszystkim w sposób przyjęty w danej szkole.

[pytanie]

Co zrobić, żeby uczniowie i nauczyciele naszej szkoły zaangażowani we współpracę partnerską jednakowo rozumieli zapisy umowy z partnerem?

[3]

Jak pracować efektywnie

Cechy charakterystyczne szkół w krajach Południa *str. 41*

Wprowadzenie do edukacji międzykulturowej *str. 43*

Komunikacja międzykulturowa *str. 44*

Cechy charakterystyczne szkół w krajach Południa

W partnerstwie szkół podejmujemy współpracę ze szkołą z innego kontynentu, oczywiście jest więc, że zarówno warunki naszej pracy jak i system funkcjonowania obu szkół będzie się różnił. Z pewnością, podczas poznawania się, zauważymy również wiele podobieństw w funkcjonowaniu szkoły, życia uczniów, pracy pedagoga. Zachęcamy do zastanowienia się nad tym, jak wykorzystać te podobieństwa. W tej części przedstawiamy cechy charakterystyczne systemów edukacyjnych w krajach Południa, z uwzględnieniem różnic między naszym modelem a ich. Poznanie okoliczności w jakich pracuje partnerska szkoła ułatwi nam współpracę, pozwoli odpowiednio reagować, podejmować właściwe decyzje i uniknąć ewentualnych nieporozumień.

Poniżej opisane przypadki dotyczą szkół publicznych i znacznej części prywatnych, szczególnie na obszarach wiejskich. Sytuacja jest diametralnie różna jeśli mówimy o placówkach prywatnych, sponsorowanych, z wysokim czesnym lub międzynarodowych. Tam szkolne życie i warunki pracy w niczym nie ustępują warunkom w polskich szkołach a czasem znacznie je przewyższają. Styl i poziom życia uczniów wywodzących się z klasy średniej w Kapsztadzie (RPA), i warunki w szkole znacznie bardziej przypominają szkoły i życie krajów takich jak Szwecja, czy Niemcy niż Polska.

RODZAJE SZKÓŁ – PAŃSTWOWE, PRYWATNE, MIĘDZYNARODOWE

Szkoła i nauczyciele cieszą się w krajach Południa wielkim szacunkiem. Zawód nauczyciela jest bardzo poważany, dzieci przykładają się do nauki, wierząc że dostęp do edukacji ozna-

cza lepszą przyszłość. Wiąże się to z faktem, że do niedawna szkoła była dobrem niedostępnym dla większości populacji. Wykształcenie zdobywali ci, których rodziny było na to stać – a więc osoby z rodzin zamożnych bo już wykształconych. Co roku na kontynencie afrykańskim przybywa krajów, które wprowadzają bezpłatną edukację na poziomie podstawowym. Tylko nieliczne kraje stać na to, by finansować edukację na poziomie gimnazjum czy szkoły średniej. Do takich wyjątków należy np. Ghana czy Uganda, gdzie funkcjonuje kilkaset placówek na poziomie ponadpodstawowym finansowanych z budżetu państwa. Oznacza to, że większość rodzin musi płacić za naukę dzieci, rodzina wybiera więc tańszą – gorszą szkołę, lub posyła dzieci do drobnych prac by móc opłacić czesne w szkole. Szkoły międzynarodowe są często prywatne, czesne jest bardzo wysokie i zazwyczaj uczęszczają do nich dzieci miejscowych elit lub dzieci z rodzin dyplomatów. Te szkoły mają wysoki standard techniczny, są bogato wyposażone w pomoce techniczne (np. nowoczesne komputery i nieograniczony dostęp do internetu).

PROGRAM NAUCZANIA

Program jest wzorowany lub też wprost kopiowany z systemów edukacyjnych byłych kolonizatorów. W większości krajów przeważa więc brytyjski lub francuski ewentualnie hiszpański model programu nauczania. Jeśli współpracowaliśmy już wcześniej ze szkołą z Francji, Hiszpanii lub Wielkiej Brytanii można wykorzystać te doświadczenia.

W ostatnich latach ministerstwa edukacji podejmują próby dostosowywania programów nauczania do lokalnego

kontekstu. Najbliżej oryginalnego brytyjskiego czy francuskiego systemu pozostają szkoły międzynarodowe.

Certyfikat szkoły międzynarodowej jest uznawany za równoważny w europejskich placówkach, gdyż program i poziom nauczania jest identyczny z programem np. w Wielkiej Brytanii. Warto dodać, że brytyjski program nauczania zawiera w swoich założeniach wymiar globalny, oznacza to, iż tematyka globalna jest obecna na różnych przedmiotach.

TRYB PRACY

Tryb pracy wiąże się po części z programem nauczania, po części jest jednak uzależniony również od warunków geograficznych i klimatycznych. Warto pamiętać, że harmonogram pracy w polskiej szkole i szkole np. w Wietnamie może być zupełnie różny. Przerwy wakacyjne ze względu na chociażby klimat mogą przypadać w innym terminie, mieć różną długość, kiedy indziej przypadają święta narodowe lub religijne i związane z tym dni wolne. Zdarza się, że uczniowie zwłaszcza w obszarach wiejskich zostają w domu dłużej, aby pomóc rodzicom w polu. Dobrze więc zawczasu zapoznać się z trybem pracy partnerskiej szkoły i kalendarzem roku szkolnego aby dopasować harmonogramy współpracy.

ETOS SZKOŁY

Często szkoły mają jasno określoną misję i wizję swojej placówki i starają się ją realizować poprzez np. dobór przedmiotów, koła zainteresowań czy też etos pracy. Jest

to często podkreślane przez dyrekcję szkoły i jest wyróżnikiem placówki. Inskrypcja zawierająca przesłanie, jakim kieruje się szkoła jest zawarta w dokumentacji szkoły, papierze firmowym, czy na murze szkoły, dyrekcja i nauczyciele powołują się na nią przy okazji rozmaitych wydarzeń, apeli, spotkań. Przykładowa misja to „Przygotowanie nowego pokolenia obywateli szanujących pokój i drugiego człowieka”. Jeśli nasi partnerzy są przywiązani do swojej misji, jej realizacji, mogą kłaść duży nacisk, by umieścić ją w celach projektu – warto zapytać o misję szkoły, z którą rozpoczynamy współpracę.

METODY PRACY

Polska oświata od lat stara się zreformować swoje podejście do nauczania, a także metody pracy nauczycieli – możemy więc spotkać w Polsce placówki, w których popularne są metody aktywizujące i praca metodą projektu, czy ocenianie kształtujące. Możemy jednak spotkać wiele placówek, gdzie głównym i jedynym źródłem wiedzy jest wciąż nauczyciel, a wiedza i informacje encyklopedyczne są najważniejsze.

„Długo przed pojawieniem się Europejczyków w krajach Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej funkcjonował system edukacyjny. Był on mniej formalny, opierał się na nauce przez doświadczenie, pewnego rodzaju terminowaniu u osób posiadających określone umiejętności lub wiedzę, duży nacisk był kładziony na kształcenie właśnie umiejętności.

W krajach Południa przeważa ten drugi typ nauczania. Uczenie się przez powtarzanie i recytację, surowa dyscyplina (mundurki, kary cielesne), skupienie na zapamiętywaniu faktów, położenie nacisku na wiedzę, a nie na umiejętności – to spuścizna ery kolonialnej. Ten sposób nauczania ma swoje plusy – jest wyjściem w sytuacji, gdy w klasie jedynym posiadaczem podręcznika jest nauczyciel, brak jest ksera, a uczniów nie stać na zakup własnych materiałów.

W takiej sytuacji jedyną metodą jest czytanie nagłos lub przepisywanie książki na tablicę.

„Na cenę książek wpływało np. miejsce druku, kiedyś były one sprowadzane z Europy. Obecnie wiele krajów drukuje podręczniki na miejscu np. w Kenii drukowane są podręczniki dla Kenii, Tanzanii i Ugandy. Ich treść i ceny są dostosowane do lokalnych wymogów i potrzeb.

RELACJE WŁADZY

W większości placówek w krajach Południa relacje między pracownikami są mocno szlacheckie. Dystans i szacunek jakim cieszy się dyrekcja szkoły u nauczycieli i nauczyciele u uczniów oznacza praktycznie niekwestionowanie żadnych decyzji podejmowanych przez osobę stojącą wyżej w hierarchii. Z przełożonym nie dyskutuje się i nie zaskakuje się go nowymi pomysłami. Zawód nauczyciela jest często bardzo ceniony przez rodziców, nauczyciel jest wpływową osobą w społeczności lokalnej. Z uwagi na hierarchizację rady pedagogicznej rzadko zdarza się aby nauczyciele tworzyli zespół i wspólnie pracowali.

ŻYCIE POZA SZKOŁĄ

Szkoła, zwłaszcza w małych miejscowościach, jest ośrodkiem życia społecznego. Ma więc duży wpływ na życie społeczności. Z drugiej strony codzienne życie i jego problemy wpływają też na uczniów i nauczycieli. Uczniowie w krajach Południa są bardziej dojrzały i samodzielni niż ich rówieśnicy w Polsce oraz lepiej przygotowani do dorosłego życia. Mają dużo obowiązków, które muszą godzić ze szkołą np. pomoc w pracach domowych, na polu lub w sklepie rodziców. Na przykład w Kamerunie dzieci, idąc do szkoły, mają obowiązek brać ze sobą pojemnik na wodę, by w szkolnej studni nabrać wody i zanieść do domu.

Nauczyciele w krajach Południa mimo prestiżu jakim cieszy się ten zawód, ze względu na stan finansów publicznych

często nie otrzymują wynagrodzenia za swoją pracę, co oznacza konieczność znalezienia drugiej pracy. Konsekwencje obu tych zjawisk są podobne: zarówno uczniowie jak i nauczyciele mogą być w szkole zmęczeni lub nie mieć wystarczająco wysokiej motywacji do pracy.

[pytanie]

Które z przedstawionych cech i w jaki sposób mogą wpłynąć na wasze partnerstwo? Jakie rozwiązania ewentualnych problemów przychodzą wam do głowy?

Wprowadzenie do edukacji międzykulturowej

Jeśli wcześniej uczestniczyliśmy w zajęciach z edukacji międzykulturowej – przypomnijmy sobie, czy spełniały one założenia wymienione poniżej.

Główne założenia edukacji międzykulturowej:

- ▶ otwartość na innych ludzi
- ▶ poszanowanie różnic
- ▶ wzajemne zrozumienie
- ▶ tolerancja.

Jeśli tak, to czy uczniowie i my sami, jako nauczyciele wciąż pamiętamy i czujemy korzyści z tych zajęć? Jeśli nie, lub jeśli nie braliście udziału w takim warsztacie wcześniej, to gorąco zachęcamy by w trybie przygotowań do partnerstwa przeprowadzić cykl zajęć z edukacji międzykulturowej.

Warto pamiętać, że edukacja międzykulturowa to nie są lekcje o folklorze, tradycyjnych sposobach rozpalania ognia w Afryce, czy ubieraniu się w tradycyjne stroje (w których nota bene nikt pochodzący z tej kultury nie chodzi na co dzień), ale proces poznawania siebie, swoich przekonań i rzucanie wyzwań, otwarcia się, kwestionowania stereotypów i uproszczeń.

Podczas rozmowy z ludźmi z innych kultur uczymy się, że są między nami różnice ale zauważamy też wiele podobieństw i cech wspólnych.

Ponieważ: „najważniejszym celem edukacji międzykulturowej jest promowanie oraz rozwijanie zdolności do interakcji między uczniami a otaczającym ich światem” („Uczenie się międzykulturowe”, Rada Europy) istotne jest, by w procesie

edukacji uczestniczyli zarówno uczniowie, jak i nauczyciel opiekujący się grupą prowadzącą partnerstwo gdyż zarówno on, jak i uczniowie wchodzi w interakcje z inną kulturą. Dlaczego jest to ważne?

- ▶ interakcja i komunikowanie się są podstawą partnerstwa szkół,
- ▶ poprzez wspólną naukę uczymy się o sobie nawzajem i nasze postawy ulegają zmianie,
- ▶ na nowo definiujemy nasze relacje z otaczającym nas światem,
- ▶ aby poznać kogoś i właściwie odczytać jego intencje i zachowania najpierw sami musimy dobrze poznać siebie,
- ▶ edukacja międzykulturowa skupia się na różnorodności, odmienności, złożoności, otwartych pytaniach, refleksji i zmianie,
- ▶ partnerstwo jest nakierowane na nas, na innych i na wzajemne relacje.

Każdy z nas ma swoje wyobrażenia na temat swojej kultury, wyznaje pewne określone zasady, nie jest też wolny od uprzedzeń i stereotypów. To normalne, tak działamy w kontakcie z innością. Bardzo ważne jest jednak, abyśmy jako opiekunowie, którzy mają prowadzić uczniów przez partnerstwo i kontakt z ludźmi z innej kultury, byli sami świadomi ich istnienia, znali dobrze swoją kulturę i potrafili zanalizować i ocenić własne postawy i nastawienie, by uniknąć nakładania swojego sposobu postrzegania i odczuwania innych kultur na uczniów. Ważne by być szczerym z samym sobą.

Celem tego tekstu nie jest przekazanie całej wiedzy o kontakcie z inną kulturą i umiejętności potrzebnych, by ten kontakt był efektywny. Chcemy jedynie zachęcić do przeprowadzenia dobrych zajęć z edukacji międzykulturowej – będzie to dla nas dobrym przygotowaniem do partnerstwa. Na temat edukacji międzykulturowej napisano już wiele dobrych książek, polecamy je w tekście poświęconym zdobywaniu informacji o partnerstwie. Zachęcamy do sięgnięcia do jednej z nich.

[pytania]

Jak w czasie zajęć uniknąć upraszczania rzeczywistości kulturowej i wprowadzania uogólnień, które fałszują prawdziwy obraz?

Jakie są nasze własne wyobrażenia i stereotypy, przekonania dotyczące krajów Południa? Jak to wpływa na nasze zajęcia?

Komunikacja międzykulturowa

Podstawą partnerstwa jest komunikacja. Musimy przecież porozumiewać się, wymieniać informacjami, wiedzieć co nasz partner myśli, jak widzi daną sytuację i co w związku z tym czuje. Ponieważ partnerstwo szkół to nowe znajomości i wspólna praca, musimy dobrze poznać naszego nowego znajomego i przygotować podstawy do współpracy. Dobrze gdy komunikacja przebiega gładko, wtedy zawsze mamy jasność co do intencji partnera, pewność o co chodzi i wiemy jak mówić zrozumiale.

Partnerstwo ze szkołą z Południa zakłada komunikację między przedstawicielami dwóch różnych kultur. W kontakcie z ludźmi wychowanymi w innej kulturze uczymy się, że są między nami różnice, ale jeśli będziemy uważni zauważymy też wiele podobieństw. Jak pisaliśmy we wcześniejszej części, poświęconej edukacji międzykulturowej – różnice między nami są i będą – to normalne, więc warto być ich świadomym i potrafić sobie z nimi radzić.

Pracując ze szkołą z odległego państwa, macie szansę poznać podobieństwa i to, co łączy was z rówieśnikami w innych częściach świata. Żebyście w czasie analizowania zachowań i postaw swoich oraz partnerów mieli się do czego odwołać przedstawimy kilka cech tzw. wymiarów kultury. Dzięki was będzie odległość, często brak możliwości bezpośredniego kontaktu, dlatego szczególnie przydatne wydaje się opisanie wymiarów, dotyczących postrzegania czasu, relacji między ludźmi i związanych z tym sposobów komunikacji.

■ Przed zapoznaniem się z opisem typowych zachowań warto pamiętać, że żadna kultura nie jest statyczna i jednorodna. Różni przedstawiciele danej kultury mogą zachowywać się w bardzo odmienny sposób. Dotyczy to zwłaszcza młodych ludzi, którzy w warunkach globalizacji korzystają często z tych samych kanałów i źródeł informacji niezależnie od miejsca zamieszkania. Oznacza to, że uczniowie w Polsce i ich rówieśnicy np. w Kolumbii przepadają za Shakirą, chłopcy ze szkoły w Nairobi uwielbiają futbol tak samo jak chłopcy w naszej szkole. Nie należy więc uogólniać i z góry zakładać, że osoba pochodząca z jakiegoś miejsca/obszaru/kraju będzie się zachowywała w sposób przypisany danej kulturze.

Podane niżej wymiary mogą dać nam pewne wyobrażenie na temat kultury partnera – resztę z pewnością będziemy odkrywali sami w czasie wspólnej pracy.

1. KULTURA WYSOKIEGO I NISKIEGO KONTEKSTU

- W kulturze wysokiego kontekstu pełna informacja pochodzi z wielu źródeł: liczy się ton głosu, gestykulacja, postawa, okoliczności w jakich został wypowiedziany komunikat. Dla osoby z kultury niskiego kontekstu rozmówca z kultury wysokokontekstowej może wydawać się kimś, kto „odgaduje” nasze myśli, jest empatyczny i świetnie nas rozumie.
- Najważniejszym, jeśli nie jedynym źródłem informacji jest przekaz słowny, słowo pisane. Na nim opiera się

komunikacja. Osoby z kultury niskokontekstowej mogą być widziane jako osoby, które nie rozumieją, lub nawet nie chcą rozumieć drugiej strony, są obcesowe i niewrażliwe. Osoby z kultury niskiego kontekstu mają większą potrzebę wyjaśniania, uzyskania dodatkowych informacji dających tło sytuacji. Często chcą zdobyć tę informację szybko, w prosty i klarowny sposób.

2. BEZPOŚREDNIOŚĆ / POŚREDNIOŚĆ STYLU

- Styl bezpośredni to nasze polskie mówienie prosto z mostu, jeszcze bardziej widoczne w niektórych kulturach zachodniej Europy, czy USA. Mamy w języku polskim sporo określeń na tego typu zachowania „mówienie bez ogródek”, „kawa na ławę”, etc. Styl bezpośredni to szybkie przechodzenie na „ty” i brak form grzecznościowych. Styl ten może być jednak odebrany jako niekulturalny, obrażający innych, konfrontacyjny.
- Styl pośredni oznacza unikanie mówienia wprost, przywiązywanie wagi na kurtuazji, wymiany form grzecznościowych. O sprawach trudnych, problemach nie mówi się wprost. Nie zadaje się też pytań, nie doprowadza do konfrontacji, sprawdzanie drugiej osoby jest źle widziane np. dopytywanie dlaczego X nie zrobił zadania Y, dlaczego to tyle trwa etc.

3. MONOCHRONICZNE / POLICHRONICZNE POSTRZEGANIE CZASU

- To ważny wymiar w kontekście synchronizowania naszych wspólnych działań. Polacy postrzegają czas jako liniowy, jedno działanie jest logiczną konsekwencją wcześniejszej czynności, wartością jest planowanie i harmonogram. Przywiązujemy wagę do punktualności.
- Dla osoby z kultury postrzegającej czas jako polichroniczny wiele działań może się zaczynać, toczyć i kończyć równolegle, przenikać, ustawać na jakiś czas. Wcześniejsze planowanie działań jest trudne. Terminarz zadań nie zawsze jest wiążący. Spóźnienie

na spotkanie nie jest afrontem, ponieważ zawsze mogą istnieć inne ważne powody, dla których dana osoba odłożyła w czasie nasze spotkanie.

4. WYSOKI / NISKI POZIOM FORMALNOŚCI

- Poziom formalności wiąże się ze stylem komunikacji i stopniem hierarchiczności. W szkole z Południa najprawdopodobniej będzie obowiązywał wysoki stopień formalności, maile, które otrzymamy, mogą zawierać bardzo dużo zwrotów grzecznościowych i zawiłych sformułowań ze zwrotami z tzw. wysokiego rejestru czyli takich, które nie są używane powszechnie i nie są kolokwialne.
- Dobrze dostosować się do takiego stylu, bo łatwiej wtedy będzie się nam porozumieć, uniknąć nieprzyjemnych sytuacji, w których możemy być uznani za zbyt obcesowych i nie okazujących szacunku.

5. UNIKANIE NIEPEWNOŚCI

- W kulturach, w których unika się niepewności, ludzie lubią mieć wszystko zaplanowane, opisane, przygotowane wcześniej, nie lubią improwizować, źle czują się w sytuacji, gdy muszą coś zrobić bez uprzedniego ustalenia i omówienia.
- Osoby, które dobrze tolerują niepewność, są twórcze, potrafią się odnaleźć w nieoczekiwanej sytuacji, nie potrzebują planowania działań z dużym wyprzedzeniem. Nie złośćmy się więc na partnera, który mimo zbliżającego się terminu nie przygotował planu działań, najwyraźniej jest to jego sposób pracy – skuteczny w jego sytuacji, skoro stosowany. Jeśli lubimy mieć wszystko dopięte na ostatni guzik, skupmy się na swoich zadaniach, partnerowi zostawiając wolność działania.

6. SZYBKİ/ WOLNY STYL PRZEKAZU

- Szybkość z jaką można odczytać przekaz to kolejna różnica między kulturami. Z nią wiąże się między innymi łatwość nawiązywania bliskich, zażyłych kontaktów. Bezpośredniość, otwartość, mówienie o wszystkim nawet jeśli są to sprawy dotyczące rodziny lub relacji, to cechy osób kultury szybkiego przekazu.
- Dla osób pochodzących z kultury wolnego przekazu ważne jest stopniowe nawiązywanie kontaktu, dawanie sobie czasu na to by się poznać, zamiast natręctwego dopytywania udzielania odpowiedzi „jak na przesłuchaniu”. Czasem więcej dowiemy się po prostu słuchając – odpowiedzi pojawią się z czasem.

7. JĘZYK KOMUNIKACJI

Przedstawiciele obydwu stron często będą musieli używać obcego języka. Dlatego obie strony mogą mieć kłopoty z wyrażeniem siebie, mogą też inaczej rozumieć ten sam komunikat (np. ze względu na tzw. kalki językowe: czyli dosłowne tłumaczenie zwrotu z języka ojczystego na obcy, np. polskie powiedzenie „nie przesadza się starych drzew” nie jest identyczne w języku angielskim czy francuskim – ma tam tylko swój odpowiednik. Tłumacząc dosłownie jakiś zwrot, możemy być pewni, że nie zostaniemy zrozumiani).

Osobom zainteresowanym tematem polecamy np. książkę antropologa kultury Edwarda T. Hall'a „Ukryty wymiar”.

Jak już pisaliśmy na wstępie żadna kultura nie jest statyczna i jednorodna. Różni przedstawiciele danej kultury mogą zachowywać się w odmienny sposób. Nie należy więc uogólniać i z góry zakładać, że osoba pochodząca z danego obszaru będzie zachowywała się i komunikowała w sposób przypisany dla danej kultury. Można jednak przypuszczać, że nasi partnerzy z krajów Południa będą wykazywali następujące cechy:

- wysoki kontekst
- formalny styl z zachowaniem dystansu i szacunku

- polichroniczne postrzeganie czasu
- wysoka tolerancja dla niepewności
- wolny styl przekazu.

[pytanie]

Które z wymienionych cech charakteryzują kulturę twojego kraju?

Czy któreś z nich opisują twój sposób bycia i są twoją indywidualną cechą?

Wyobraź sobie, że ktoś uważa że jesteś „taką typowo chaotyczną jak wszyscy Polacy”, co czujesz?

Jak czujesz się, gdy ktoś przypisuje ci cechy, która cię nie określa? Jak uniknąć błędów oceniania i przypisywania nieprawdziwych cech innym?

[4]

Partnerstwo w praktyce

O relacjach i komunikacji partnerów *str. 48*

Wybór tematu *str. 50*

Określanie celów *str. 51*

Harmonogram współpracy *str. 52*

Nasi sojusznicy *str. 54*

Monitoring i ewaluacja *str. 56*

Poznajmy się - pomysły na ćwiczenia *str. 59*

Różne przedmioty, różne działania - pomysły na tematy współpracy *str. 61*

Od partnerstwa klas do partnerstwa szkół *str. 63*

Trudności i sposoby ich rozwiązania *str. 65*

O relacjach i komunikacji partnerów

Sukces wspólnego przedsięwzięcia w dużej mierze zależy od postrzegania się i przyjętego sposobu komunikacji. Dlatego przed przystąpieniem do pracy należy zastanowić się, jaką formę komunikacji wybrać i zadbać o budowę dobrych relacji z partnerem.

OD CZEGO ZACZĄĆ?

Warto poświęcić czas na wzajemne poznanie się. Pozwoli nam to na zbudowanie relacji opartej na wiedzy – rzetelnych informacjach otrzymanych bezpośrednio od partnerów. Unikniemy w ten sposób nieporozumień, które mogą wyniknąć z naszego błędnego wyobrażenia o partnerach.

Informacje z pierwszej ręki pomogą zweryfikować nasze wyobrażenia o partnerach i ułatwią **budowanie partnerskich relacji**. Zadbajmy również o to, by druga strona otrzymała wyczerpujące informacje na nasz temat. Mając to na uwadze:

- zaprezentujemy się partnerom w jak najszerszym kontekście,
- zachęcimy drugą stronę do zadawania pytań,
- prośmy partnerów o informacje na ich temat,
- dociekajmy, gdy coś wydaje się nam niejasne.

W gronie nauczycieli zaangażowanych w partnerstwo w szkole zastanówmy się:

- jakie informacje na temat funkcjonowania waszej szkoły chcielibyście przekazać partnerom,
- jakie informacje o waszej szkole będą szczególnie przydatne w realizacji wspólnych działań,

- co chcielibyście wiedzieć na temat funkcjonowania partnerskiej szkoły,
- jakie informacje o partnerskiej szkole będą szczególnie przydatne w realizacji wspólnych działań.

Szczególną uwagę warto zwrócić na następujące kwestie: liczba uczniów, sposób funkcjonowania szkoły, stosowane metody nauczania, posiadane zasoby (w tym wyposażenie), zaangażowanie uczniów i rodziców w życie szkoły, doświadczenie w realizacji projektów edukacyjnych i partnerskich.

Następnie indywidualnie zastanówcie się:

- co chciałbym/chciałabym, aby o tobie wiedzieli nauczyciele z partnerskiej szkoły,
- jakie informacje o tobie mogą być szczególnie przydatne nauczycielom z partnerskiej szkoły,
- czego chciałbym/chciałabym się dowiedzieć o nauczycielach z partnerskiej szkoły,
- jakie informacje o nauczycielach z partnerskiej szkoły mogą być dla mnie szczególnie przydatne.

Dokonując powyższej analizy szczególną uwagę zwróćcie na sferę zawodową: doświadczenie, plany, sukcesy i trudności dydaktyczne i wychowawcze.

KOMUNIKACJA MŁODZIEŻY

Przed nawiązaniem kontaktu uczniów i uczennic z rówieśnikami z partnerskiej szkoły warto przeprowadzić zajęcia z edukacji międzykulturowej. Młodzież będzie wówczas lepiej przygotowana do wspólnej, wielomiesięcznej pracy

z rówieśnikami z kraju Południa. Piszemy o tym obszerniej w rozdziale trzecim.

Kolejny krok to nawiązanie bezpośredniego kontaktu młodzieży ze sobą. Jak się do tego przygotować? Na co zwrócić szczególną uwagę? Oto kilka wskazówek.

Poprośmy uczniów i uczennice, by zastanowili się:

- jakie informacje na swój temat zaprezentują kolegom i koleżankom ze szkoły z Południa,
- czego chcieliby się dowiedzieć o kolegach i koleżankach ze szkoły z Południa,
- w jaki sposób zaprezentują się kolegom i koleżankom ze szkoły z Południa,
- jaka forma komunikacji będzie sprzyjać budowaniu relacji z kolegami i koleżankami z Południa.

Istnieje wiele kanałów komunikacji, które można wykorzystać w budowie relacji między uczniami z partnerskich szkół. Ważne by były one skuteczne i użyteczne. Spełnią one swą rolę, jeśli decyzję co do ich wyboru podejmą uczniowie samodzielnie. Najlepiej kierować się zasadą korzystania z tych sposobów komunikacji, które są sprawdzone, popularne i stosowane na co dzień przez młodzież. Może być to m.in.:

- Facebook lub inny portal społecznościowy
- komunikator (np. skype)
- blog
- czat
- wideokonferencja
- korespondencja elektroniczna (e-mail).

Warto zachęcić uczniów, by samodzielnie wybrali zarówno sposób prezentacji (graficzna, fotograficzna, filmowa, słowna), jak i formę kontaktu z rówieśnikami z partnerskiej szkoły. Oto kilka przykładów:

- indywidualne bądź klasowe profile na facebooku lub innym portalu społecznościowym
- strona internetowa
- film
- kolaż zdjęć uczniów, bądź przedmiotów i symboli ich charakteryzujących

- ▶ prezentacja ppt.
- ▶ quizy, zagadki, krótkie teksty, itp.
- ▶ i wiele innych.

Uwaga! Wybierając, jak będziemy się porozumiewać, pamiętajmy o uwzględnieniu potrzeb i zasobów naszych partnerów. Brak możliwości technicznych – stałego bądź częstego dostępu do internetu, oprogramowania, czy sprzętu – może sprawić, że wybrana przez nas forma komunikacji nie będzie skuteczna. Dlatego ważne jest, by ustalić ją wspólnie z partnerem.

Przykłady ćwiczeń pozwalających poznać się uczniom i uczennicom umieściliśmy w kolejnych artykułach.

PARTNERSKIE RELACJE

Dobre relacje w zespole to jeden z warunków sukcesu każdego przedsięwzięcia. Ta zasada ma zastosowanie również w przypadku partnerstwa szkół. Aby wspólnie uczyć się i działać, należy najpierw się poznać, zrozumieć i polubić. Lepiej i łatwiej pracować z ludźmi, z którymi łączą nas bliskie relacje. Przeszkodą może okazać się zarówno fizyczna odległość, jak i różnice kulturowe, ale jeśli będziemy pamiętać o tych zagrożeniach możemy tak zaplanować pracę, by uniknąć nieporozumień.

Dobre relacje z partnerami sprawią, że nasza współpraca będzie efektywniejsza, łatwiej przyjdzie nam planowanie, omawianie wyzwań, wspólne rozwiązywanie problemów, ewaluowanie działań i świętowanie sukcesów.

[pytanie]

Jak dbać o dobre relacje ze szkołą partnerską?

Wybór tematu

Wybór zagadnienia, które będzie osią naszego partnerstwa, powinien nastąpić jeszcze przed wytypowaniem szkoły, którą do niego zaprosimy. Szukając jej, powinniśmy mieć sprecyzowane pomysły na tematy, jakimi chcielibyśmy się zająć – ułatwi nam to szukanie partnera. Możemy na przykład określić, że szukamy placówki do wspólnej realizacji projektu badawczego z zakresu literatury.

Zaletą szybkiej decyzji będzie to, że nasi partnerzy od razu dowiedzą się kogo szukamy, mogą stwierdzić czy są chętni i czy są przygotowani do realizacji projektu. Wtedy świadomie przystępują do partnerstwa.

Kiedy znajdziemy już szkołę partnerską, punktem wyjścia do wspólnej pracy będzie porównanie programów nauczania, celów i potrzeb edukacyjnych, poziomów edukacyjnych (więcej na ten temat w tekście o różnicach w systemach edukacyjnych). To warunki konieczne do budowy partnerstwa. Taka analiza będzie też punktem odniesienia w czasie trwania partnerstwa (wiemy gdzie jesteśmy, dokąd dążymy, na bieżąco mamy możliwość monitorowania przebiegu działań).

Ważna jest też nasza świadomość, że realizujemy podstawę programową, a partnerstwo jest tylko nową formą wykonywania naszej pracy, nie jest wykonywaniem dodatkowych działań nie związanych z programem nauczania.

Istotne jest aby analizy dokonali wspólnie nauczyciele z obu partnerskich szkół – jest to początek wspólnej pracy na płaszczyźnie nauczyciel – nauczyciel. Od tego momentu zaczniecie być zespołem i poprzez wspólną pracę zaczniecie realizować projekt partnerstwa.

Kiedy już mamy określone zagadnienie oraz wybrane wspólne elementy w programie, możemy sprecyzować

temat – im bardziej szczegółowy i precyzyjnie określony, tym lepiej. Ważne żeby temat był bliski i możliwy do zgłębienia przez uczniów w obu partnerskich szkołach, wtedy motywacja do wymiany informacji i nauki zarówno uczniów, jak i nauczycieli wzrośnie.

Przykładem takiego tematu może być życie w mieście – będzie on bliski uczniom szkoły w nim mieszkającym, ponieważ jest ono częścią ich doświadczenia, dostarczy im materiałów, może stanowić pole do porównań, odniesień itd.

życie w mieście w dziełach Francisa Imbugi, Meja Mwangi, Leopolda Tyrmanda, Bolesława Prusa, Kamili Sławińskiej

Uczniowie nie patrzą na uczniów z partnerskiej szkoły przez pryzmat kultury i miejsca pochodzenia (różnic kulturowych i społecznych), a przez pryzmat wspólnej pracy – wspólne działanie prowadzące do osiągnięcia celu, w naturalny sposób buduje poczucie wspólnoty i solidarności. To ogromna zaleta takiego rozwiązania.

Wybór tematu i jego szczegółowe określenie mogą przebiegać w następujący sposób:

1. Razem z uczniami z naszej szkoły określamy zagadnienie (jeszcze przed rozpoczęciem poszukiwania partnera).
2. Razem z nauczycielami ze szkoły partnerskiej identyfikujemy punkty wspólne w programach nauczania w zakresie wcześniej wybranego zagadnienia – wspólnie tworzymy listę tematów.
3. Prosimy uczniów o wskazanie trzech tematów, którymi chcieliby się zająć spośród listy wspólnie stworzonej z nauczycielem ze szkoły partnerskiej. Porównujemy wskazania naszej klasy z preferencjami uczniów ze szkoły partnerskiej. Wybieramy jeden z tematów wskazanych przez obie szkoły.
4. Razem z nauczycielami z drugiej placówki określamy szczegółowo treść projektu i jego cele edukacyjne.

[pytanie]

Jak zadbać o to, aby proces wyboru tematu włączył wielu nauczycieli, wiele nauczycielek, uczniów i uczennice z obu szkół, a jednocześnie nie przebiegał sprawnie?

Określanie celów

Aby sprawnie działać, ważne jest określenie celów, czyli innymi słowy tego co chcemy osiągnąć, dokąd dążymy. Ważne jest, by nasz projekt był realizowany z głową, mądrze i w przemyślany sposób. Pomóc może w tym określenie celów naszej pracy.

W angielskojęzycznym świecie mówi się, że cele powinny być SMART – czyli mądre. Pod kolejnymi literami kryją się kryteria których spełnienie ułatwi mądre przeprowadzenie projektu i jego zakończenie z sukcesem.

S – specific – konkretny – na przykład uczniowie zapoznają się z twórczością Łukasza Orbitowskiego, czytając „Tracę ciepło” lub Sławomira Shuty – powieści hipertekstowej „Blok” oraz twórczością Francisa Imbugi dzięki opracowaniom kolegów i koleżanek z Kenii.

M – measurable – mierzalny – uczniowie poznają fragmenty prozy ... będą w stanie wymienić pięć wspólnych cech miast w Kenii i Polsce, pięć różnic, potrafią wymienić nazwiska i krótko opisać dwóch pisarzy kenijskich oraz ich twórczość na podstawie informacji opracowanej przez kolegów i koleżanki z Kenii, przygotowują krótkie noty biograficzne dwóch polskich autorów i napiszą streszczenie dwóch publikacji tych autorów.

A – available – na nasze możliwości – nie wymagamy, by uczniowie poznali całą twórczość. Wystarczy, jeśli skupimy się na fragmentach dwóch książek, pracujemy z literaturą i książkami, które są łatwo dostępne, bo można je wypożyczyć. Wybierzmy pozycje z listy lektur.

R – relevant – cele szczegółowe powinny w bezpośredni sposób prowadzić do realizacji naszego głównego celu projektu.

T – time bound – ma określone granice czasowe – do 24 czerwca, do końca roku szkolnego (należy pamiętać, że rok szkolny w drugim kraju może się kończyć w innym terminie, dlatego przygotowanie harmonogramu jest ważne)

Przy wyznaczaniu celów pamiętajmy również o tym że cele należy formułować z zachowaniem trzech ważnych komponentów: wiedzy, umiejętności i postaw.

Np. uczniowie:

- ▶ znają Francisa Imbuga, wiedzą że jest kenijskim pisarzem współczesnym
- ▶ potrafią napisać streszczenie dłuższego tekstu
- ▶ rozumieją na czym polegają i z czego wynikają różnice życia w mieście ludzi w Afryce i w Polsce na przykładzie Nairobi i Warszawy.

Już na tym wstępnym etapie partnerstwa może się zdarzyć, że każdy z nauczycieli przyjmuje inne cele. Jest to całkiem normalne – przecież uczy się w dwóch różnych miejscach na świecie. Możecie wspólnie ustalić listę celów szczegółowych, a następnie uzupełnić ją o własne cele, które zrealizujecie z waszymi uczniami. Będzie to dopuszczalne rozwiązanie jeśli zachowamy zasady:

- a) przedstawimy sobie nawzajem wszystkie cele
- b) nasze indywidualne cele nie będą sprzeczne z celami ustalonymi jako wspólne
- c) obaj partnerzy zaakceptują cele.

[pytanie]

Ile czasu możesz potrzebować na skuteczne określenie wspólnych celów z partnerem, jak zorganizować ten proces, by przebiegał sprawnie?

Harmonogram współpracy

Przedsięwzięcie, jakim jest partnerstwo szkół, wymaga dokładnego zaplanowania kolejnych etapów oraz poszczególnych działań. Opracowanie szczegółowego harmonogramu na początku współpracy ułatwi nam realizację projektu, realistycznie zarysuje horyzont czasowy oraz pozwoli na bieżącą ocenę sytuacji (na jakim etapie jesteśmy w danej chwili).

Układając harmonogram partnerstwa, należy wziąć pod uwagę szereg czynników, które wpływają na to, ile czasu będziemy potrzebowali na każdy z etapów. Mogą być to m.in.:

- możliwości techniczne związane z komunikacją (czas potrzebny na komunikację z partnerem),
- sprawność językowa uczniów i uczennic oraz nauczycieli i nauczycielek (w przypadku słabszej znajomości języka czas potrzebny na komunikację z partnerem jest dłuższy),
- proces podejmowania decyzji (czas potrzebny na podjęcie decyzji),
- potrzeby, umiejętności i tempo pracy uczniów i uczennic w obu szkołach,
- stopień złożoności planowanych działań,
- czas potrzebny na zgromadzenie zasobów niezbędnych do realizacji zaplanowanych działań,
- czas potrzebny na wykonanie poszczególnych działań,
- czas potrzebny na zidentyfikowanie, nawiązanie kontaktu i przekonanie do współpracy sojuszników w obu społecznościach lokalnych,

- kalendarz roku szkolnego w obu szkołach uczestniczących w partnerstwie,

- ważne daty związane z tematem partnerstwa.

O czym należy pamiętać układając harmonogram:

- kalendarz działań ustalamy wspólnie z partnerem,
- czas potrzebny na wykonanie poszczególnych zadań określamy realistycznie (zwykle mamy tendencję do przeceniania własnych możliwości – lepiej więc zaplanować 20% czasu więcej na wykonanie danej czynności, niż wydaje się nam to konieczne),
- harmonogram jest narzędziem, które ma nam ułatwić współpracę i pomóc w osiągnięciu zamierzonego celu, powinien określać ramy czasowe, ale nie możemy traktować go bezwzględnie, jeśli więc sytuacja tego wymaga, harmonogram modyfikujemy i wprowadzamy niezbędne zmiany.

[pytanie]

Co zrobić, by harmonogram był przydatnym narzędziem współpracy partnerskiej?

[illegible]

Nasi sojusznicy

Każdy, kto realizował projekty edukacyjne, wie, jak ważną rolę odgrywają w nich sojusznicy. Podobnie jest w przypadku partnerstwa szkół, które nie jest przecież niczym innym, jak właśnie realizacją wspólnego projektu edukacyjnego. Szukanie wsparcia dla naszego przedsięwzięcia będzie więc jednym z etapów, który należy zaplanować i przeprowadzić wspólnie z partnerem z kraju Południa.

Zanim przystąpimy do szukania potencjalnych sojuszników, przeprowadźmy **analizę naszych wspólnych zasobów i potrzeb**. Wspólnie z partnerami zastanówmy się:

- jaką wiedzę, umiejętnościami i zasobami niezbędnymi do realizacji zaplanowanych działań dysponujemy,
- jakiej wiedzy, umiejętności i zasobów niezbędnych do realizacji zaplanowanych działań nam brakuje.

Równie ważne jak sama analiza zasobów i potrzeb, jest określenie ich **hierarchii i wyznaczenie priorytetów**. Można to zrobić w dość prosty sposób, zadając sobie pytanie: Bez jakiej wiedzy, umiejętności i środków nasze przedsięwzięcie jest narażone na niepowodzenie? Ułatwi nam to podjęcie decyzji, jakiego wsparcia należy szukać w pierwszej kolejności. Jednocześnie pomoże też w zidentyfikowaniu potencjalnych sojuszników.

PRZYKŁAD:

Szkoła z miejscowości X w Polsce i szkoła z miejscowości Y w Tanzanii realizują projekt, którego celem jest zapobieganie skutkom zmian klimatu na świecie. Planowanym rezultatem projektu ma być wzrost świadomości społeczności lokalnych w obu miejscowościach w zakresie ich wpływu na zmiany klimatu. Szkoły przeprowadziły wspólnie analizę posiadanych zasobów, z której wynika, że uczniowie i uczen-

nice obu szkół posiadają już niezbędną wiedzę w temacie, brakuje im jednak umiejętności i środków niezbędnych do przeprowadzenia kampanii informacyjnych. Na sojuszników planowanych działań szkoły wytypowały:

- międzynarodową organizację działającą zarówno w Polsce, jak i w Tanzanii, która prowadzi kampanię na rzecz zapobiegania skutkom zmian klimatu na świecie – organizacja ta może podzielić się ze szkołami wiedzą, jak prowadzić kampanię informacyjną i wesprzeć szkoły we wcieleniu tego w życie,
- właściciela drukarni w miejscowości X w Polsce. uczniowie poprosili go o bezpłatne wydrukowanie materiałów informacyjnych kampanii na papierze pochodzącym z odzysku (w miejscowości Y w Tanzanii nie ma drukarni, więc uczniowie zdecydowali, że samodzielnie wykonają ulotki i plakaty informacyjne),
- właściciela hotelu zlokalizowanego w centrum miejscowości Y w Tanzanii – uczniowie postanowili poprosić o zgodę na namalowanie na ścianie budynku grafiki i hasła kampanii,
- właściciela dużego sklepu z farbami w miejscowości Y w Tanzanii – uczniowie postanowili poprosić go o udostępnienie farb i narzędzi malarskich,
- władze lokalne w obu miejscowościach – szkoły planują zorganizowanie spotkań informacyjnych dla społeczności lokalnych, na które chcą zaprosić przedstawicieli lokalnej władzy,
- inne szkoły w obu miejscowościach – uczniowie chcą zachęcić je do włączenia się w pracę nad kampanią,
- lokalne radio w miejscowości X w Polsce – uczniowie chcą wziąć udział w audycji na temat zapobiegania

skutkom zmian klimatu i zaprosić do udziału w niej przedstawicieli lokalnej władzy oraz innych przedstawicieli społeczności lokalnej.

W zależności od tematu projektu oraz zaplanowanych działań lista potencjalnych sojuszników może wyglądać zupełnie inaczej. Ponadto przedsięwzięcie o międzynarodowym charakterze można równolegle realizować więcej, niż projektów realizowanych wyłącznie w skali lokalnej. Waszymi sojusznikami mogą być m.in:

- media (lokalne radio, telewizja, prasa, media elektroniczne)
- przedsiębiorcy
- samorząd lokalny
- władze oświatowe
- organizacje pozarządowe
- przedstawiciele kościołów
- uczelnie wyższe
- okoliczne szkoły
- osoby indywidualne: eksperci, znane osobistości
- ambasada kraju, z którego pochodzi partner naszego projektu.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ SZUKAJĄC SOJUSZNIKÓW?

- wspólnie z partnerem dokonujemy analizy zasobów i potrzeb oraz konsultujemy z nim wybór potencjalnych sojuszników,
- potencjalnym sojusznikom przedstawiamy założenia i cel naszego projektu, podkreślając, że realizujemy go wspólnie ze szkołą z kraju Południa (zwracamy uwagę na zalety takiego partnerstwa),
- w kontaktach z sojusznikami występujemy we wspólnym imieniu, także w imieniu naszego partnera z kraju Południa,
- szukamy wsparcia przede wszystkim dla naszego wspólnego projektu, a nie bezpośrednio dla naszego partnera,

- sojuszników szukamy przede wszystkim w najbliższym otoczeniu – poprzez włączenie przedstawicieli społeczności lokalnej nasze działania mają większe oddziaływanie (docierają do większej liczby osób), są bardziej widoczne i skuteczniejsze, szkoła ma szansę zaistnieć w społeczności lokalnej i dać się zapamiętać, jako placówka wprowadzająca nowoczesne i atrakcyjne metody nauczania.

ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Sojuszników dla naszego partnerstwa należy szukać w pierwszej kolejności w najbliższym otoczeniu. Przedstawiciele społeczności lokalnej – władze samorządowe, szkoły, lokalne media, czy przedsiębiorcy – mogą być zainteresowani udzieleniem nam wsparcia, a naszym zadaniem jest ich do tego przekonać. Poza korzyściami dla szkoły, płynącymi ze współpracy z przedstawicielami społeczności lokalnej (promocja szkoły, większa widoczność prowadzonych przez nią działań, nowe doświadczenia i rozwój współpracy w nowych obszarach), warto też podkreślić zyski drugiej strony. Społeczność lokalna może nie tylko wspierać działania prowadzone przez szkołę, ale często sama korzystać z rezultatów naszego projektu. Ponadto poprzez pośredni kontakt z naszym partnerem społeczność lokalna ma okazję dowiedzieć się wielu ciekawych rzeczy o krajach Południa i zależnościach między naszymi krajami. Stanowi to wartość dodaną naszego partnerstwa i jest jednym z celów edukacji rozwojowej.

[pytanie]

W jaki sposób nasze partnerstwo zyskuje na posiadaniu sojuszników?

Monitoring i ewaluacja

Wspólne określenie celów i szczegółowe zaplanowanie działań nie gwarantuje sukcesu. Dlatego warto znaleźć czas na sprawdzenie, czy zmierzamy we właściwym kierunku. W przypadku współpracy ze szkołą z Południa jest to szczególnie ważne, ponieważ wpływ na nasze partnerstwo ma zarówno odległość i związany z nią brak bezpośredniego kontaktu, jak również różnice w systemach edukacyjnych i kulturowe.

Monitoring polega na regularnym przeglądzie prowadzonych działań w trakcie ich trwania lub zaraz po ich zakończeniu. Monitorujemy m.in. metody, narzędzia, sposób komunikacji, rezultaty, a w przypadku projektów partnerskich także inne aspekty współpracy. Zebrane w ten sposób informacje stanowią podstawę **ewaluacji**, czyli oceny przebiegu projektu i współpracy z partnerem dokonywanej po zakończeniu wybranej większej części. Dobrze przeprowadzona ewaluacja ułatwi nam zarówno wprowadzenie zmian w trakcie realizacji projektu, jak i planowanie kolejnych przedsięwzięć edukacyjnych.

MONITORING

Monitoring należy prowadzić systematycznie, np. w trakcie lub po zakończeniu każdego działania bądź etapu projektu, na koniec semestru lub na koniec roku szkolnego. Częstotliwość i sposób jego realizacji ustalamy wspólnie z naszym partnerem. Przydatnym narzędziem monitoringu może być poniższa karta. W zależności od potrzeb i specyfiki realizowanego projektu można ją dowolnie modyfikować – np. zrezygnować z pytań, które nie mają zastosowania w naszym przypadku, czy uzupełnić o inne istotne dla nas zagadnienia.

Ankiety należy przeprowadzić równolegle w obu szkołach, a następnie porównać i wspólnie z partnerem przedyskutować wyniki. Po przeprowadzeniu takiej analizy zastanówmy się razem, jakie zmiany należy wprowadzić, aby dalsza realizacja projektu prowadziła do wyznaczonego celu. Pamiętajmy, że nie należy pozostawiać problemów bez rozwiązania (nie zamykamy problemów pod dywan!). Jeśli dostrzeżemy, że należy coś zmienić, zrobmy to. Wspólnie znajdziemy rozwiązanie i wprowadzimy je w życie.

	😊	😐	😞
Czy zaplanowane działania prowadzą do realizacji celów edukacyjnych projektu?			
Czy działania są realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem?			
Czy zostały wybrane właściwe metody pracy? Czy są one dostosowane do umiejętności uczniów i uczennic?			
Czy stosowane metody pracy aktywizują uczniów i uczennice i angażują ich w działania?			
Czy uczniowie i uczennice z obu szkół komunikują się swobodnie (bez cenzury, kontakt „jeden na jeden”)?			
Czy występują problemy w komunikacji uczniów i uczennic z obu szkół spowodowane np. trudnościami technicznymi, niewystarczającymi umiejętnościami językowymi, niewystarczającą częstotliwością kontaktów, różnicami kulturowymi?			
Czy występują problemy w komunikacji nauczycieli i nauczycielek obu szkół spowodowane np. trudnościami technicznymi, niewystarczającymi umiejętnościami językowymi, niewystarczającą częstotliwością kontaktów, różnicami kulturowymi?			
Czy posiadane przez nas zasoby są wystarczające do realizacji zaplanowanych działań?			
Czy sojusznicy w wystarczającym stopniu wspierają nasze działania?			
Czy społeczność lokalna angażuje się w nasze działania?			
Czy w podejmowaniu decyzji dotyczących partnerstwa uczestniczą nauczyciele i nauczycielki oraz uczniowie i uczennice z obu szkół?			
Czy uczniowie i uczennice zdobywają wiedzę o sobie nawzajem podczas wspólnego wykonywania zadań partnerskich?			
Jak oceniamy dotychczasową współpracę z partnerem?			

EWALUACJA

Zadając sobie pytania o jakość naszej współpracy, dajemy jej szansę na poprawę. Prowadzona na bieżąco analiza poszczególnych działań i całego partnerstwa pozwoli na:

- zidentyfikowanie problemów i trudności, które pojawiły się w trakcie naszej współpracy i mogą wpływać na osiągnięcie wyznaczonych wspólnie celów edukacyjnych,

- ocenę dotychczasowej współpracy (co nam się udało, co nam nie wychodzi, co można było zrobić lepiej),
- wprowadzenie niezbędnych zmian tam, gdzie są one wskazane lub konieczne.

Ewaluację można prowadzić na różne sposoby, badając różne aspekty partnerstwa i używając do tego różnych narzędzi. Proponujemy jedno z nich, za pomocą którego sprawdzimy, jak nasze partnerstwo wypełnia cztery kluczowe zasady partnerstwa i jak realizuje postawione cele edukacyjne zawarte (piszemy o tym w rozdziale pierwszym) oraz czy przyczynia się do realizacji głównego celu współpracy – podniesienia jakości pracy obu placówek.

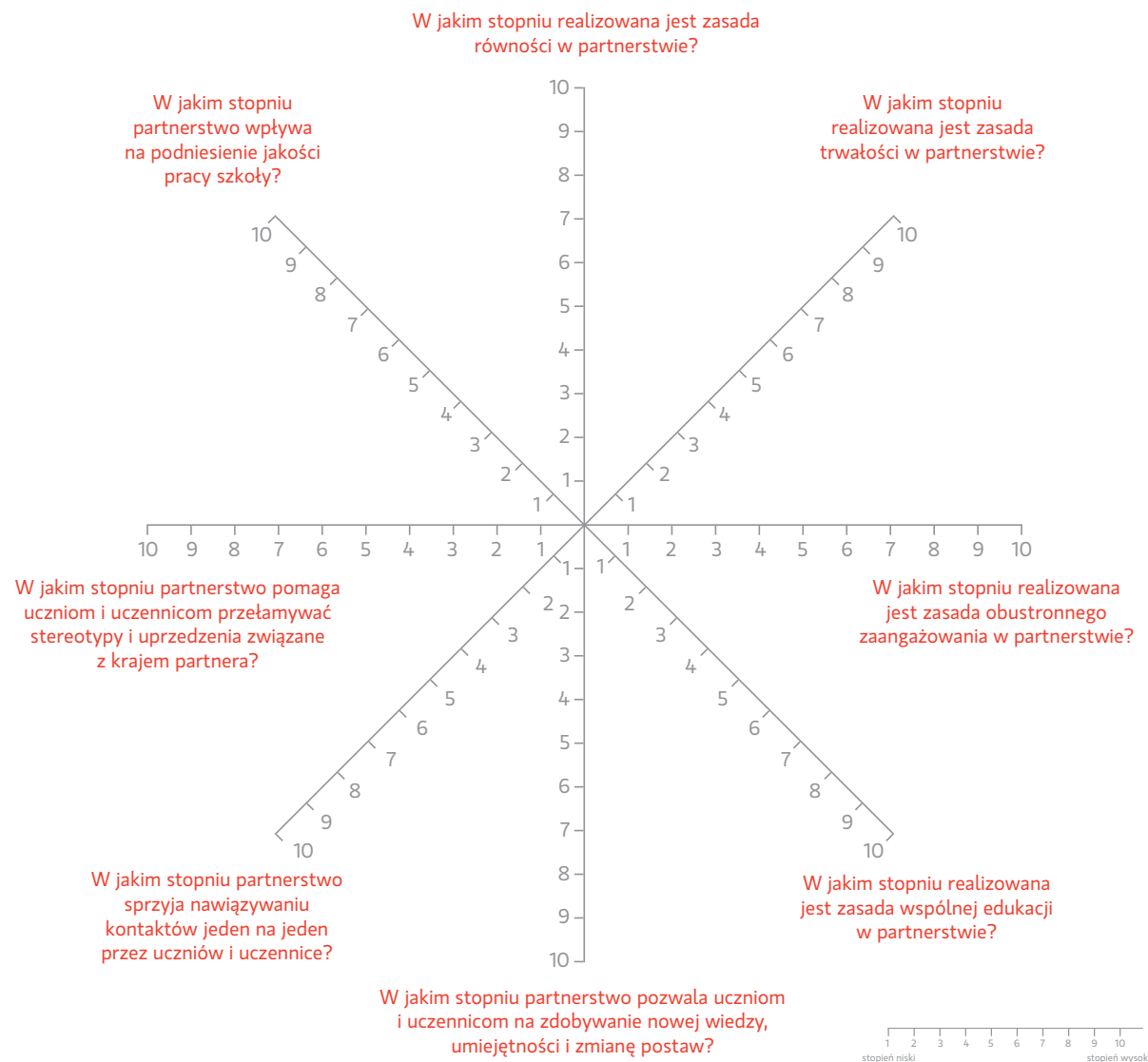
Korzystając z tego narzędzia należy zastanowić się nad odpowiedziami na pytania, a następnie porównać nasze oceny z ocenami partnerów. Poprzez naniesienie na osie wyników obu szkół oraz połączenie ich liniami otrzymamy graficzny „obraz naszego partnerstwa”. Możemy w ten sposób sprawdzić, czy nasze odpowiedzi są zgodne, a jeśli nie, to jak bardzo się różnią. Ważne jest, by omówić wyniki wspólnie z partnerem i zastanowić się nad przyczynami niskich ocen oraz dużych rozbieżności.

Warto także zastanowić się, co nam się do tej pory udało, co nam dobrze wychodzi, a z czym mamy problemy. W wyniku tej dyskusji powstanie lista sukcesów i wyzwań. Zapisujemy ją w postaci tabeli i wspólnie zastanawiamy się, jakie działania przeprowadzić, aby przezwyciężyć trudności.

Systematyczne gromadzenie informacji, zadawanie sobie pytań dotyczących wspólnie realizowanego projektu i współpracy oraz wspólne szukanie rozwiązań stanowi sens monitoringu i ewaluacji. Dzięki temu mamy świadomość czynników, które wpływają na proces współpracy z partnerem, a nasze partnerstwo staje się lepsze.

[pytanie]

W jaki sposób zapewnić uczestnictwo uczniów i uczennic w ewaluacji partnerstwa?

Sukcesy	Wyzwania/trudności	Sposoby przezwyciężenia trudności
Dobre relacje między nauczycielami i nauczycielkami z obu szkół. Bezpośredni i częsty kontakt (e-mail, skype).	Brak bezpośredniego kontaktu między uczniami i uczennicami z obu szkół.	<p>Wspólne zadanie do wykonania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ► Dobieramy młodzież z obu szkół w pary i prosimy o zebranie informacji związanych z tematem projektu, np.: Dowiedz się od kolegi/koleżanki: <ol style="list-style-type: none"> 1) Jakie organizacje w ich kraju zajmują się zmianami klimatu? Na czym polegają działania tych organizacji? 2) W jaki sposób temat zmian klimatu jest przedstawiany przez media w jego/ jej w kraju? 3) Jak kwestia zmian klimatu jest przedstawiana przez polityków w jego/jej kraju? Zadaniem każdej pary jest wymiana informacji i przedstawienie ich w swoich klasach. ► Tworzymy listę zadań, np. przygotowanie prezentacji, zaprojektowanie ulotki lub plakatu, napisanie listu do instytucji, przeprowadzenie badania w szkole i porównanie wyników. Każdy uczeń/uczennica wybiera jedno z zadań i wykonuje je z kolegą/koleżanką z drugiej szkoły.
Uczniowie są aktywni i zaangażowani w działania. Chętnie poświęcają wolny czas na wykonanie dodatkowych zadań.	Uczniowie i uczennice powtarzają stereotypy związane z regionem, w którym znajduje się szkoła partnerska, a także jego mieszkańcami.	<ul style="list-style-type: none"> ► Prosimy uczniów i uczennice o zrobienie mapy lub makiety swojej miejscowości wraz z legendą, zaznaczając na niej m.in.: swoje domy, ważne obiekty i instytucje, miejsca, w których lubią spędzać czas. Mapę można wykonać za pomocą programu graficznego lub na dużym arkuszu papieru, a następnie sfotografować. Młodzież z obu szkół wymienia się pracami (można dołączyć także zdjęcia wybranych miejsc) i porównuje je. ► Co dwa tygodnie lub raz w miesiącu uczniowie i uczennice z obu szkół uczestniczą w czacie lub konferencji skype'owej – dyskutują o filmach, które ostatnio widzieli, ulubionej muzyce, spędzaniu czasu wolnego. Listę tematów do rozmów młodzież może stworzyć samodzielnie, a następnie poprzez głosowanie w obu szkołach lub przez internet wybrać najciekawsze.
Rodzice interesują się partnerstwem i wspierają działania szkół.	Koordinacja i realizacja projektu wymaga dużego wysiłku od nauczycieli – są zmęczeni i nie mogą poświęcić więcej czasu.	<ul style="list-style-type: none"> ► Zapraszamy do współpracy innych nauczycieli, przedstawiając im efekty dotychczasowej współpracy szkół. ► Wspólnie z partnerem zastanawiamy się nad wprowadzeniem zmian w harmonogramie.
Współpraca szkół jest przez władze oświatowe podawana za przykład dobrej praktyki.		

Poznajmy się - pomysły na ćwiczenia

W ramach partnerstwa uczniowie nawiązują znajomości, poznają siebie nawzajem i pracują wspólnie. Aby przyspieszyć ten proces warto stworzyć przestrzeń do kontaktu „jeden na jeden” (dlatego współpracujące ze sobą grupy powinny liczyć tyle samo osób) i zaangażować pierwszy kontakt pomiędzy uczniami. Sposób, w jaki to zrobimy powinien być dostosowany do ich wieku i możliwości.

Zachęcamy do kreatywności w wymyślaniu różnych ćwiczeń, na początek zaś polecamy kilka przykładowych rozwiązań.

JAKI JESTEM?

Poproś uczniów o narysowanie na kartce papieru konturów postaci, która będzie służyła do przekazania informacji o sobie koleżance lub koledze ze szkoły partnerskiej (jak na rysunku obok). Następnie poproś, aby dopisali kolejne informacje:

- obok głowy – o czym w ostatnim czasie często myślę
- obok rąk – co lubię robić w wolnym czasie
- obok nóg – kim chciałbym stać się w przyszłości
- obok brzucha – jedna rzecz, która jest dla mnie ważna, a nie widać jej na pierwszy rzut oka
- obok ust – jak chciałbym się komunikować z uczniem ze szkoły partnerskiej
- pod postacią – rzecz, której mi brakuje.

Podobne ćwiczenie powinien wykonać nauczyciel ze szkoły partnerskiej. Grupy powinny się wymienić rysunkami. Można przesłać oryginały (zostawiając sobie ich kopię), zdjęcia rysunków lub ich zeskanowane obrazy.

Na kolejnym spotkaniu przekaz uczniom i uczennicom rysunki od ich koleżanek i kolegów. Razem możecie omówić podobieństwa i różnice.

SAM O SOBIE?

Poproś uczestników o wypełnienie luk w tekście. Następnie wymieńcie się ze szkołą partnerską odpowiedziami uczniów, porównajcie je – omówcie podobieństwa i różnice.

Mam na imię
 Cztery słowa, które najlepiej mnie opisują to
 Czuję się dobrze, kiedy
 Gdyby do mojego kraju przyjechał(a) koleżanka/kolega z innego kraju, zabrał(a)by(m) ją/jego do
 ponieważ
 Najlepsze w moim kraju jest
 Jedna rzecz, którą chciałbym zmienić w moim kraju to
 Aby sprawić, by świat stał się lepszym miejscem, mogę
 Gdybym miał trzy życzenia – jedno dla siebie, drugie dla mojego kraju, trzecie dla świata – to życzył(a)by(m) sobie

 Ćwiczenie zaczerpnięte z publikacji „Global School Partnerships”

JA W OBRAZIE

Razem z nauczycielem w szkole partnerskiej wybierzcie dwadzieścia ładnych zdjęć, grafik lub pocztówek, które nie przedstawiają żadnych postaci.

W klasie poproś każdego z uczniów o wybranie jednej fotografii, która z jakiegoś powodu wydaje im się bliska (np. pusta plaża, bo jestem samotnikiem), a następnie poproś o opisanie swojego związku z tym zdjęciem (dlaczego je wybrałem/am, w jaki sposób zdjęcia przedstawia mnie).

Wymieńcie się zdjęciami i informacjami pomiędzy szkołami. Porównajcie, kto wybrał jakie zdjęcia i jakie miał ku temu powody. Zastanówcie się, czy powody wyboru tego samego zdjęcia w obu szkołach były podobne. Wykorzystajcie zdjęcia aby dowiedzieć się więcej o sobie nawzajem.

MÓJ SKARB

Poproś uczniów, żeby na zajęcia przynieśli swój ulubiony przedmiot, który ma dla nich szczególne znaczenie (wystarczająco mały, by dał się spakować do plecaka). Zróbcie zdjęcia osób z ich przedmiotami, poproś też uczniów o opisanie tego, co wybrali i dlaczego znaczy dla nich tak dużo. Ćwiczenie warto omówić w klasie, pokazując, że to co dla nas najcenniejsze nie zawsze musi być piękne i drogie.

Zorganizujcie wymianę zdjęć i informacji pomiędzy uczniami. Zapytaj uczniów, czy jakieś przedmioty są podobne, czy emocje, którymi kierowali się przy wyborze przedmiotów pokrywają się?

Ćwiczenie zaczerpnięte z publikacji „Polubić Szkołę”, M. Chomczyńska – Miliszkiewicz, D. Pankowska

MOJA SZKOŁA

Poproś uczniów o wypełnienie tabeli. Następnie wymieńcie się odpowiedziami ze szkołą partnerską i porównajcie je.

Pięć najważniejszych, moim zdaniem, informacji o mojej szkole	Pięć rzeczy, które w mojej szkole najbardziej mi się podobają	Pięć rzeczy, które chciałbym zmienić w mojej szkole
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

Na jednej z kolejnych lekcji poproś uczniów, aby na podstawie informacji przesłanych przez szkołę partnerską narysowali, jak wyobrażają sobie tę placówkę. Rysunki uczniów najpierw porównajcie w swoim gronie, a potem wymieńcie się z nimi z drugą szkołą.

MÓJ KRAJ

Poproś uczniów i uczennice w klasie o wybór dziesięciu pytań dotyczących kraju partnerskiego, na które chcieliby poznać odpowiedź. Możecie rozpocząć od burzy mózgów, a następnie wybrać te, które wydadzą się interesujące większości grupy.

Poproś uczniów o zastanowienie się nad tym, czy sami byliby w stanie odpowiedzieć na te pytania, gdyby dotyczyły Polski. Na początku warto zadawać prostsze pytania.

Wymieńcie się pytaniami pomiędzy szkołami. Następnie przygotujcie plakat, na którym w formie graficznej zawrzecie informacje, o które poprosiła was szkoła partnerska. Wymieńcie się plakatami (lub ich zdjęciami). Porozmawiajcie o tym, jakie informacje są dla uczniów i uczennic nowe, co wydaje się zaskakujące, jakie są podobieństwa, a jakie różnice.

 Przygotowując i prowadząc ćwiczenia mające sprzyjać poznaniu się uczniów, koniecznie pamiętajmy o ich omówieniu. Bez niego ryzykujemy, że młodzi ludzie nie zrozumieją przekazu zawartego w ćwiczeniu. Warto również w każdym zadaniu szukać przestrzeni dla kontaktów „jeden na jeden” pomiędzy uczniami ze szkoły partnerskiej.

[pytanie]

*Jakie ćwiczenia integracyjne używane w szkołach w Polsce można zastosować na początku współpracy partnerskiej?
Jak zapewnić, że uczniowie będą mieli możliwie najwięcej okazji do kontaktu „jeden na jeden”?*

Różne przedmioty, różne działania - pomysły na tematy współpracy

Z nauczycielami i uczniami ze szkoły partnerskiej współpracować można na każdym przedmiocie. Bowiem prawie zawsze jesteśmy w stanie znaleźć zagadnienia, pojawiające się w programach obu szkół i pozwalające osadzić je w szerszym kontekście.

Poniżej zamieściliśmy kilka pomysłów, które zainspirują do poszukiwania własnych pomysłów i nowych pól współpracy.

PLASTYKA

Uczniowie mogą porównywać sztukę uliczną (graffiti, murale) w miejscowościach, w których zlokalizowane są szkoły. Wyszukanie grafik, poruszających problemy społeczne ważne w danej społeczności, może być wstępem do dyskusji o zaangażowaniu społecznym artystów.

JĘZYK OBCY

Każdy kontakt z kolegami ze szkoły partnerskiej jest dla uczniów okazją podnoszenia kompetencji językowych. Na lekcjach można wspólnie uczyć się gramatyki i poznawać akcenty z innych kontynentów.

BIOLOGIA

Uczniowie mogą wspólnie odkrywać znaczenie słów zdrowie i choroba – ich tradycyjne i współczesne rozumienie w swoich kulturach. Mogą prezentować sobie nawzajem wpływ poszczególnych używek na zdrowie człowieka lub wspólnie poznawać zasady profilaktyki chorób zakaźnych. W polskiej szkole mogą zawisnąć plakaty przygotowane przez uczniów z krajów Południa i na odwrót.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Obie grupy zaangażowane w partnerstwo mogą przygotować mapy okolic swoich szkół, zaznaczając miejsca, w których można uprawiać sport lub rekreację. Ciekawe może być też porównanie form aktywności fizycznej w obu krajach i stosunku do uprawiania sportu.

HISTORIA

Lekcje z tego przedmiotu są dla obu szkół szansą pozyskania informacji z pierwszej ręki i perspektywy niedostępnej zwykle w innych źródłach. Zadaniem uczniów z Polski może być przygotowanie dla kolegów prezentacji o skutkach II wojny światowej w naszym kraju, ich koledzy zaś stworzyć mogą prezentację o skutkach kolonizacji dla ich kraju lub procesu dekolonizacji.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Jednym z tematów, który można poruszyć wspólnie, są prawa dziecka, podobieństwa i różnice w ich rozumieniu. Klasy mogą też razem rozmawiać o homogeniczności społeczeństw, mniejszościach etnicznych i narodowych. Porównanie sytuacji obu krajów w tym zakresie z pewnością będzie dla uczniów pouczające.

JĘZYK POLSKI

W starszych klasach możliwy jest wspólny z nauczycielem ze szkoły partnerskiej wybór lektury z kanonu literatury światowej. Równoległe omawianie dzieła i porównywanie tego w jaki sposób odbieramy czytany tekst, z pewnością pomoże uczniom w jego głębszym zrozumieniu.

CHEMIA

Uczniowie jednej szkoły mogą przygotować listę procesów, które przyczyniają się do powiększania się dziury ozonowej. Ich koleżanki i koledzy mogą zastanowić się nad tym, jak można zapobiegać jej powiększaniu się.

MATEMATYKA

Uczniowie mogą przygotować wykresy słupkowe temperatury i opadów w swojej miejscowości. Ucząc się odczytywania wykresów, uczniowie z drugiej szkoły mogą otrzymać zadanie opisanie klimatu regionu, w którym zlokalizowana jest szkoła partnerska.

GEOGRAFIA

Wymiana informacji o różnicach w długości dnia i nocy na przestrzeni roku może pomóc uczniom w zrozumieniu ruchu obiegowego Ziemi. Podobne korzyści daje wymiana informacji na temat temperatury i opadów, przyczyniając się do zrozumienia zagadnienia zróżnicowania klimatycznego.

INFORMATYKA

W każdym partnerstwie znajduje się element wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych. Zaletą jest tutaj fakt, że partnerstwo zachęca uczniów do praktycznego stosowania nabywanej wiedzy o poczcie elektronicznej, forach internetowych, stronach internetowych, arkuszach kalkulacyjnych, itp.

Przedstawione wyżej działania i zagadnienia to tylko niektóre możliwości wspólnego poznawania świata. Nowa podstawa programowa (szczególnie w obszarze historii, geografii i WOSu) obejmuje szereg zagadnień bezpośrednio związanych z krajami Południa, w ich przypadku kon-

takt ze szkołą partnerską pozwala uzyskać najbardziej wiarygodne informacje z pierwszej ręki. Pamiętajmy jednak, aby w żadnym wypadku nie traktować siebie nawzajem jak obiekty badawcze, uczmy się razem, a nie tylko o sobie!

[pytanie]

Który z tematów lekcji zaplanowanych na najbliższe tygodnie nadaje się do realizacji we współpracy ze szkołą partnerską?

Od partnerstwa klas do partnerstwa szkół

Jeśli współpraca partnerska pomiędzy klasami przebiega sprawnie, to z pewnością już po kilku miesiącach będzie widać jej pozytywne efekty, zarówno dla uczniów, jak i dla nauczycieli. Dzięki temu kolejni nauczyciele będą chcieli się włączać we współpracę partnerską.

Taka sytuacja w naszej szkole, to duży sukces grupy zaangażowanej we współpracę partnerską. Dlatego po pierwsze: GRATULUJEMY! Udział większej liczby nauczycieli z pewnością ułatwi nam współpracę z drugą szkołą, sprawi, że na działania partnerskie będziemy mogli poświęcić więcej czasu, opieka nad młodzieżą będzie bardziej efektywna. Działania pomiędzy dwiema klasami lub grupami mają jednak swoje ograniczenia i jeśli jedną klasą zajmuje się dziesięciu nauczycieli, to nie jest to efektywna opcja. Jest kilka wyjść z tej sytuacji.

Po pierwsze, możemy rozpocząć współpracę z innymi grupami uczniów i nauczycieli z tej samej szkoły i zająć się nowymi tematami w naszej współpracy. Warto wtedy pomyśleć o tym, aby działania poszczególnych grup były komplementarne i tworzyły razem jedną całość. Podstawowym warunkiem przyjęcia tego rozwiązania jest zainteresowanie w naszej szkole partnerskiej. Jeśli ono istnieje to nie pozostaje nam nic innego, jak zabrać się do pracy. Dobrze w takiej sytuacji zastanowić się nad koordynacją działań – na przykład organizować co kilka tygodni spotkania koordynatorów i koordynatorek grup (uczniowskich lub nauczycielskich).

Drugim rozwiązaniem może być nawiązanie współpracy z grupami z innych szkół. Jest to dobra opcja w sytuacji, kiedy

nasza szkoła partnerska nie ma możliwości zaangażowania się w działania z kilkoma grupami z Polski. Można wtedy prosić tę szkołę o pomoc w skontaktowaniu nas z placówkami znajdującymi się w sąsiedztwie. Lokalny ambasador partnerstwa w postaci nauczyciela z sąsiedniej szkoły z pewnością mocno ułatwi nam rozpoczęcie współpracy.

Trzecim, najbardziej rozbudowanym, rozwiązaniem jest nawiązanie współpracy całych społeczności szkolnych. Oznacza ono między innymi:

- ▶ doświadczenie współpracy z mieszkańcami krajów Południa zyskuje każdy uczeń i każda uczennica w szkole oraz zdecydowana większość nauczycielek i nauczycieli;
- ▶ wprowadzenie elementów współpracy partnerskiej i edukacji globalnej na wszystkich przedmiotach;
- ▶ wspólną realizację działań partnerskich pomiędzy grupami lub klasami oraz zaangażowanie w działania ogólnoszkolne o podobnym profilu.

Partnerstwo całych szkół to duże wyzwanie. Aby zrealizować to przedsięwzięcie konieczne jest:

- ▶ zainteresowanie drugiej szkoły, koniecznie trzeba pomyśleć o tym, aby była to szkoła podobnej wielkości (ważne z punktu widzenia kontaktu jeden na jeden) oraz o tym, aby miała wystarczające możliwości techniczne i organizacyjne;
- ▶ poparcie dla idei partnerstwa nauczycielek i nauczycieli oraz rodziców w obu szkołach;
- ▶ przeszkolenie nauczycielek i nauczycieli do współpracy partnerskiej (szczególnie istotna jest tutaj wiedza

z zakresu edukacji międzykulturowej, współpracy, projektów edukacyjnych i edukacji globalnej);

- ▶ zainteresowanie uczennic i uczniów obu szkół, które możemy wzmacniać dzięki większej ilości zajęć dotyczących globalnych współzależności w czasie godzin wychowawczych i zajęć przedmiotowych.

Jeśli jesteśmy zainteresowani formą współpracy, która angażuje we wspólne działania całą społeczność szkolną to warto przejść przez kilka etapów transformacji. Podążając tą ścieżką, sprawnie zaczniemy włączać w działania coraz większą liczbę osób.

1. EWALUACJA PARTNERSTWA POMIĘDZY GRUPAMI.

Zanim zaangażujemy większą grupę, to warto ocenić efekty współpracy pomiędzy mniejszymi grupami. Do tego celu świetnym narzędziem jest metoda ewaluacji opisana we wcześniejszych tekstach. Dotychczasowe doświadczenia warto przeanalizować w grupie i zastanowić się, czy sukcesy w mniejszej grupie da się przełożyć na całą szkołę.

2. OCENA RYZYKA

Jak każde przedsięwzięcie partnerstwo pomiędzy całymi szkołami wiąże się z szeregiem wyzwań i ryzykiem. Warto zdać sobie z nich sprawę i zawczasu podjąć odpowiednie działania. W tym celu możemy przygotować tabelę, w której w pierwszej kolumnie zapiszemy potencjalne wyzwania i trudności, na jakie możemy napotkać przy zwiększeniu skali działań, a w drugiej kolumnie zapiszemy, co możemy zrobić, aby problem się nie pojawił lub aby ograniczyć jego negatywny wpływ.

3. DEBATA SZKOLNA

Będąc świadomym możliwych trudności warto podjąć wspólną – szkolną decyzję. W jej podjęcie dobrze zaangażować nauczycieli, samorząd uczniowski i rodziców. Pamiętajmy o tym, aby przed debatą przekazać wszystkim zainteresowanym pełne informacje na temat idei i praktyki partnerstwa szkół. W debacie przywołać warto wszystkie argumenty za i przeciw pogłębieniu współpracy. Każda szkoła powinna sama wybrać sposób podjęcia ostatecznej decyzji uwzględniając panujące w niej zwyczaje.

4. PRZYGOTOWANIA

Na etapie przygotowań warto zadbać o przekazanie odpowiednich umiejętności nauczycielkom i nauczycielom, podzielić się z nimi doświadczeniami, zagwarantować, że uczennice i uczniowie są przygotowani do kontaktu z koleżankami i kolegami z innego kraju oraz szczegółowo zaplanować działania. Dobrze również określić, jakie projekty będą realizowane i dla każdego z nich wyznaczyć po jednym koordynatorze lub koordynatorce z każdej szkoły.

5. DZIAŁANIA

Partnerstwo między całymi szkołami to tak naprawdę wiele ścieżek wspólnej pracy grup z tej samej szkoły, dlatego zasady prowadzenia działań nie różnią się od tych wcześniej opisanych dla projektów pomiędzy mniejszymi grupami. Jedyną nowość to konieczność koordynacji działań i zapewnienia, że wzajemnie się one uzupełniają.

6. EWALUACJA DZIAŁAŃ SZKOLNYCH

Każda działalność partnerska musi być ewaluowana. Oznacza to, że oceniać będziemy każdy partnerski projekt z osobna, ale również całą współpracę pomiędzy szkołami łącznie. Również na tym etapie pomogą nam w tym opisane wcześniej narzędzia.

O partnerstwie szkoła – szkoła mówimy jak o dużym wysiłku i skomplikowanym przedsięwzięciu. Trudności te są jednak tylko drobnymi niedogodnościami w porównaniu z tym, co możemy osiągnąć jeśli uda nam się współpracować w takiej skali. Warto raz jeszcze przypomnieć sobie, dlaczego warto:

- ▶ poszerzenie wiedzy na temat kultury, języka, edukacji i obyczajów kraju, z którym nawiązaliśmy współpracę,
- ▶ wzrost atrakcyjności zajęć i motywacji uczniów do nauki,
- ▶ przełamywanie stereotypów związanych z krajami globalnego Południa,
- ▶ poprawienie kompetencji językowej uczniów,
- ▶ wzajemne motywowanie do działania uczniów i nauczycieli,

- ▶ promocja szkoły w środowisku lokalnym,
- ▶ przyciągnięcie uwagi władz oświatowych i samorządowych.

[pytanie]

Jak zapewnić, że przy większej skali korzyści wynikające z partnerstwa dla uczniów i nauczycieli nie znikają?

Trudności i sposoby ich rozwiązania

W przedsięwzięciu partnerskim, w które zaangażowane są szkoły reprezentujące Północ i Południe mogą pojawić się nieoczekiwane problemy. Świadomość tego pozwoli nam zadbać o to, by dobrze zaplanować projekt. Jeszcze zanim jakieś trudności się pojawią warto zastanowić się, w jaki sposób możemy sobie z nimi poradzić.

Problemy te mogą dotyczyć następujących zagadnień.

PROBLEMY ZWIĄZANE Z KOMUNIKACJĄ

Ważne jest, by przed rozpoczęciem współpracy upewnić się, że partnerzy porozumiewają się przynajmniej jednym językiem zrozumiałym dla obu stron. Nie polecamy za to tłumacza. Może przeszkodzić w nawiązaniu bliższych kontaktów oraz opóźnić pracę.

Warunkiem powodzenia przedsięwzięcia jest wyznaczenie konkretnych sposobów komunikacji: e-mail, komunikatory, fora internetowe. Warto zawsze powiadomić partnera, że otrzymaliśmy jego wiadomość. Może nam to oszczędzić wielu niepokojów.

Różnice w zasobach sprzętowych mogą również okazać się problemem. Mimo tego, że najszybszym i najprostszym środkiem komunikacji jest e-mail. Warto poszukać innego sposobu – na wypadek problemów dostępem do internetu naszym lub partnera. Może to być na przykład rozmowa telefoniczna.

BRAK LUB OGRANICZONE WSPARCIE ZE STRONY WŁASNEJ SZKOŁY

Dobrze jest, gdy w partnerstwo angażuje się społeczność szkolna. W przeciwnym razie może okazać się, że realizując

całe przedsięwzięcie, pozostajemy sami. Dlatego podejmując decyzję o współpracy zadbajmy o wsparcie dyrektora oraz jak największej liczby nauczycieli i uczniów. Warto też informować o postępach przedsięwzięcia oraz jego rezultatach i na każdym etapie zapraszać do współpracy nowe osoby, utrzymując tym samym otwarty charakter projektu.

BRAK CZASU I PROBLEMY Z ZASOBAMI

Angażując się w partnerstwo należy postawić sobie konkretne i możliwe do realizacji cele. Warto jednak pozostawić sobie margines elastyczności – by, kiedy pojawią się problemy z czasem, możliwe było wprowadzenie modyfikacji w planie. Trzeba także wziąć pod uwagę ewentualne różnice w zasobach. Może się zdarzyć, że nie wszyscy uczestnicy są w stanie zainwestować we współpracę tyle samo czasu, środków finansowych oraz sprzętu. Dla takiej sytuacji trudno znaleźć łatwe rozwiązanie. Aby uniknąć rozczarowań, trzeba ją przewidzieć już na samym początku.

WYCOFANIE SIĘ SZKOŁY PARTNERSKIEJ LUB JEDNEJ Z OSÓB

Szkoła partnerska może się wycofać. Aby nie tracić energii uczniów i wysiłku włożonego w przygotowania warto wtedy rozpocząć poszukiwanie innego partnera.

Istotne również jest to, by we współpracę angażowało się przynajmniej kilka osób ze szkół współpracujących ze sobą. Jeśli jedna z zaangażowanych osób postanowi się wycofać inne będą kontynuować pracę. Warto zorganizować spotkanie, na którym odchodząca osoba przekaze pozostałym wszystkie informacje związane ze współpracą partnerską.

NIEJASNY PODZIAŁ ZADAŃ

Każda ze szkół realizująca partnerstwo powinna być świadoma zadań, które będzie realizować. Powinny być one konkretne i jasne dla obu stron. Spisanie umowy zawierającej odpowiednie zapisy jest z tego powodu kluczowe – pomaga unikać niejasności, a w wypadku ich pojawienia się pozwala bez zbędnych trudności rozstrzygnąć nieporozumienie.

RÓŻNICE KULTUROWE

Realizując przedsięwzięcie, trzeba być świadomym różnic, występujących między współpracującymi szkołami. Nie tylko tych typowych kulturowych, ale także w obyczajach, funkcjonowaniu szkoły oraz zasadach postępowania.

O tych różnicach warto otwarcie rozmawiać z partnerem i być wobec nich tolerancyjnym. Istotnym jest, by pamiętać o tym, że poznanie innych kultur jest niezbędnym elementem dojrzałego partnerstwa i może okazać się niezwykle rozwijające dla obydwu szkół.

RÓŻNICE W ROKU SZKOLNYM

Podczas planowania partnerstwa należy wziąć pod uwagę istotne różnice w organizacji roku szkolnego współpracujących szkół np. różny czas rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego, inny plan zajęć, specyficzne tradycje świąteczne. Należy o tym pamiętać przy opracowaniu harmonogramu wspólnej pracy.

NIEOCZEKIWANE PROBLEMY

W przypadku ich wystąpienia można szukać pomocy i wsparcia w CEO. Razem będziemy starali się znaleźć ich rozwiązanie, na maile czekamy pod adresem partnerstwo@ceo.org.pl.

[pytanie]

Które z wymienionych problemów są waszym zdaniem najtrudniejsze do pokonania?

Jakie są wasze własne pomysły na poradenie sobie z nimi?

[15]

**Przykłady partnerstw
- case studies**

Wprowadzenie *str. 68*

Partnerstwo - Brentford School for Girls (Londyn, Wielka Brytania) i Kayonza Secondary School (Kayonza, Rwanda) *str. 69*

Partnerstwo - Ysgol Llanllechid (Walia, Wielka Brytania) i Mavisville Preparatory School (Mavisville, Jamajka) *str. 70*

Partnerstwo - Lordswood Boys School (West Midlands, Wielka Brytania) i Pakistan Scout Cadet College (Batrasi, Pakistan) *str. 71*

Partnerstwo - Fairmead School (Yeovil, Wielka Brytania) i Mano Basic School (Mulfulira, Zambia) *str. 72*

Partnerstwo - St. Thomas RC Primary School (Arbroath, Szkocja, Wielka Brytania) i Lahore Lyceum (Rachna, Pakistan) *str. 73*

Partnerstwo - Juniper Green Primary School (Edynburg, Wielka Brytania) i Isago Primary School (Galeshewe, Republika Południowej Afryki) *str. 74*

Partnerstwo grupowe - Ghyllside Primary School (Cumbria, Wielka Brytania) i Msareni Primary School (Msareni, Tanzania) *str. 75*

Wprowadzenie

Ostatnia część publikacji prezentuje wybrane przykłady współpracy partnerskiej pomiędzy szkołami z Europy i krajów globalnego Południa.

Partnerstwo szkół to w Polsce nowa inicjatywa. Zgodnie z naszym stanem wiedzy nie ma w naszym kraju szkół, które prowadziłyby współpracę partnerską o tym charakterze. Coraz więcej szkół angażuje się we wspólne akcje ze szkołami spoza Europy, zwykle jednak mają one charakter działań charytatywnych. Osią partnerstwa szkół w naszym rozumieniu jest jednak wspólna edukacja, a nie pomoc.

W tej sytuacji zdecydowaliśmy się zaprezentować przykłady współpracy między szkołami z krajów globalnego Południa i z Wielkiej Brytanii. Zdajemy sobie sprawę z różnic pomiędzy polskim i brytyjskim systemem edukacji, wydaje nam się jednak, że przykłady te mogą stanowić inspirację dla nauczycielek i nauczycieli z polskich szkół.

Materiały zawarte w tej części publikacji zostały udostępnione przez program DFID – Global School Partnerships, prowadzony przez British Council, Cambridge Education Foundation, UKOWLA i VSO. Wszystkie szkoły otrzymały wsparcie realizatorów programu.

Partnerstwo

Brentford School for Girls (Londyn, Wielka Brytania) i Kayonza Secondary School (Kayonza, Rwanda)

Projekt partnerski rozpoczął się w październiku 2007 roku po wizycie brytyjskich posłów w Rwandzie. Spotkali się oni z dyrektorką szkoły, która wyraziła zainteresowanie wymianą doświadczeń ze szkołą w Wielkiej Brytanii.

Zastępczyni dyrektorki rwandyjskiej szkoły z dużym zainteresowaniem przyglądała się brytyjskim metodom pracy z uczniami dotkniętymi problemami społecznymi i emocjonalnymi. Nauczyciele ze szkoły w Brentford otrzymali ostatnio wyróżnienie za nowatorskie metody pracy z uczniami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Kolejnym wspólnym działaniem był projekt dotyczący sposobów rozwiązywania konfliktów, realizowany przez zespół teatralny. Przy jego realizacji partnerskie szkoły kontaktowały się wyłącznie za pomocą internetu. Podsumowaniem działania były przedstawienia teatralne przygotowane w obu krajach.

W czasie pobytu w Rwandzie nauczyciele z Wielkiej Brytanii spotkali się z przedstawicielami społeczności lokalnej z Kayonza – personelem partnerskiej szkoły, uczniami, burmistrzem i niektórymi rodzicami. Wizytę zakończyło zasadzenie drzewa – symbolu partnerstwa – „początku czegoś nowego, co mamy nadzieję rozkwitnie.”

Dyrektorka szkoły z Kayonza i jej zastępczyni, które odwiedziły partnerów w Wielkiej Brytanii, były zaskoczone wielokulturowością społeczności szkolnej w Brentford. W pierwszym dniu swojej wizyty spotkały się z uczniami pochodzącymi z Rwandy, Somalii i innych krajów

afrykańskich, a także z Azji i różnych części Europy. Były one, jak powiedziała dyrektorka, „zdumione pewnością siebie dziewcząt”. Był to początek dyskusji o tym, jak w środowisku szkolnym pomagać uczennicom w zyskiwaniu poczucia własnej wartości. Zorganizowano obserwację lekcji i spotkania z członkami szkolnej społeczności, w tym z zarządem szkoły.

W lipcu 2008 roku obie szkoły zorganizowały Festiwal Międzynarodowy. Szkolne zespoły przedmiotowe pracowały nad swoimi projektami, kładąc nacisk na ich międzynarodowy wymiar. Wśród pomysłów uczniów na wspólne działania znalazło się między innymi: pisanie wierszy w zespole języka angielskiego, projektowanie flag na plastycie, gra na bębnach na lekcjach muzyki. Uczniowie pracowali w grupach tematycznych, każda z nich składała się z przedstawicieli obu szkół pracujących wspólnie i komunikujących się przez internet.

Nauczyciele, pracując wspólnie, stworzyli wiele gotowych do zastosowania pomocy naukowych wykorzystywanych na zajęciach poświęconych sposobom walki z agresją i artoterapii. Pedagodzy opracowali również materiały do nauczania indywidualnego.

Podczas obu wizyt szkoły ustaliły wspólne cele. Skupiły się na opracowaniu scenariuszy zajęć i planu działań, które pozwolą uczniom dzielić się swoimi doświadczeniami i w konsekwencji będą sprzyjały budowaniu otwartości w dwóch różnych częściach świata.

Współpraca partnerska ma duży wpływ na społeczność obydwu szkół. W listopadzie 2008 odpowiednik brytyjskiego kuratorium oświaty wyróżnił szkołę w Brentford za realizację programu integracji społecznej. Partnerska współpraca i jej wpływ na uczennice i pracowników szkoły zrobiły duże wrażenie na zespole wizytatorów.

WYPOWIEDZI UCZESTNIKÓW

Nauczycielka z Brentford:

Wiedzieliśmy i czuliśmy, że będziemy musieli zacząć skromnie, ale krok po kroku te projekty się rozwijają i możemy osiągnąć w naszych szkołach niespotykane efekty.

Przedstawiciel społeczności lokalnej:

Nasza współpraca partnerska ma ogromny wpływ na szkolną społeczność w Rwandzie i tutaj, w Brentford. W listopadzie 2008 roku szkoła została wyróżniona za program integracji społecznej. Nasz zespół wizytatorów był pod wrażeniem partnerskiej współpracy i jej wpływu na uczennice i pracowników. Głęboko wierzę, że partnerstwo nie tylko wzbogaca naszą społeczność szkolną, ale też prowadzi do zbliżenia dwóch światów i daje prawdziwy bodziec do rozwoju naszych uczniów jako obywateli świata, którzy naprawdę mogą go zmienić.

Partnerstwo

Ysgol Llanllechid (Walia, Wielka Brytania) i Mavisville Preparatory School (Mavisville, Jamajka)

Integralną częścią programu nauczania w ramach partnerstwa szkół były takie tematy jak: obywatelstwo, różnorodność, równość, sprawiedliwość społeczna. Uczniowie i nauczyciele zrealizowali wspólne projekty uczniowskie dotyczące niewolnictwa, praw człowieka oraz sprawiedliwego handlu we współczesnym świecie.

Do projektów w sposób szczególny włączone zostały zagadnienia wielokulturowości, ponieważ kwestia ta jest w Wielkiej Brytanii gorąco dyskutowana. Na Jamajce realizowana jest polityka pod hasłem „Z wielu narodów – jeden”, a kwestia wielokulturowości jest nieodłącznym elementem edukacji i polityki państwa.

W projekcie główny nacisk kładzie się na kontakt, przede wszystkim korespondencyjny, między uczniami. Dzięki temu możliwa jest walka z istniejącymi stereotypami oraz pogłębianie wiedzy o podobieństwach i różnicach pomiędzy kulturami.

W ramach zajęć językowych młodzież w obu szkołach poznawała znaczenie piktogramu „trzy małpy” (nie słyszę nic złego, nie widzę nic złego, nie mówię nic złego), a legendę o powstaniu wzorów na ceramice chińskiej wykorzystała do refleksji nad relacjami pomiędzy rodzicami a dziećmi.

Jednym z tematów wspólnych działań było niewolnictwo. Uczniowie szkoły Llanllechid kontaktowali się ze społecznością lokalną szkoły partnerskiej z Jamajki, by dowiedzieć się więcej na ten temat. Uczniowie Mavisville poznali historię rodziny Penrhyn zajmującej się handlem

niewolnikami. Wspólne działania dotyczyły buntowników, kwakrów, abolicjonistów.

Trzyletni plan partnerstwa zakładał między innymi:

1. Stałe rozwijanie projektów korespondencyjnych dla uczniów w wieku od 9 do 11 lat, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - a. geografii i historii widzianej przez pryzmat nauki o społeczeństwie,
 - b. kwestii globalnych współzależności i zrównoważonego rozwoju,
 - c. wspólnego rozwijania umiejętności czytania i pisanie w języku angielskim,
 - d. stałego rozwoju umiejętności obsługi komputera w ramach wspólnego projektu DVD.
 2. Wspólny projekt muzyczny/taneczny.
 3. Wymiana planów lekcji oraz materiałów do nauczania specjalnego.
 4. Nawiązanie współpracy z trzecią szkołą, np. z Finlandii.
- Szkoła Llanllechid zorganizowała koncert, na którym rodzice spotkali się z resztą szkolnej społeczności i mogli lepiej poznać działania partnerskie realizowane we współpracy ze szkołą na Jamajce. Rodzice z Mavisville w trakcie dnia otwartego w szkole mieli okazję przyjrzeć się efektom wspólnego projektu oraz powstałym w czasie jego trwania materiałom. Partnerstwo szkół przyczyniło się również do upowszechnienia idei sprawiedliwego handlu wśród rodziców w Llanllechid. W konsekwencji sprzedaż produktów po-

chodzących ze sprawiedliwego handlu w walijskiej miejscowości znacznie wzrosła.

Dzięki współpracy ze szkołą z Jamajki nauczyciele z Llanllechid zyskują nowe pomoce naukowe i wiedzę o tym, jak wprowadzać semestralny plan nauczania geografii. Mavisville buduje bank pomocy naukowych i metod nauczania, korzystając z projektów szkoły walijskiej.

Dyrektorzy obydwu szkół zgodnie uważają, że projekt motywuje uczniów do pracy i realizacji programu nauczania. Uczniowie zyskują nową wiedzę i umiejętności nie traktując tego jako żmudnej nauki. Satysfakcja młodzieży w obydwu szkołach jest bardzo duża i obaj dyrektorzy zgadzają się, że przyczynia się to do podniesienia poziomu nauczania, szczególnie w zakresie języka angielskiego, geografii, technologii komunikacyjnych i wiedzy o społeczeństwie.

WYPOWIEDZI UCZESTNIKÓW

Uczennica z Walii:

Uczenie się jamajskich piosenek i tańców jest bardzo ciekawe. Lubię też dostawać listy od koleżanki z Jamajki, bo dowiaduję się z nich bardzo dużo o jej kraju.

Uczeń z Walii:

To fascynujące, dowiadywać się o tym, jakie związki łączą nas z Jamajką i jak wiele z nich ma swój początek jeszcze w czasach niewolnictwa. Lubię, gdy przyjeżdżają do nas ich nauczyciele i lubię dowiadywać się nowych rzeczy o życiu codziennym na Jamajce.

Partnerstwo

Lordswood Boys School (West Midlands, Wielka Brytania) i Pakistan Scout Cadet College (Batrasi, Pakistan)

Lordswood Boys School nawiązała kontakty ze szkołami w RPA, Niemczech i Rosji, z dwiema szkołami w Omanie (w ramach programu Connecting Classrooms) oraz z Pakistan Scout Cadet College PSCC (w ramach Global School Partnerships). Lordswood Boys School to państwowa szkoła średnia, w której uczą się w większości kadeci, natomiast PSCC jest jednym z sześciu college'ów dla kadetów w Pakistanie.

W szkołach brytyjskich uczy się wielu muzułmanów, którzy pochodzą z Pakistanu i w meczetach uczą się czytać po arabsku. PSCC to szkoła prywatna, która przygotowuje uczniów do służby w armii. Uczniowie wywodzą się z różnych środowisk, są to również dzieci wysokiej klasy zagranicznych specjalistów. Aby podnieść standardy nauczania na odległych obszarach oraz zwalczać ekstremizm, szkoła przyznaje stypendia dzieciom z terenów zamieszkałych przez plemiona Fata i Balochistan, które leżą na granicy z Afganistanem. Ostatnio trzęsienie ziemi w tym regionie zniszczyło zabudowania i zajęcia odbywały się w namiotach.

OPIS DZIAŁAŃ

Wspólna nauka: Szkoły wspólnie realizowały projekty dotyczące zrównoważonego rozwoju i współzależności, w tym projekt badawczy o skutkach trzęsienia ziemi w Pakistanie, o którym będzie się uczyć młodzież w Birmingham.

Młodzież zajmuje się również sportem, badając rozwój gry w krykieta od Wielkiej Brytanii po Azję Południową, porównując wyniki oraz sprawdzając, jak przebiegał proces przyjmowania pakistańskiej gry kabadi w Wielkiej Brytanii. Szkoła w Wielkiej Brytanii planowała w Birmingham zorganizować festiwal poświęcony grze kabadi, ale ostatecznie impreza nie odbyła się z powodu zagrożenia związanego z wirusem świńskiej grypy.

Spotkania: Podczas wizyty w lipcu 2009 roku partnerzy zostali zaproszeni do udziału w dorocznym obozie kadetów w Crowborough oraz w kursie sprawnościowym dla kadetów w Camberley. Na najlepszych czekało pięć miejsc. W obozie wzięło udział 500 chłopców i dziewcząt z całej Wielkiej Brytanii, którzy razem realizowali zadania uczące współpracy w zespole.

Wydarzenia i działania: W ramach współpracy uczniowie i nauczyciele obu szkół organizowali podobne imprezy nawiązujące do tradycji i kultury obu krajów.

Partnerstwo

Fairmead School (Yeovil, Wielka Brytania) i Mano Basic School (Mulfulira, Zambia)

Fairmead School leży w Yeovil w hrabstwie Somerset. Do szkoły uczęszczają uczniowie w wieku od 4 do 16 lat, z umiarkowanymi problemami w nauce i złożonymi potrzebami edukacyjnymi. Mano Basic School z miasta Mulfulira prowadzi oddział dla dzieci głuchych oraz słabosłyszących, a także niewidomych i niedowidzących. Szkoły współpracują od 2005 roku.

Nauczyciele z Zambii i Wielkiej Brytanii wymienili się doświadczeniami i materiałami, które wykorzystują w pracy z uczniami. Dzięki temu nową formę zyskały zajęcia z plastyki, muzyki, wychowania obywatelskiego oraz geografii. Pedagodzy rozmawiali również na temat stosowanych w ich szkołach metod wychowawczych, wzbogacając swoje dotychczasowe praktyki.

Zajęcia realizowane w ramach partnerstwa pozwoliły uczniom poszerzyć wiedzę na temat kultury, tradycji, stylu życia mieszkańców Zambii i Wielkiej Brytanii. Coraz więcej nauczycieli stara się włączyć edukację globalną do programu nauczania różnych przedmiotów.

O ile to tylko możliwe, biorąc pod uwagę specyficzne potrzeby edukacyjne uczniów, elementy edukacji globalnej są włączane zarówno do codziennych zajęć, jak i do wydarzeń szkolnych. Uczniowie zajmowali się między innymi sprawiedliwym handlem i kuchniami świata, szyli stroje ludowe i lalki przedstawiające różne emocje, budowali tradycyjne instrumenty muzyczne z materiałów z recyklingu, wykorzystywali programy komputerowe do badania zmian pogody i klimatu na świecie.

Partnerska współpraca zapewniła gronu pedagogicznemu i uczniom obydwu szkół możliwość wymiany informacji na temat kultury obu krajów, a poprzez różne działania nauczyła uczniów poszanowania wartości i dostrzegania podobieństw i różnic kulturowych.

Dzięki współpracy partnerskiej szkołom udało się włączyć perspektywę globalną do pracy z uczniami na wielu przedmiotach, np.: wiedzy o społeczeństwie, plastyce i muzyce, geografii, religii, etyce, informatyce.

Wspólna praca z rówieśnikami z innego kraju była dla nich często pierwszym doświadczeniem międzykulturowym, dzięki któremu udało się przełamać istniejące stereotypy i zwiększyć otwartość uczniów na osoby pochodzące z innych kultur. Ucząc się wraz ze swoimi rówieśnikami, młodzi ludzie zdobywali również cenne umiejętności społeczne.

Partnerstwo

St. Thomas RC Primary School (Arbroath, Szkocja, Wielka Brytania) I Lahore Lyceum (Rachna, Pakistan)

Szkoły zdecydowały się na skoncentrowanie swoich działań wokół tematyki zrównoważonego rozwoju. Szczególnie zainteresowanie wzbudziło zagadnienie zrównoważonego, „zielonego” transportu. Młodzież aktywnie zaangażowała się w związane z tym działania.

Starsze klasy wraz z nauczycielami skupiły się również na poznawaniu praw człowieka. Wiązało się to z koniecznością pogłębienia wiedzy przez nauczycieli, by mogli oni rzetelnie poprowadzić zajęcia na ten temat.

Ciekawym wątkiem partnerstwa jest rozwój programu nauczania. Nauczyciele za jeden z największych sukcesów partnerstwa uznali możliwość wprowadzania zmian w swoich szkołach. Liceum Lahore ma bardzo sztywny program zajęć i kalendarz egzaminacyjny, podczas gdy w Szkocji jest on dość elastyczny. Obie szkoły wykazały chęć dostosowania swoich planów, by umożliwić łatwiejszą wymianę pomysłów i wspólną pracę nad nimi.

W czasie wizyty pedagogów z Pakistanu zaangażowano nauczycieli z jednej szkoły w działania z uczniami z drugiej, by w ten sposób obie strony mogły uczyć się od siebie. Podczas wizyty w Pakistanie szkoccy nauczyciele pracowali z uczniami, wykorzystując w czasie lekcji film dotyczący Azji Środkowej. Dzięki temu uczniowie mogli wejść w rolę ekspertów, a nauczyciele na chwilę stać się ponownie uczniami.

Realizacja wspólnych działań doprowadziła nauczycieli obu szkół do zmian we wcześniej uzgodnionej umowie partner-

skiej. Współpraca ta pozwoliła nauczycielom z brytyjskiej szkoły zdobyć kolejny stopień awansu zawodowego.

Rodziny uczniów z obu szkół wspierają partnerstwo, a jednocześnie wiele się uczą, dzięki udziałowi w różnych wydarzeniach, m.in. spotkaniach z nauczycielami czy w gronie rodzicielskim. Rodzice są informowani o projekcie przez szkolne strony internetowe, cotygodniowy newsletter oraz koncerty i inne występy. Obu stronom zależy na pogłębieniu tego zaangażowania.

Nauczyciele obu szkół wspólnie określili cele partnerstwa, dołożyli też starań, aby zrozumieli je i przyjęli jako własne także uczniowie. Dzięki temu zaangażowanie młodzieży we wspólne działania jest zdecydowanie większe i ułatwia pracę. Nauczyciele pytają uczniów, jak oni widzą przyszłość partnerstwa i jego dalszy rozwój. Ich zdanie zawsze brane jest pod uwagę podczas oceny i ewaluacji projektu.

Partnerstwo

Juniper Green Primary School (Edynburg, Wielka Brytania) i Isago Primary School (Galeshewe, Republika Południowej Afryki)

Szkoła Podstawowa Juniper Green i Szkoła Podstawowa Isago utrzymują bliskie kontakty od 2004 roku.

Współpraca między szkołami opiera się na zasadzie wzajemności. Nauczyciele i uczniowie z obu szkół w równym stopniu dzielą się swoimi doświadczeniami i korzystają z wiedzy i umiejętności partnerów. Dzięki współpracy ze szkockimi nauczycielami szkoła Isago rozwija program edukacji globalnej.

W ciągu ostatniego roku szkolnego obie placówki wprowadziły nowatorskie programy edukacji ekologicznej, edukacji o demokracji, edukacji o prawach człowieka. Są to zagadnienia istotne zarówno z punktu widzenia obywateli Wielkiej Brytanii, jak i RPA. Dzięki współpracy partnerskiej uczniowie mieli możliwość przyjrzenia się tym ważnym tematom z perspektywy dwóch różnych społeczeństw.

Przy wsparciu nauczycieli uczniowie zdobywali od siebie nawzajem informacje o sytuacji społecznej i politycznej w swoich krajach. Zdobyte z pierwszej ręki informacje posłużyły jako materiał do opracowań porównawczych. Na przykład uczniowie szkół średnich poznają historię najnowszą RPA oraz dowiadują się o demokratycznych przemianach. Dzięki partnerstwu mogą porównać te procesy z nowym systemem parlamentarnym w Szkocji. W obu szkołach takie projekty zostały włączone do programów nauczania.

WYPOWIEDZI UCZESTNIKÓW

Nauczyciel z Edynburga:

Nasze dzieci bardzo dużo się uczą dzięki tym kontaktom, a dzieci z Isago z kolei wiele zyskują od naszych uczniów. Ich świadomość ekologiczna jest wyższa od naszej i mogą nas naprawdę sporo nauczyć.

Uczeń z Edynburga:

Czytałem na temat apartheidu, ale dopóki nie usłyszałem – nie wierzyłem.

Partnerstwo grupowe

Ghyllside Primary School (Cumbria, Wielka Brytania) i Msareni Primary School (Msareni, Tanzania)

OPIS DZIAŁAŃ

Szkoły z wybranych regionów Tanzanii i Wielkiej Brytanii zawiązały partnerstwo grupowe. Taka forma współpracy pozwala wykorzystywać potencjał nauczycieli i uczniów z kilku placówek, którzy zajmują się podobną tematyką. Uczniowie uczą się nawzajem o swoich regionach i sposobie życia ludzi w obu krajach. Temu celowi podporządkowane zostały zajęcia na kilku przedmiotach, w ramach programu interdyscyplinarnego realizowanego w Wielkiej Brytanii i Tanzanii.

Młodzież uczyła się, komunikując się ze sobą i współpracując w zespołach zadaniowych. Specjalnie opracowane ćwiczenia, wykorzystujące zdjęcia z regionów partnerskich i pochodzące z nich przedmioty, sprzyjały kształtowaniu umiejętności samodzielnego, krytycznego myślenia o sprawach globalnych. Uzupełniającym źródłem wiedzy były prezentacje multimedialne przygotowywane przez uczniów z innego kraju.

Informacje o krajach partnerskich – kulturalne, społeczne i gospodarcze, były wykorzystywane na geografii, gdy uczniowie wspólnie uczyli się o rolnictwie (porównywali tradycyjne tanzańskie gospodarstwa z wielohektarowymi farmami w hrabstwie Cumbria), klimacie, pogodzie i wpływie turystyki na ich miejscowości. Na lekcjach przyrody dzieci uczyły się o rozwoju roślin i warunkach glebowych. Na zajęciach technicznych dzieci z Ghyllside dowiedziały się, jak ponownie wykorzystać surowce, robiąc instrumen-

ty muzyczne i zabawki z niepotrzebnych, wyrzuconych rzeczy, natomiast uczniowie ze szkoły partnerskiej wykorzystywali naturalne materiały np. rośliny, do wyrobu toreb i misek.

Młodzież z zainteresowaniem uczyła się wzajemnie swoich języków, była to również okazja do poznania kultury: tradycyjnych opowieści, muzycznych rytmów i tańców.

Plastyka – rysunek portretowy i krajobrazowy – została wykorzystana do przekazywania wiedzy o ludziach i sposobach życia w obu krajach. Uczniowie poznali style reprezentowane przez artystów i prace wykonywane przez lokalnych rzemieślników: wzornictwo kanga, metody batikowania i farbowania tie-dye, techniki malowania na jedwabiu.

Zajęcia z wiedzy o społeczeństwie stworzyły przestrzeń dla debat na temat różnorodności kulturowej, współzależności globalnych, zrównoważonego rozwoju i rozwiązywania konfliktów. Dzięki włączeniu perspektywy innego kraju dyskusje stały się ciekawsze i pozwoliły uczniom krytycznie spojrzeć na swoje przekonania.

Nauczyciele w obu szkołach dostrzegają istotną, pozytywną zmianę w podejściu do zagadnień globalnych oraz większą empatię i wrażliwość młodzieży w kontakcie z rówieśnikami innego pochodzenia. Uczniowie wykazują się większą wiedzą i świadomością różnic pomiędzy różnymi środowiskami, kulturami, społeczeństwami i religiami. Potrafią też lepiej zrozumieć czynniki, które wpływają

na jakość życia w niektórych społecznościach, a także to, w jaki sposób oni sami, jako odpowiedzialni obywatele świata, mogą wpłynąć na sprawiedliwy i zrównoważony rozwój świata.

Uczniowie z Tanzanii są zmotywowani do kontynuowania wspólnych działań, a ich zapał do nauki jest godny podziwu. Uczniowie z Wielkiej Brytanii są pod wrażeniem projektu i uważają, że wszyscy moglibyśmy brać przykład z determinacji i pracowitości ich koleżanek i kolegów z Tanzanii.

WYPOWIEDZI UCZESTNIKÓW

Nauczyciele:

Partnerstwo przyczyniło się do wzbogacenia programu nauczania w naszych szkołach, co korzystnie wpłynęło na osiągnięcia uczniów. Pomogło opracować i umieścić w odpowiednim kontekście informacje dotyczące globalnego wymiaru omawianych zjawisk.

Nasi tanzańscy koledzy dobrze się przygotowali do nauczania i korzystali z doskonałych strategii dydaktycznych, ucząc dzieci muzyki i tańca. Obserwowanie, w jaki sposób pomagają uczniom, było dla nas wielką przyjemnością. Zarówno oni, jak i ich podopieczni, zdobyli cenne doświadczenia.

PROJEKTY CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Patrz i zmieniaj – projekt edukacji globalnej wykorzystujący filmy dokumentalne. W ramach projektu nauczyciele otrzymują zestaw filmów i scenariuszy zajęć dotyczących wzajemnych relacji pomiędzy różnymi regionami świata – w szczególności migracji, dostępu do wody i edukacji, handlu międzynarodowego, demokracji. Uczniów zachęcamy do podejmowania w swoich szkołach i społecznościach lokalnych działań związanych z poruszaniem w filmach tematami.

Aktywni z natury – młodzi ludzie działają na rzecz ochrony zasobów naturalnych i zrównoważonego rozwoju swojej miejscowości. Zachęcają mieszkańców do angażowania się w lokalne projekty służące promowaniu bogactwa przyrodniczego i kulturowego (np. projektują trasy turystyczne). Projekt finansowany w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorząd uczniowski – program wspiera uczniów i nauczycieli, którzy chcą rozwijać samorządność uczniowską. Uczniowie dowiadują się, jak poprzez samorząd realizować swoje pomysły i pasje oraz jak efektywnie działać w szkole i poza nią. W programie organizowane są też szkolenia dla uczniów i nauczycieli – opiekunów samorządów.

Młodzi głosują – prowadzony od 1995 r. projekt umożliwia niepełnoletnim obywatelom udział w głosowaniu. Uczniowie organizują w szkołach młodzieżowe wybory prezydenckie, parlamentarne i samorządowe, wybory do Parlamentu Europejskiego (w 2009 r.) oraz referenda. Wyniki głosowania publikowane są w mediach.

Ślady przeszłości – uczniowie szukają w swojej miejscowości ciekawych śladów przeszłości i podejmują się opieki nad nimi. Współpracując z lokalnymi władzami i instytucjami kultury, zabiegają o renowację zabytków, przywracają je społecznej pamięci, przypominają o ludziach i wydarzeniach z nimi związanych. Program wspierany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prowadzony we współpracy z Narodowym Centrum Kultury.

Młodzi przedsiębiorcy – uczniowie gimnazjów poznają zasady działania małej firmy oraz zarządzania finansami osobistymi, realizując za pośrednictwem internetu interaktywne projekty edukacyjne. Program obejmuje także szkolenia i wsparcie dla nauczycieli. Dofinansowany ze środków Narodowego Banku Polskiego.

Filmoteka Szkolna. Akcja! – wszystkie polskie szkoły otrzymały zestaw płyt DVD, zawierający 55 filmów ułożonych w 26 wątków tematycznych. Filmy odnoszą się do zagadnień zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Polski Instytut Sztuki Filmowej wraz z Centrum Edukacji Obywatelskiej prowadzi działania adresowane do szkół, mające na celu upowszechnienie **Filmoteki Szkolnej**, wspieranie nauczycieli w wykorzystywaniu materiału filmowego.

@ktywista – skierowany do uczniów gimnazjów z całej Polski. Pokazuje młodym ludziom, jak aktywnie i odpowiedzialnie korzystać z nowych mediów jako narzędzi zaangażowania społecznego. Podczas dwóch modułów szkoleniowych uczniowie uczą się zdobywać wiedzę o tym, co dzieje się w ich środowisku lokalnym oraz tworzą internetowe materiały dziennikarskie.

O PROJEKCIE

Projekt „Partnerstwo szkół – pierwsze kroki” jest częścią programu *Edukacji globalnej* prowadzonego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. Partnerem projektu jest DFID Global School Partnerships w Wielkiej Brytanii.

Centrum Edukacji Obywatelskiej (CEO) jest niezależną instytucją edukacyjną. Upowszechnia wiedzę, umiejętności i postawy potrzebne w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Wprowadza do szkół programy edukacyjne podnoszące efektywność kształcenia, pomagające młodym ludziom rozumieć świat, zwiększające zdolność krytycznego i twórczego myślenia, skłaniające do angażowania się w życie publiczne oraz działania na rzecz innych. Więcej informacji na www.ceo.org.pl

Patrz i zmieniaj to projekt realizowany przez CEO w ramach programu *Edukacji globalnej*. Uczniowie oglądają filmy dokumentalne i dzięki nim poznają wyzwania, przed którymi stoi współczesny świat. Dowiadują się, w jaki sposób ich codzienne decyzje wpływają na życie ludzi w innych regionach świata. Następnie upowszechniają tę wiedzę, organizując szkolne kluby filmowe, debaty i kampanie społeczne. CEO przygotowuje zestaw filmów oraz scenariusze zajęć i materiały pomocnicze dla nauczycieli.

Program DFID Global School Partnerships jest konsorcjum czterech brytyjskich organizacji: British Council, Cambridge Education Foundation, UK One World Linking Association (UKOWLA) i Voluntary Service Overseas (VSO). Program jest finansowany przez Departament Rozwoju Międzynarodowego Wielkiej Brytanii. www.britishcouncil.org/globalschools.htm

Projekt jest współfinansowany przez Fundację Edukacja dla Demokracji w ramach programu pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2009 roku.

O PUBLIKACJI

Publikacja „Partnerstwo szkół – pierwsze kroki” została przygotowana przez zespół nauczycieli i specjalistów zajmujących się edukacją globalną. W jego skład weszli: Izabela Jaskółka-Turek, Zuzanna Naruszewicz, Małgorzata Ostrowska, Paulina Szczygieł, Jędrzej Witkowski.

Opisy dobrych praktyk zostały przygotowane przez partnera projektu – DFID Global School Partnerships – na podstawie doświadczeń wspierania współpracy pomiędzy szkołami brytyjskimi, a placówkami z krajów globalnego Południa.

Autorzy składają podziękowania partnerowi projektu – DFID Global School Partnerships – za inspirację i wsparcie merytoryczne w postaci przekazanych materiałów edukacyjnych.

Redakcja merytoryczna: Jędrzej Witkowski

Tłumaczenie: Gabriela Galińska, Krystyna Kupiszewska, Arleta Musiatowicz, Zuzannę Naruszewicz, Elżbieta Niegowska-Drachnał

Redakcja językowa i korekta: Daria Dziewięcka

Projekt graficzny i skład: rzeczyobrazkowe.pl

Zdjęcia: Ewa Chylak-Wińska (Rozdział 1), Marta Jurczak (Rozdział 2), Joanna Kubiakowska (Rozdział 3), Marcin Wojtalik (Rozdział 4), Jędrzej Witkowski (Rozdział 5). Zdjęcie stanowiące tło dla menu głównego pochodzi z filmu dokumentalnego „Przeznaczone do burdelu”, reż. Zana Birski, Ross Kauffman.

